

Dienasgrāmata

Quod sentimus loquamur,
quod loquimur sentiamus!

VEcordia

Izvilums L-BUENOS

Atvērts: 2007.04.14 17:28
Slēgts: 2007.04.14 18:31
Versija: 2016.11.21 14:37

ISBN 9984-9395-5-3

Dienasgrāmata «VECORDIA»

© Valdis Egle, 2016

ISBN 9984-9395-6-1

Valdis Egle. «Buenosa robinsoni»

© Valdis Egle, 1963

«Buenosa robinsonu» autors

Valdis Egle

BUENOSA ROBINSONI

Bērnu dienu romāns

Impositum

Grīziņkalns 2016

Talis hominis fuit oratio,
qualis vita

Buenosa robinsoni

Romāns¹

Sākts 1963.gada 30.jūnijā²

1. nodaļa,

ar kuru stāsts sākas

Stāvot pie anihilatora raķetes kāpnītēm, mēs, četri studenti, atvadījāties no tuviniekiem, lai dotos neiedomājami tālajā ceļā uz Lukrēciju.

Man blakus stāvēja mans studiju gadu nešķiramais draugs Augustino Kristo. Viņš bija beidzis «D» kursu tajā pašā skolā, kur es, bija ārsts, vispārbiologs, ķīmiķis un pavārs. Viņa pirmā specialitāte bija ārsts, bet pārējās viņš zināja vienīgi tik daudz, lai vajadzības gadījumā spētu aizstāt kosmiskajā lidojumā šīs profesijas speciālistus, tāpat kā mana trešā profesija bija ķīmiķis-planetologs. Augustino bija kalsens cilvēks, tievs, tāpēc izskatījās garš, lielām brillēm uz asā deguna un lielām, stingrām, reizēm sapņainām acīm.

Atvadišanās bija ilga, jo atvadījāties taču uz mūžu. Man tas nepatika, gribējās ātrāk aizlidot. Ko gan tāda atvadišanās dod? – es domāju. Vispār man netik skumīgas scēnas. Es visu laiku skatījos uz Olvāriju. Tur viņa stāvēja, jauna un skaista, blakus savam līgavainim Silvio Madrededjosam. Viņa studēja jau pēdējo gadu sintētiskās tekstilrūpniecības kursā 255. skolā, bet viņš bija beidzis arhitektūras kursu 238. skolā un strādāja celtniecībā. Tā viņi stāvēja, abi blakus, rokās saķērušies, un māja man sveicienus, kad es kāpu augšā pa stāvajām kāpnītēm. Tā viņi arī iegula man atmiņā uz visiem laikiem. Abi blakus, jauni, spēcīgi, vienmēr kopā, vienmēr nešķirami. Un māte – kā viņa mani pēdējo reizi apskāva, kad es jau liku kāju uz pirmā pakāpiena!

Bet tagad jāpastāsta par mani. Daudz ir man līdzīgu dēkaiņu, bet tomēr viņi sastāda cilvēces mazāko daļu. Esmu Zemes cilvēks, kaut gan Zemi nekad savā mūžā neesmu redzējis un, jādodomā, arī neredzēšu. Mana dzimtene ir planēta Teriuss, kas atrodas ap piecpadsmit gaismas gadu attālumā no Zemes. Uz Teriusa dzīvo apmēram divsimt miljonu cilvēku. Krietns skaits, vai ne? Es esmu spānietis³. Mūsu valsts ir uz Teriusa. Te mēs esam guvuši pilnīgu virsroku. Teriuss ir spāņu kolonija.

Esmu tād dzimis Kvantokallo kolonijā. Mācījos Kvanntokallo 256. skolā «C» kursā, kur pēc sešpadsmit klašu beigšanas sagatavo kosmobiologus. Mans tēvs bija astronauts, tālo reisu speciālists. Es vēl nebiju dzimis, kad viņš jau bija piecdesmit gadus vecs, kamēr viņa relatīvais vecums bija tikai divdesmit četri gadi, jo divdesmit astoņus gadus viņš bija pavadījis lidojumos ar gaismas ātrumu⁴. Tad

---

¹ Valda Egles skolas laiku romāns «Buenosa robinsoni» tiek šeit publicēts sakarā ar šī sacerējuma uzrakstīšanas 40.gadadienu – *red.piez.* –. Romāns tika pabeigts 1963.gada novembra sākumā. (P.S. 2007.04.14: Šī ir piezīme no elektroniskā izdevuma VERI – tur «Buenosa robinsoni» tika pirmoreiz publicēti 2003.gada novembrī; visas zemsvītras piezīmes tālāk, ja nav atrunāts citādi, ir no VERI 2003.gada izdevuma).

² Vasaras brīvlaikā pēc skolas 9.klases, 16 gadu 7 mēnešu un 0 dienu vecumā – *red.piez.*

³ Autors ir padarījis savus varoņus par spāniešiem – *red.piez.* –, gribēdams izvairīties no 1960.gadu pasaules galvenās konfrontācijas pretspēkiem: krieviskās PSRS un angloamerikāniskās NATO (un, protams, neuzdrošinādamies apgalvot, ka 2376.gadā latvieši dominēs uz kādas planētas). Romāns «Buenosa robinsoni» tika iesākts 7 mēnešus pēc «Karību krīzes» (kuras laikā Pasaule pilnīgi reāli atradās uz kodolkara sliekšņa un kuras centrā bija Kubas sala); varoņu vārdu izvēli ir ietekmējuši Kubas toreizējo darboņu vārdi, kas tajā laikā bieži skanēja pa radio un vīdēja presē.

⁴ No romāna teksta ir redzams – *red.piez.* –, ka autoram 1963.gadā, starp 9. un 10. skolas klasi, nav bijis īstas skaidrības par Einšteina relativitātes teoriju un par «dvīņu paradoksu». Neilgi pirms tam viņš bija izlasījis kādu «zinātniskās fantastikas» grāmatu, kur varoņi lidoja Kosmosā «ar gaismas ātrumu» un tādēļ viņiem laiks

viņam Kosmisko lidojumu Teriusa Centrā deva atvaļinājumu trīs gadus, kura laikā viņam bija jāpilda neliels darbs, kas prasīja ne vairāk kā stundu dienā. Šai laikā viņš apprecējās. Es piedzimu 376. gadā, jeb pēc vecās skaitīšanas sistēmas 2376. gadā. Tad tēva atvaļinājums bija beidzies, un viņš aizlidoja, neredzējis savu otro bērnu, māsu Olvāriju. Viņš pavadīja kosmosā nedaudz vairāk kā gadu un, atgriezies divdesmit astoņus gadus vecs, pirmoreiz ieraudzīja savu meitu jau sešpadsmit gadus vecu. Man toreiz bija jau septiņpadsmit gadu, un es mācījos desmitajā klasē. Divus gadus tēvs atpūtās un tad atkal aizlidoja. Toreiz, kosmodromā, es viņu redzēju pēdējo reizi. Viņš bija vienpadsmit gadus par mani vecāks. Ja es būtu palicis uz Teriusa un sagaidījis viņa atgriešanos, viņš būtu kļuvis par mani jaunāks. Es nezinu, kad viņš atgriezās, bet, ja tas notika noteiktajā laikā, tad viņš, trīsdesmit vienu gadu vecs vīrs, sastapa pats savu meitu trīsdesmit divus gadus vecu. Taču mani viņš nepanāca.

Divdesmit trīs gadus vecs, pabeidzis kosmobioloģisko kursu ar ārsta papildspecialitāti, es, kopā ar savu biedru studentu grupu, iesniedzu universitātes augstākajai kolēģijai lūgumu nosūtīt mani praksē un darbā uz kādu no kosmiskajām stacijām. Mūsu lūgums tika izpildīts, un kādā dienā es ar dīvainu sajūtu atvadījos no mātes, māsas un citiem tuviniekiem. Es zināju, ka pat labākajā gadījumā es sastapšu savu māsu piecdesmit vai sešdesmit gadus vecu. Taču es viņu nesastapu vairs nekad. Tagad māte droši vien ir jau mirusi, bet Olvārijai ir jau astoņdesmit četri gadi. Vienīgi tēvs varbūt tagad, ja turpināja gandrīz nepārtraukti lidot tāpat kā agrāk, vēl nav sasniedzis četrdesmit gadu barjeru. Vienīgi viņu man vēl ir cerības sastapt.

Un tad ierēcās reaktīvais dzinējs, raķete strauji pacēlās augšup, līdz izrāvās no atmosfēras. Pēc tam sāka darboties anihilators, brīnišķīgais dzinējs, ko cilvēcei deva otrā gadsimta jaunais Edisons – izgudrotājs Dans⁵ –, dzinējs, kas vielu pārvērta antivielā un tūlīt anihilēja, ļaudams raķetei sasniegt gaismas barjeru.

Tas bija pirmais lidojums ar gaismas ātrumu manā mūžā. Raķete uzņēma ātrumu. Uzņēma ātrumu, vienmērīgi paātrināti traucas telpā dienu un nakti, nedēļu pēc nedēļas tā uzņēma ātrumu, un mēs sajūtam svaru, savu svaru, kaut gan Teriuss vairs nepievelk mūs. Grīda ar pastāvīgi pieaugošu ātrumu spiež uz mūsu kājām, dzenot mūs uz priekšu. Mūsu raķete traucas telpā ar divkāršu brīva kritiena paātrinājumu, tāpēc mūsu svars ir divkāršš. Nevis bezsvars mūs sagaidīja kosmosā, bet gan divkāršš svars.

Tad ir pagājušas divdesmit piecas dienas. Anihilatora dzinējs joprojām rēc, bet veltīgi, svars pazūd, grīda aizslīd zem mūsu kājām. Tā vairs neuzņēma ātrumu. Mēs sajūtam pavisam dīvainu vieglumu. Anihilācijā radusies gaismas – enerģijas strūkļa drāžas vienādā ātrumā ar raķeti, nespēj vairs dzīt to uz priekšu. Raķetes pasažieru kabīnes automātiski pagriežas stāvoklī, ko līdz šim saucām par horizontālu, un anihilatoru dzinējs pēdējo reizi ierēcas, sagriezdams raķeti ap savu asi. Atkal mēs spiežam uz grīdu, nevis grīda uz mums. Dzinējs apklust. Iestājas klusums. Neparasts klusums. Un mēs traucamies telpā ar ātrumu, ko cilvēks var tikai saprast, bet ne iedomāties. Nekāda berze netraucē ne mūsu lidojumu uz priekšu, ne griešanos ap asi. Tikai mazie sānu reaktīvie dzinēji vēl ierūcas, apgriezdami raķeti ar pakaļgalu uz priekšu. Un reižu reizēm, ne biežāk kā reizi nedēļā, tie ierūcas uz dažām sekundēm, koriģēdami mūsu kursu.

Un raķete traucas, traucas, traucas. Ik sekunde, un mēs esam nolidojuši četrus miljonus kilometru. Nebrīnieties, mūsu sekunde taču ir četrpadsmit reizes garāka. Pie mums paiet diena, – uz Teriusa jau divas nedēļas. Mēs šajās divās nedēļās nespējam padarīt vairāk, kā viņi vienā dienā. Bet toties arī novecojam tikai par vienu dienu.

Tā mums pagāja gads. Veselu gadu mēs nevarējām iziet no tik nelielās raķetes. Mēs skatījāmies filmas, papildinājām zināšanas savās specialitātēs, lasījām. Beidzot mums galīgi apnika šis lidojums. Daži pat sāka nožēlot savu neapdomīgo soli. Kas gan nekaitētu palikt uz Teriusa un izbaudīt visus turienes labumus! Kas par to, ka mēs relatīvi pagarinām savu mūžu? Mums tāpēc netiek vairāk izprieču baudīt vai vairāk padarīt.

Beidzot šis gads pagāja. Atkal rēca anihilators. Atkal mūsu kabīnes pagriezās, virpuļošana apstājās, mēs, inerces dzīti, spiedām uz grīdu, kas zaudēja ātrumu. Tad, divdesmit piektajā bremsēšanas dienā, mūsu ātrums jau bija tik mazs, ka mēs spējām tuvoties Lukrēcijam.

---

palēninājās 14 reizes. Principā autors toreiz zināja, ka gaismas ātrumam var tikai tuvoties, bet ne to sasniegt, un viņam nebija skaidrs, kādēļ laikam būtu jāpalēninās tieši 14 reizes. Kaut gan tas viss tajā fantastikas grāmatā likās dīvains un izsauca šaubas, tomēr mūsu autors tad vēl nejutās pietiekoši stiprs, lai apstrīdētu «nodrukātu grāmatu», un nolēma visas šīs nostādnes par gaismas ātrumu un par tieši 14 reizes palēninātu laiku vienkārši pārņemt savā stāstā, jo vairāk tādēļ, ka šīm lietām nebija būtiskas nozīmes priekš viņa ieceres.

⁵ Izgudrotājs Dans – *red.piez.* – ir vairāku citu mūsu autora sacerējumu varonis; viņš, piemēram, izgudroja mašīnu, kura no grafiņa ražoja dimantus; Dans radīja arī citas ierīces.

Cilvēce bija aizvirzījies no Saules sistēmas jau piecdesmit gaismas gadu attālumā. Protams, bija jau arī dažas ekspedīcijas aizlidojušas tālāk. Rekords toreiz bija simt divdesmit gaismas gadu attālumā no Zemes tām raķetēm, kas jau atgriezušās. «Drosmīgais Ērglis» pašlaik atradās divsimt gaismas gadu attālumā, ja vien nebija avarējis, bet līdz tuvākajai stacijai tam bija jānokļūst tikai pēc desmitiem gadu.

Kamēr mēs ar gaismas ātrumu traucamies telpā, uz Zemes laiks iet četrpadsmit reizes «ātrāk». Rit gadsimti. Un jo tālāk mēs attālināmies no Zemes, jo grūtāk mums nākas sazināties ar to, jo ilgāku laiku mums tas prasa. Noraidiet signālus no Zemes vistālākajai stacijai, un atbildi varbūt sagaidīs jūsu mazbērni, bet varbūt arī tikai mazmazbērni. Aizlidojiet pats, – paies pusgadsimts. Par laimi jums lidojumā tas izlikšies četrpadsmit reizes īsāks, un jūs novecosiet tikai par trīsarpus gadiem. Savādāk jau lidojumi prasītu veselus mūžus. Bet, dodoties tālidojumā, neceriet vairs sastapt dzīvus tos, kas palikuši mājās.

Taču šī kolosālā lode piecdesmit gaismas gadu rādiusā ir gandrīz pilnīgi izpētīta. Precīzi ir konstatēta katra sistēma un planēta, noteiktas dzīvības eksistēšanas un tās formu problēmas, kā arī to noderīgums cilvēcei. Pašreiz šajā milzīgajā lodē, caur kuru lidojums ar gaismas ātrumu prasa gadsimtu, ietilpst jau vairāk vai mazāk kolonizētas sistēmas. Uz katras zvaigznes sistēmas tagad ir mūsu kosmiskās stacijas, atšķirīgas gan pēc iedzīvotāju skaita, gan nozīmes.

Vispār tagad cilvēku skaits sasniedz sešus miljardus⁶, no kuriem apmēram trešdaļa nedzīvo uz Zemes. Liela daļa no tiem mīt uz dažādām kolonizētām planētām, kuras izrādījās piemērotas cilvēka dzīvei vai arī kuras izdevās piemērot. Tāda planēta, piemēram, ir mūsu Teriuss. To sāka kolonizēt ap divsimt gadu pēc kosmiskās ēras sākuma. Tolaik planētas atmosfēra saturēja indīgas gāzes, bet tad uz tās uzliesmoja mākslīgi ugunsgrēki, kas plosījās vairākus gadus, un gāzes sadega – saistījās ar skābekli un nosēdās zemē. Tagad uz Zemes tātad dzīvo četri miljardi cilvēku, bet kādreiz to bija vairāk – ap simt gadu pēc kosmiskās ēras sākuma – pieci miljardi, taču toreiz toties nebija kosmosā tikpat kā nevienas prāvākas kolonijas.

Tā kā lidojums vienas sistēmas robežās ilgst ne vairāk kā dienu, vai, lielākais, divas, bet starp sistēmām parasti piecus, sešus vai septiņus gadus, kas kosmosa kuģī paiet pusgada laikā, tad dabiski, ka katrā sistēmā rodas it kā sava valsts, kas tikai reti sazinās ar blakusvalstīm. Un kā nu ne! Noraidi radiogrammu uz kaimiņu sistēmu, bet atbildi vari cerēt saņemt tikai pēc piecpadsmit gadiem. Bet ja sadomāsi pats aizbraukt, atgriezies sastapsi savu piecus gadus veco dēlenu jau apprecējušos. Un, ja no tālākajām sistēmām sadomāsi apciemot Zemi, tad pats garlaikosies raķetē piecus gadus un nekad vairs neredzēsi tuviniekus dzīvus. Tādējādi varenā telpa sašķēla cilvēci trīstūkstoš lielākās un mazākās valstiņās, kas visas bija gandrīz patstāvīgas, ar savu neatkarīgu valdību, enerģētikas sistēmu, raketofloti un pat valodu.

Cilvēces uzbrukums kosmosam nespēj turpināties tikpat strauji kā agrāk. Vadīt to no Zemes kļūst neiespējami, vai arī tas prasa tik daudz laika, ka stipri kavē došanos uz priekšu. Zeme pārvēršas par pasīvu vērotāju. Visu izšķir priekšējās līnijās, bet tur trūkst cilvēku, kurus piegādāt no Zemes kļūst arvien grūtāk. Bet savstarpēji nošķirtajās sistēmās jau tagad sāk veidoties jaunas tautas veco vietā. Gadu simtos šo tautu valodas sāk atšķirties cita no citas pēc izrunas, ja arī rakstība paliek vecā. Un daudzkur vietējā valdība izdomā piemērot rakstību jaunajam dialektam. Tā uz veco valodu bāzes veidojas jaunas valodas. Pagaidām gan vienas pamatvalodas divas sistēmas vēl spēj saprasties, bet manuprāt drīz vairs tā nebūs.

Vidēji šajās republikās dzīvo katrā pusmiljons cilvēku, bet dažās lielās kolonizētās planētās (tādu ir piecas) dzīvo divi līdz pat seši simti miljonu cilvēku. Citās, mazās sistēmās pat tikai daži desmiti tūkstošu, daži tūkstoši vai pat simti. Lukrēcijs bija viena no šādām stacijām – liela mākslīga planēta, kas divos Zemes gados apriņķoja savu sauli. Tā bija milzīga sintētiskā betona būve, kas traucās telpā. Uz Lukrēcija dzīvoja trīsdesmit tūkstoši cilvēku, kas runāja, kā mums likās, izkropļotā spāņu valodā.

Tā, lūk, tagad ir izkaisīta cilvēce Visumā, kaut gan divas trešdaļas cilvēku joprojām dzīvo uz māmuļas Zemes. Valstis uz Zemes pamazām sakusa, zaudēja savu nošķirtību un kļuva it kā par Zemes autonomiem apgabaliem, kādi pastāv arī tagad. Un tas viss sasniegts kosmiskās ēras piecsimt gados!

Es neesmu rakstnieks, bet gan kosmobiologs un ārsts, tāpēc mana valoda ir neveikla, vēstījums negluds, bet es centīšos šeit pastāstīt, kas ar mani notika pēc tam, kad es pēdējo reizi uzmetu acis Teriussam. Ne jau katrs cilvēks atmet ar roku cerībām redzēt tuviniekus un līdzīgi gaismas staram traucas telpā. Un ne jau katru cilvēku, kas to tomēr dara, sagaida tik dīvains un pārsteidzošs liktenis, kā mani.

⁶ «Buenosa robinsonu» rakstīšanas laikā – *red.piez.* – uz planētas Zeme bija 3 miljardi iedzīvotāju, un seši miljardi likās ārkārtīgi daudz. Faktiski Zemes apdzīvotāju skaits sasniedza 6 miljardus ap 2000.gadu.

Tieši tāpēc es gribu jums to pastāstīt, liekot pirkstus uz rakstāmmašīnas taustiņiem⁷ šeit, uz mūsu dārgā Buenosa, kur esmu pavadījis trīsdesmit gadus un sasniedzis absolūto vecumu astoņdesmit piecus gadus, bet relatīvo – piecdesmit astoņus.

2. nodaļa,

kurā aprakstu dzīvi uz Lukrēcija un Bettas-26

Lukrēcieši mūs draudzīgi uzņēma un ierādīja nākamās darba vietas. Es kļuva par kosmobioloģiskās laboratorijas līdzstrādnieku, bet Augustino kosmodroma medpersonāla sastāvā pārbaudīja veselību kosmonautiem. Tā mēs sākam te dzīvot. Dzīve te nebija slikta. Kā nelielā pilsētiņā. Bet drīz man tā apnika tāpat kā lidojums. Pie velna, – domāju, – kāpēc tad es vispār braucu prom no Teriusa? Domāju, ka te būs citāda dzīve, romantiska, piedzīvojumiem bagāta, bet te jau notiek mazāk interesanta, kā tur, uz Teriusa.

Un kādā reizē es tā noskaitos, ka pieprasīju, lai mani sūta kosmiskajā ekspedīcijā. Un tieši tolaik no Lukrēcija gatavoja kosmisko lidojumu uz sistēmu A-lambda, ko mēs tā arī saucām: Alambda. Mani uzņēma šīs ekspedīcijas kandidātos. To izdzirdis, arī Augustino pieteicās ekspedīcijā. Mēs taču bijām nešķirami draugi. Es pats nezīnu, kas man neļāva dzīvot mierīgi uz vietas. Kaut kādas neremdināmas ilgas pēc dēkām, vai kas tamlīdzīgs. Es pilnīgi nespēju tās pārvarēt. Tā mēs abi, es un Augustino, kļuvām ekspedīcijas kandidāti.

Mēs iepazīnāmies ar citiem mūsu gaidāmajiem biedriem. Starp tiem man sevišķi iepatikās kāds jauneklis, apmēram manā vecumā. Viņš bija mehāniķis, interesējās par tehniku un bija apguvis raķešu mehāniķa specialitāti, tāpat kā mans tēvs. Viņa vārds bija Harvejs⁸ Ponteadželo. Tas bija neiedomājami dēkains, bezbēdīgs un jautrs cilvēks. Viņš bija spēcīgs, samērīga auguma brunets. Mēs ar Harveju tā sadraudzējāmies, ka viņš kļuva trešais mūsu grupiņā – es, Augustino un viņš. Augustino, Harvejs un Osvaldo. AHO. Mēs pat tā šur tur parakstījāmies, ja runa bija par mums visiem trim. Aho. Tie bija jauki laiki.

Mēs viens no abiem pārējiem neko neslēpām. Tāpēc man bija labi zināmas visai smieklīgās Harveja mīlas dēkas. Šajā jomā viņš bija tikpat bezbēdīgs, kā visur citur. Šeit, uz Lukrēcija viņam bija divas meitenes, un mēs nevarējām valdīt smieklus, redzot, kā viņš pūlas izšķirties par vienu vai otru. Harvejs bija skaists. Viņš bija gudrs, jautrs un patīkams cilvēks. Un abas meitenes gribēja pārvilkt viņu savā pusē. Un Harvejs mierīgu sirdi palika iemīlējies abās. Viena bija pedagogijas studente, otra jauna agronome. Jā, uz Lukrēcija bija dārzi!

Bet tad sāka komplektēt lidojuma brigādi. Un Harvejam bija jāatvadās no abām. Tad mēs saņēmām briesmīgu triecienu. Medicīniskais filtrs nelaida cauri mūsu Augustino. Viņam esot pārāk vāja veselība! Lai kā Augustino lūdzās, viņu ekspedīcijā nelaida. Viņu izgāza paša kolēģi, tas pats personāls, kurā viņš strādāja. Mans augums bija liels, krūšu kurvis kā muca, sirds kā dīzelis, nekādas slimības manī neko nespēja apdraudēt. Mūs abus ar Harveju ieskaitīja komandā.

Drīz vien mēs pametām labo Lukrēciju, kur biju nodzīvojis divus gadus, un izlidojām uz staciju Betta-26, no kurienes bija jānotiek ekspedīcijas startam. Harvejs atvadījās no abām savām daiļavām, mēs abi no nelaimīgā Augustino, un raķete atrāvās no Lukrēcija.

Lidojums uz staciju Betta-26 ilga septiņus gadus jeb pusgadu. Betta-26 toreiz bija viens no vistālākajiem kolonizētajiem punktiem kosmosā. Līdz sistēmai A-lambda palika no šejienes septiņi

⁷ Nespēja pareizi paredzēt tehnikas progresu – *red.piez.* – ir gandrīz visu «futuristisko romānu» nelaime; arī mūsu autors gan šajā vietā, gan citur tālāk, absolūti nav paredzējis kompjūteru pielietošanu (lai gan ESM tad jau pastāvēja, tikai tik lielas kā skapji). Tomēr jāievēro, ka tehnikas progress nebija nedz autora mērķis, nedz romāna tēma; faktiski ar to problēmu, ar kuru viņa varoņi vēlāk sadursies, autors gribēja konfrontēt tieši SAVA LAIKA, nevis nākotnes cilvēkus, un, tikai romāna tapšanas apstākļi lika viņam novietot darbību uz tālām planētām un tālā nākotnē. Autors labi apzinājās, ka faktiski darbības norise Kosmosā un tālā nākotnē romānam ne tikai nav vajadzīga, bet pat traucē; drīz pēc romāna pabeigšanas viņš sāka prāt, kā romānu varētu pārstrādāt tā, lai viss notiktu mūsdienās un tepat uz Zemes; bija vairāki konkrēti projekti, tomēr romāna pārrakstīšana prasītu tik daudz laika un pūļu, ka autors tā arī nespēja pie tā pieķerties. Bet vēlāk romāns kļuva par «neaižskaramu vēsturisku dokumentu» un tad jau tas bija jāpatur tāds, kāds nu tas 1963.gadā bija ticis uzrakstīts.

⁸ Es vairs neatceros, kādēļ iedevu šim varonim vārdu «Harvejs» – *aut.piez.* –. «Osvaldo» tika paņemts no toreizējā Kubas darboņa (laikam ārlietu ministra?) Osvaldo Dortikosa vārda ar «slepenu domu», ka «Osvaldo» nozīmē: «Es, Valdis». Vārds «Harvejs» noskanēja plaši pāri pasaulei, kad Lī Harvejs Osvalds (!) tika apvainots ASV prezidenta Džona Kenedija nošaušanā. Taču tas notika 1963.gada 22.novembrī, kad romāns «Buenosa robinsoni» bija jau (novembra sākumā) pilnīgi pabeigts ar visiem tā varoņu vārdiem.

gaismas gadi jeb pusgada lidojums. Izpētītā lode toreiz vēl nebija rādusā piecdesmit gaismas gadi, un A-lambda atradās pašā tās malā. Neviens kosmiskais kuģis nekad nebija ieradies šajā sistēmā. Bet no Bettas-26 kādas šīs sistēmas planētas spektrā bija konstatētas ūdeņraža un skābekļa līnijas. Mūsu ekspedīcijai bija jāizpēta, cik šī planēta piemērota apdzīvošanai. Mūsu kuģi pēc šīs planētas nosaukuma nosauca par A-lambda-3. Alambda-trīs. Tā bija planēta, tā bija ekspedīcija, tas bija kuģis. A-lambda-trīs. Un pilnīgi negaidot es kļuva par kapteini Alambda-trīs. Man to paziņoja, līdzko mēs nolaidāmies uz Bettas-26.

Betta-26 bija pavisam neliela stacija, kas riņķoja lielā augstumā virs sistēmas Betta-2 sestās planētas. Šajā metāla un plastmasu lodē dzīvoja pusotra simta cilvēku. Stacijas priekšnieks bija liela auguma resnis skūtiem vaigiem un jau pasirmām ūsām.

– Osvaldo Mandoss? – viņš man jautāja, līdzko mani ievēda viņa kabinetā.

– Jā, – es atbildēju.

– Okei! – viņš teica. Priekšnieks, šķiet, bija anglis, kaut gan uz Bettas-26 runāja spāņu valodā. – Jūs esat iecelts par ekspedīcijas A-lambda-trīs kapteini.

– Kāpēc? – es apmulsu.

– Tāpēc, ka jums ir lieliski raksturojumi no Teriusa 256. universitātes un no darba vietas uz Lukrēcija. Jūs esat nosvērts, apdomīgs, pašsavaldīgs, noteikts, neatlaidīgs un tā tālāk!

Veltīgi es centos pierādīt, ka esmu bezatbildīgs dēkainis, nenošvērts cilvēks, kam nav pienākuma apziņas, neatlaidības, gribasspēka, ka esmu kašķīgs, ne ar ko neapmierināts, alkstošs pēc velns zin kā, cilvēks, kas neko nenoved līdz galam un visu pamet nepabeigtu, lai ķertos atkal pie kaut kā jauna, kas mani tajā brīdī aizrauj vairāk, ka esmu neapdomīgs un pārāk iespaidojos no apkārtējiem. Viņš man pateica, ka vajagot ņemt vērā kolektīva domas, un izdzina mani no kabineta.

Es esot apdomīgs, nosvērts un neatlaidīgs! Es par sevi domāju pavisam ko citu.

Mani iepazīstināja ar komandas sastāvu. Divus es jau pazinu – Harveju un Onariosu Dortikosu, kas atbrauca mums līdz no Lukrēcija. Mēs viņu cienījām viņa plašo zināšanu un gadu dēļ. Viņš bija jau padzīvojis vīrs, pliku pakausi, apaļu seju un sarkanu degunu. Onarios Dortikoss bija ļoti nopietns un mums neizprotams cilvēks. Viņš neatbalstīja Harveja un manus bezbēdīgos jokus, un tāpēc mums viņš nepatika. Mēs viņu nesapratām, un viņš nesaprata mūs, bet citādāk viņš bija lielisks cilvēks.

Ceturtais bija vietējais no Bettas. Tas bija gadus trīsdesmit vecs simpātisks cilvēks, kurš prata sadraudzēties gan ar mums, gan ar Dortikosu un kalpoja kā tilts starp mums un viņu. Viņu sauca Leons Domingoss, viņam bija stūrainis neveikls augums, un runājot viņš vienmēr smaidīja kaut kā savādi un lišķīgi, it kā lai pielabinātos sarunu biedram. Bet citādāk arī viņš bija nevainojams cilvēks.

Taču piektais ekspedīcijas loceklis mani galīgi pārsteidza un apmulsināja. Tā bija debešķīgi skaista meitene, tikko kā pabeigusi piecpadsmitgadīgo pavāru kursu. Viņas skaistumu es pienācīgi nespēju aprakstīt. Es, var teikt, gandrīz uzreiz iemīlējos viņā, viņas smidrajā augumā, slaidajās kājās, apaļīgajos gurnos, smailajās krūtīs, maigajā kaklā, vijīgajās rokās, zeltainajos matos, dievišķīgajā sejā un galvenokārt, protams, jaukā dabā. Viņas vārds bija Aminta Montegaljo.

Mēs visi pieci nākamās ekspedīcijas locekļi uzturējāmies blakus istabās, lai jau laikus iepazītu viens otru, daudz laika pavadījām kopā. Visu šo laiku notika ekspedīcijas sagatavošanas darbi: samontēja un pārbaudīja tāllidojumu raķeti, iepazīstināja mūs ar visām pieejamajām ziņām par A-lambdas sistēmu.

Uz Bettas-26 mēs pavadījām veselu pusgadu. Mēs ar Harveju pa vecam paradumam neko neslēpām viens no otra, un es zināju, ka viņa jaunākā mīlestība ir Bettas-26 dispečere, jauna un diezgan patīkama meitene. Es, savukārt, pastāstīju Harvejam par Amintu un, lai gan viņš kļuva tāds domīgs, no kā es nopratu, ka arī viņš nav vienaldzīgs pret Amintu, viņš man deva dažus padomus no savas bagātīgās pieredzes, kā labāk piekļūt viņai.

Pateicoties šiem padomiem, mēs ar Amintu drīz vien kļuvām labākie draugi. Vakarus mēs pavadījām kopā gan ļaudīs, gan vienatnē, kādu nu to varēja atrast te, uz lidojošas stacijas. Tā kā mēs bieži uzturējāmies mīlnieku iecienītās vietinās, tad reiz pieķērām Harveju kaislīgi skūpstāmiem ar jauno dispečeri. Un cik salds bija mūsu pašu pirmais skūpstis un tie, kas tam sekoja...

Beidzot mēs aizlidojām. Komanda, kuras sarakstu mēs varam šē sniegt, iekāpa kuģī:

Osvaldo Mandoss	1. kuģa kapteinis	2. kosmobiologs	3. planetologs	4. ārsts
Onarios Dortikoss	1. kapteiņa palīgs	2. planetologs	3. pavārs	4. kosmobiologs
Harvejs Ponteadželo	1. stūrmanis	2. bortmehāniķis	3. fiziķis	4. termokīmiķis
Leons Domingoss	1. –	2. fiziķis	3. bortmehāniķis	4. kalkulators
Aminta Montegaljo	1. –	2. pavārs	3. kosmobiologs	4. ķīmiķis

Aiz numuriem ir sarakstītas mūsu specialitātes: 1. – sabiedriskā, 2. – pamatspecialitāte, 3. – maiņas specialitāte un 4. – papildspecialitāte. Man un Onariosam bija jāved kuģa žurnāls.

Mūsu kuģis bija milzīgs četrdesmit metrus augsts cilindrs, diametrā desmit metru, kas balstījās uz četrām septiņarpus metrus augstām kājām – plātnēm, kuru centrā atradās anihilatora dzinējs. Gandrīz divdesmit piecu metru augstumā no stacijas kosmodroma grīdas atradās četras piecus metrus garas un metru diametrā gasetes, kurās atradās grozāmi reaktīvi dzinēji. Ar tiem raķete startēja pirms anihilatora ieslēgšanas, ar tiem raķeti sagrieza ap savu asi un ar tiem koriģēja kursu gan lidojumā, gan nosēžoties. Pašā raķetes smailē atradās vadītāju kabīnes, kuras ar dzīvojamajām telpām savienoja turpat divdesmit metrus dziļa šahta. Visu raķetes konusveidīgo galvu aizņēma noliktavas, kurās atradās dzeramais ūdens, pārtika diviem gadiem un milzīgs krājums visdažādāko mantu, kādas vien var ievajadzēties ceļojumā. Trīsdesmit metru no kosmodroma grīdas jeb desmit metru no raķetes smailes, bija iebūvēta dzīvojamā kārtā. Tajā divos stāvos atradās astoņas istabiņas. Augstāko stāvu, četras istabiņas, aizņēmām mēs, vīrieši. Apakšējā stāvā atradās Amintas istabiņa, vannas istaba, virtuve un laboratorija. Visas istabiņas bija pilnīgi kubiskas, un lidojuma sākumā tām par grīdu kalpoja tagadējā grīda, bet vēlāk viena no tagadējām sienām – ārējā. Mums vajadzēja tikai pārkārtot mēbeles.

Tiesa, kad raķete rotēja ap savu asi, ķermeņu svars visur nebija vienāds. Istabas vidū priekšmeti bija vieglāki nekā kaktos, pie tam visai jūtami, bet pie tā varēja pierast.

Raķetes centrā atradās šahta, kurā mēs nonācām, līdzko izkļuvām no savām istabām. Uz šahtu veda visu astoņu istabiņu durvis, vadītāju kabīņu lūkas un izejas kabīnes durvis. Raķetes segmenta daļā, ko atšķēla istabu taisnās sienas, novietojās tuneļi sakariem ar dzinējiem, elektriskās apsildīšanas un instalācijas tīkli. Lielajos trijstūros gar raķetes apaļajām malām, kurus radīja mūsu kabīņu un šahtas krustveidīgais izvietojums, atradās izejas kamera un izstarojuma bruņas, kas lidojuma laikā atsvieda no mums visus svešķermeņus. Šīs starojuma bruņas sekundes miljondaļas laikā reaģēja uz vairākus desmitus kilometru attālu visniecīgāko ķermeni un atgrūda raķeti un ķermeni vienu no otra. Bet, ja ņemam vērā, ka, raķete traucās ar ātrumu, kas tuvs gaismas ātrumam, tad tās lidojumu šie atgrūdienu gandrīz nemaz neietekmēja. Visu apakšējo raķetes daļu, vairāk nekā pusi no tās tilpuma, aizņēma degvielas noliktava.

Mēs startējām 424.gada 12. dienā, jeb pēc vecā stila – 12.janvārī.

Harvejs, vecais dēkainis, atkal atvadījās no savas meitenes – jaunās dispečeres. Varēja redzēt, ka Harvejs viņu ir dziļi ievilcis savos tīklos, un tai briesmīgi grūti nākas uz mūžīgiem laikiem šķirties no viņa. Un es nevilšus sajutu apslēptu prieku, ka mana mīlotā joprojām ir man līdzās.

Un, kad es izdzirdēju, kā ierēcās reaktīvie dzinēji, es sapratu, ka dodamies tajā ceļā, pēc kura tik ļoti biju ilgojies. Mana mierīgā dzīve ir pagājusi, sākas dēku ceļš. Kas gan bija tas, kas lika man pamest ērtās mājas uz Teriusa, traukties projām no Lukrēcija, atstāt aiz sevis Betta-26? Vai tās nebija iedzimitas bailes no atrofēšanās? Vai tā nebija tā mūžīgā dziņa, kas vienmēr ir saukusi, sauc un sauks cilvēkus uz priekšu nezināmajā? Vai tā nebija mana un vispār cilvēka daba? Es to nezīnu. Es nespēju nodzīvot uz vietas, tāpat kā pirms tūkstoš gadiem to nespēja Kolumbs, bet pirms piecsimt gadiem Jurijs Gagarins⁹. Šīs neizprotamās alkas mani aizrāva, laupīdamas man ērtības un mieru, bet dāvādamas prieku. Un agrākā dzīve pazuda uz mūžiem. Es biju panācis savu, un instinktīvi sajutu to sevišķi neparasto, kas mani gaidīja. Un mani sagrāba tāds prieks un šausmas, ka bija jāšacērt zobi un jāsažņaudz pirksti dūrēs, lai nebūtu jāiekliedzas. Tad es pamanīju Harveja degošās acis un sapratu, ka arī viņu sagrābušas tādas pašas izjūtas. Mēs vērāmies viens otra acīs, un šausmas izzuda, palika tikai prieks.

3. nodaļa,

kurā stāstu par visdrausmīgāko katastrofu manā mūžā, un par to, kā mēs sasniedzām savu mērķi

Man nav ko stāstīt par to, kā lidojām šo laiku, šo pusgadu. Harvejs katru rītu pārbaudīja mūsu kursu un reižu reizēm, to koriģējot, ieslēdza reaktīvos sānu dzinējus.

Harvejam, šķiet, uz raķetes likās par šauru. Bez tam viņš nespēja iztikt bez meitenēm, un tā kā uz A-lambda-3 nebija nevienas citas meitenes, kā vien Aminta, tad viņa skatiens pievērsās tai. Jau agrāk viņš nebija bijis vienaldzīgs pret Amintu, bet tolaik atteicās no viņas manis dēļ un arī tāpēc, lai atkal neiekļūtu sprukās starp divām mīlestībām. Turpretim tagad viņš ar katru dienu arvien redzamāk sāka uzbrukt Amintai mīlas frontē. Te viņš bija pārāks par mani un guva redzamus panākumus.

⁹ Romāns «Buenosa robinsoni» tika iesākts – *red.piez.* – apmēram 2 gadus un 2 mēnešus pēc Jurija Gagarina lidojuma; atmiņas par šo notikumu bija vēl svaigas, un amerikāņi tad vēl nebija izkāpuši uz Mēness.

Nestāstīšu šeit par mūsu abu sacensību, par to, kā tagad Aminta nonāca kādreizējā Harveja lomā, kā mēs ar Harveju gandrīz sanaidojāmies, bet tomēr palikām draugi, jo Harvejs atzinās, ka nemaz negribot stāties man ceļā, bet vienkārši nespējot iztikt bez mīlas. Tad mēs atkal kļuvām draugi un pat sākām uzjautrināties par Amintas nespēju izšķirties, tāpat kā kādreiz smējāmies par Harveja mīlas dēkām.

Un tad, kad līdz mūsu ceļamērķim, A-lambda-3 palika tikai kāds miljards kilometru, notika tas – visbriesmīgākais, ko vien var iedomāties.

Es gulēju, Harvejs dežūrēja pie stūres. Pamodos, jo bija jau «rīts», bet vēl necēlos augšā. Nogulēju minūtes piecas, sajuzdams bremsēšanas divkāršo svaru, un pēkšņi saņēmu drausmīgu triecienu, aizlidoju ar visu segu pāri kubikveida istabai un sadauzīju galvu pret galda malu. Reizē ar triecienu atskanēja apdullinošs grāviens un pēc tam spalga kaukšana. Pār mani nobira trieciena izmētāto mantu lietus. Tad sajutu spēcīgu vēju un gaisa šņākšanu, it kā plūstot caur ventili. Apjēdzu tikai, ka raķetes apvalkā ir plaša, un gaiss izplūst Visumā. Gribēju mesties uz durvīm, bet atkal pakritu un piepeši sajutu, ka grīda ir karsta kā nokaitēts metāls. Paklāji pat kūpēja. Asinis tecēja no pārsistās galvas un ar tām aizmiglotām acīm sameklēju durvis un atrāvu tās vaļā, lai gan durvis nezin kāpēc pretojās, un ievēlos šahtā. Pa šahtu gāja griešanās ass, tāpēc centrālās spēks te bija pavisam mazs. Ar vāju spēku piespiests pie durvīm, es paliku karājoties.

– Aminta un Osvaldo, ārā no kabīnēm! – Harveja balss brēca cauri kaukšanai man virs galvas. – Aminta un Osvaldo, ārā no kabīnēm! Aminta un Osvaldo, ārā no kabīnēm! – vienmēr atkārtojās viena un tā pati intonācija, un es sapratu, ka brēc skaļrunis. Kāds sagrāba mani pie pleciem, purināja, un Harveja balss kļiedza:

– Kur Aminta? – Šoreiz tas bija īstais Harvejs. Es gribēju kaut ko atbildēt, bet mēle neklausīja. Izdzirdu pazīstamu troksni, sīkšanu, bet nevarēju saprast, kas tas ir. Atplestām acīm raudzījās šausmu izķēmotajā Harveja sejā un brīnījās, kāpēc tā peld asinīs. Viss, visa šahta bija piepildīta asinīm. Harvejs atlaida mani un metās pie Amintas durvīm, taču nespēja tās atvērt. Tagad es pazinu dīvaino sīkšanu. Tur ar īpašu ātri sacietējošu plastu aizlēva durvju spraugas, hermētiski izolējot telpas, kuras bija skārusi plaša. Harvejs izmisis lauzās durvīs, un es sapratu, ka Aminta palikusi tur – aiz durvīm. Gribēju piecelties un mesties Harvejam palīgā, taču viss satumsa, un es zaudēju samaņu...

Atvēru acis, taču neko neredzēju. Melna, mazliet sarkanīga tumsa slēpa visu. Pārbijies uztrūkos sēdus, taču uzreiz sajutu negantas sāpes galvā un atkritu, kā jutu, spilvenos. Biju zaudējis redzi. Uztraukumā pat iekliedzos. Tikai tagad atcerējos visu, kas noticis. Kāds pienāca pie manis.

– Kur Aminta? Kāpēc es neko neredzu? – kļiedzu.

Pēc brītiņa atbildēja Onariosa balss. Viņš man centās kaut ko ieskaidrot. Tikai pēc laba brīža piespiedu sevi uzklautīt viņu. Ak jā, viņš pūlējās iestāstīt man, ka es esmu vienīgais ārsts uz kuģa, tāpēc lai nomierinos, uzstādu sev diagnozi. Pēc manas pavēles viņš man iešļircinās zāles. Tā bija taisnība, un es centos uzstādīt sev diagnozi. Galva lāgā nedarbojās. Smaga trauma... Smadzeņu satricinājums... Droši vien asinsizplūdums galvaskausa dobumā...

– Vai galvaskausa kauls nav sadragāts? – es beidzot jautāju.

– Nē, – Onarios atbildēja, – šķiet, ka ne.

– Labi, – es jau biju puslīdz nomierinājies. – Katru stundu... – es «parakstīju» sev trīsdesmit iešļircinājumus diennaktī. – Vai citi nav ievainoti? – es jautāju.

– Nē, – Onarios teica, – es, Leons un Harvejs tikām cauri tikai ar viegliem sasitumiem un zilumiem.

– Bet Aminta? – es uztraucos.

– Harvejs aizgāja pie viņas.

Es sapratu, ka viņa mirusi. Palikusi izolētajā kabīnē.

Es zināju, ka par visu vairāk man tagad vajadzīgs miers, tāpēc starp manis pasūtītajām zālēm bija miega līdzeklis. Es nogulēju turpat divdesmit piecas stundas. Pamodies un atvēris acis, ieraudzīju, ka atrodos Harveja istabiņā. Viss gan vēl bija dzeltenīgā miglā tīts un krēslains, bet nu jau es zināju, ka pēc diennakts redzēšu normāli.

Aizvēru acis un pusstundu nogaidīju. Tad ienāca Onarios ar kārtējo zāļu partiju. Viņa iešļircinājumu revolveris atkal pabakstīja mani. Tas nebija sāpīgi, pat just gandrīz neko nevarēja, bet man jau no mazām dienām nepatika šie iešļircinājumi.

Saņēmis kārtējo dūrienu, lūdzu pasaukt Harveju. Viņš ienāca, izspūris un drūms.

– Kur Aminta? – es tūlīt jautāju.

Viņš neslēpa.

– Viņa tagad ceļo izplatījumā, – Harvejs lēni atbildēja. – Es izgāju ārpus raķetes un iekļuvi viņas istabā pa caurumu. Tas bija vismaz kvadrātmetru liels. Istabā viss bija sadedzis... – Harvejs apklusā. – Es viņu satīnu palagā un palaidu Visumā. Viņa aizpeldēja, lēnām attālinādamās...

Jā, Visums, astronautu kaps...

– Kas tad īsti ar mums notika? – es pēc brīža vaicāju.

Mēs sadūrāmies ar antivielas meteorītu. Tu jau zini, ka mūsu bruņas antivielu neatsviež, bet, tieši otrādi, pievelk. Tu zini, ka antivielu mūsu galaktikā nākas sastapt ārkārtīgi reti. Antivielas te tikpat kā nemaz nav, bet tomēr mēs tai uzdūrāmies. Tas bija niecīgs puteklītis, bet anihilācijas sprādziens sadragāja raķetes sānus. Tas notika iepretī Amintas istabai. Starojums viņu sadedzināja. Bet plaisas skāra arī tavu istabu, Leona istabu un degvielas noliktavu, bet tur, izņemot tavu istabu, plaisas bija tik mazas, ka plasts tās aizlēja uz vietas, neizolējot telpu.

– Bet mūsu kurss?

– Sprādziens stipri sašķieba raķeti. Bet mēs nevaram stūrēt. Viena gasete ir pilnīgi norauta un iznīcināta, otra bojāta. Es izslēdzu anihilatoru, jo raķete vairs nelido ar pakalgalu pa priekšu, un bremsēšana ar anihilatoru izraisītu kūleņus.

– Bet kas tagad notiks?

– Ja mēs neko nedarīsim, tad notiks viens no trim: vai nu mēs paiesim tuvu garām A-lambda-3 un ieiesim orbītā ap to, bet tas ir maz ticams, vai arī padrāzīsimies tai garām un ieiesim orbītā ap sauli A-lambda, vai arī mierīgi iegāzīsimies saulē.

– Bet ja mēs kaut ko darīsim?

– Leons pašreiz kalkulē mūsu kursa regulēšanu ar trim reaktīvajiem dzinējiem. Es laboju to trešo. Šķiet, nākošajā iziešanas reizē pabeigšu. Mēs pabeigsim reizē ar Leonu un uzreiz pēc viņa izstrādātās programmas sāksim iztaisnot kursu ar trīs dzinējiem. Ja tas izdosies, ieslēgsim anihilatoru. Bremsēsim pusotras reizes straujāk, lai panāktu nokavēto.

– Bet ja neizdosies?

– Jautā kā bērns. Tad mēģināsim otrreiz, trešoreiz un ceturtoreiz, kamēr iegāzīsimies saulē. Nolaisties uz planētas būs pagrūti ar nestabiliem dzinējiem. Bet tomēr mēģināsim. Ja mūsu piectūkstoš tonnas nogāzīsies uz planētas, dzīvs palikt neceri. Bet tagad es iešu, jāpabeidz labot trešais dzinējs.

Harvejs aizgāja.

Aminta bija mirusi. Es viņu tā mīlēju, bet viņa bija mirusi. Man sāpīgi to atcerēties, tāpēc es te neaprakstīšu savas skumjas un sāpes, ko toreiz pārdzīvoju. To sapratīs katrs, kas kādreiz zaudējis kādu ļoti tuvu cilvēku.

Es atkal aizmigu, jo iedarbojās Onariosa iešļircinājums. Kad pamodos pēc stundām desmit, dzirdēju atkal tik pierasto skaņu. Rēca anihilatora bremses. Tātad Harvejs ar Leonu tomēr ir izlabojuši kursu! Malacis Leons, precīzi aprēķinājis katra dzinēja stāvokli, jaudu un darbības ilgumu, lai kuģis atgrieztos agrākajā stāvoklī. Malacis Harvejs, izlabojis dzinēju un precīzi izvedis Leona programmu! Malači, atkal rēc anihilatora bremses! Mans svars ir neparasti liels, es sveru turpat trīs simt kilogramu. Trīsreiz lielāks nekā uz Zemes. Bet toties mēs strauji bremsējam.

Mana redze atkal ir normāla, galva vairs nesāp, bet es palikšu gultā līdz rītam. Katastrofa ir pārciesta, vienīgi Aminta! Aminta! Viņas pussadegušais līķis palagā satīts drāžas kaut kur izplatījumā...

Nākošajā dienā es piecēlos. Es staigāju ar pārsietu galvu, bet citādi biju vesels. Spiedu Leona un Harveja rokas, jo viņi bija izglābuši mūsu raķeti, bet Onariosa roku tādēļ, ka viņš izglāba mani, divas diennaktis laupīdams sev miegu, lai varētu ik stundu iešļircināt man zāles.

Nu vairs līdz A-lambda-3 bija palikuši ap septiņdesmit pieci miljoni kilometru. Niecīgs attālums. Kā no Zemes līdz Marsam. Mēs lidojam arvien tuvāk un tuvāk tai. Paiet vēl stundas sešpadsmit un lūk, vairs miljons piecsimt tūkstoši. Vēl paiet divas stundas, kuras mēs pavadām satraukumā, jo taču sākas nosēšanās uz mūsu ceļamērķa.

A-lambda-3 jau izaugusi pāri visiem ekrāniem. Mēs redzam uz tās dīvainu kontinentu un jūru apveidus. Mūsu planetologs Onarios ir kā pazaudējis galvu. Viņš nemaz neatraujas no teleskopa.

– Osvaldo! – viņš kliez, – tur ir augi!

Es esmu sajūsmā. Nu mums sāksies īstais darbs. Mēs pētīsim nepazīstamu planētu! Un atkal es sajūtu to dīvaino prieku un šausmas, ko sajūtu, paceļoties no Betta-26. Harvejs ir satraukts un koda lūpas. Viņam priekšā ārkārtīgi grūts uzdevums – nosēsties ar nestabilu, bojātu raķeti. Attālums vairs tikai puse no Zemes–Mēness attāluma.

Simttūkstoš kilometru, astoņdesmit tūkstoši, sešdesmit tūkstoši, piecdesmit tūkstoši.

– Masa 1,083 Zemes masas, diametrs pa ekvatora plakni 12.380 kilometru, apgriešanās periods 36 stundas, ass slīpums pret orbītas plakni 5 grādi 26 minūtes, gada ilgums 7236 stundas jeb

301,5 Zemes diennaktis jeb 201 vietējā diennakts. Attālums līdz saulei 125 miljoni kilometru. Dabiskie pavadoņi divi; masas 0,33 un 0,19 no Mēness masas, attālums no planētas 240 000 km un 310 000 km, aprīņošanas ilgumi 520 stundas un 800 stundas – Leons jau izpētījis un ber kā no grāmatas.

– Ap 90 procentu virsmas klāj okeāns, kas noteikti sastāv no ūdens, bet sauszemes daļā zaļie augi! – Onarios papildina, atraudamies no teleskopa. – Atmosfērā sastopami mākoņi, kas sastāv no ūdens tvaikiem!

Harvejs viņos neklausās, viņš koda lūpas, ieķēries vadītāja rokturos.

– Kad nogāzīsimies, varēsiet konstatēt virsmas blīvumu, – viņš izgrūž.

– Vai pilsētas neredz? – Leons smejas Onariosam, bet tas pievēršas man:

– Nu, argēntīnieti? Kā sauksim planētu? Nevar taču to vienmēr dēvēt par Ā-lambda-trīs.

Piemirsu jums pastāstīt, ka mani bija iesaukuši par «argēntīnieti», jo es reiz viņiem izstāstīju, ka mans tēva vectēvs atbrauca uz Teriusu no Argentīnas.

– Ziniet, – es iesaucos. – Sauksim to mūsu senās galvaspilsētas vārdā, Buenosairesas vārdā!

– Lieliski! Sauksim planētu par Buenosu! – atsaucās Leons. – Uzmanību, sākas nosēšanās uz Buenosa, bijušās planētas A-lambda-3.

Harvejs koda lūpas un nesmejas. Bet mēs esam tik pārliecināti, ka viņš nosēdīsies veiksmīgi, un smejamies vienā laidā.

Bet Buenosu uz ekrāniem aug. Divdesmit tūkstoši, desmit tūkstoši, pieci tūkstoši kilometru. Nu jau attālums netverami pārvērties par augstumu. Augstums divtūkstoš kilometru. Anihilatori rēc, tiem ne vien jābremzē mūsu inerce, bet arī jāpretojas Buenosa pievilkšanas spēkam. Mēs krītam uz Buenosu. Augstums tūkstoš kilometru. Harvejs nostabilizē raķeti. Mēs nebeidzami krītam. Pieci simti kilometru. Jau pirmās retinātās gāzes. Trīssimt kilometru. Mēs krītam. Mūsu smiekli ir apklusuši. Divi simti, pusotra simta. Anihilators ierēcas, it kā saprazdams, ka drīz viņam jāapklust uz ilgiem laikiem. Augstums simt kilometru. Mēs joprojām krītam. Anihilators raustās, un arī raķete raustās, te palielinādama mūsu svaru turpat četras reizes, te atstādama mūs karājoties virs grīdas. Augstums piecdesmit kilometru. Anihilators apraujas. Sākas nosēšanās.

Harvejs ieslēdz reaktīvos dzinējus un sagriež raķeti, tā lido slīpi lejup. Mēs meklējam sauszemi, jo zem mums ir okeāns. Tur viņa ir, zaļa zeme! Mēs, šķiet, nosēdīsimies uz paša krasta.

– Tas ir labi, – klieudz Onarios – būs pieejams kā okeāns, tā kontinents.

Bet raķete lido nevienmērīgi, svaidās atmosfērā, jo trīs dzinēji nespēj nodrošināt tai stabilitāti. Mēs streipuļojam pa kabīnēm.

– Piesprādzēties! – klieudz Harvejs cauri reaktīvo dzinēju rēkoņai.

Mēs iekrītam krēslos un piesprādzējamies. Raķete svaidās, uz ekrāniem zib zili un zaļi plankumi. Es redzu Harveja sasprindzināto seju. Rokas ieķērušās dzinēju griezējos, bet kājas lēkā pa jaudas pedāļiem.

Augstums desmit kilometru. Bet te negaidot sākas kaut kāda vētru josla. Nezin no kurienes izpeld mākoņi un aizsedz ekrānus. Raķete pārmet kūleni un ar smailo galu, kurā atrodamies mēs, pa priekšu šauj pret planētu.

Harvejs iekliedzas, pār viņa seju līst sviedri, zobi ir neganti sakosti, mati izspūruši. Mūsu piectūkstoš tonnas gāžas uz Buenosu. Es redzu izbiedētās Leona un Onariosa sejas un nešaubos, ka tāda pat ir arī mana seja. Harvejs mežonīgi griež divus kloķus, tad ar visu spēku spiež jaudas pedāli. Motori ierēcas sāpīgi kā ievainoti lauvas un rauj raķeti sāņus ar tādu spēku, ka mums siksnas iegriežas miesās un asinis tiek sastūķētas galvās. Šķiet, Harvejs tūliņ zaudēs samaņu, bet viņš atkal neganti griež kloķus. Raķeti atkal parauj, un uz ekrāniem atkal iznirst zeme, pārsteidzoši tuvu. Augstums divi kilometri. Raķete šauj lejup kaut kā sāniski un nepiedodami ātri. Harvejs atkal griež kloķus. Motori atkal neganti aizrēcas, un raķete traucas slīpi augšup, tad Harveja kāja atlaiž pedāļus, motori pieklust, raķete krīt, Harvejs atkal griež kloķus. Kā gan viņš tādā ātrumā var apjēgt, uz kuru pusi tie jāgriež? Bet viņš, šķiet, zina.

Motori dūc, bremsēdami, raķete krīt gandrīz taisni. Spēcīgs trieciens no apakšas, un mēs atsitamies pret saviem krēsliem. Mūsu piectūkstoš tonnas ir pieskārušās zemei. Bet tā izslīd mums no apakšas, un mēs atkal krītam – šoreiz uz sāniem. Četrdesmit metru augstais tornis nespēj nostāvēt uz gala, tas gāžas. Harvejs izgrūž lāstu un griež kloķi tik zibenīgi, ka es pat vairs nesaskatu viņa pirkstus. Tad spiež uz pedāļa tik stipri, tas ieslīd tik dziļi, kamēr kāja atdurās pret grīdu. Viens no dzinējiem burtiski iekaucas. Spēcīgs rāviens uz augšu, tad Harvejs atlaiž pedāli, motors pieklust, mēs sāniski gāžamies un atsitamies pret zemi. Plīst stikli, un Harvejs paliek bezspēcīgi karājoties siksnās.

4. nodaļa,

kurā stāstīts par to, ko mēs darījām pēc tam, kad bijām nosēdušies uz Buenosa

– Tas nav nekas bīstams, – es teicu, kad biju atbrīvojies no siksnām un uzstādījis diagnozi. – Spēku zaudēšana no pārpūlēšanās.

Mēs izņēmām Harveju no siksnām, un es iešļircināju viņam kaut ko uzmundrinošu, neatceros vairs, ko. Harvejs tūlīt atjēdzās un pasmaidīja.

– Nu, puīši, – viņš teica, – mūsu piectūkstoš tonnas dzīvas?

– Dzīvas, – es atsaucos, – malacis, Harvej! Nevieni no mums nosēšanos tā nepaveiktu kā tu.

Harvejs pasmaidīja.

– Es nekad nespētu tā izkalkulēt programmu, tik ātri noteikt visas planētas koordinātes un... nu, kā to sauc... vispār datus. Es nespētu veikt pat visvienkāršāko ķirurģisko operāciju, un bioloģija man ir...

– Labi, pietiek, Harvej, – es viņu smiedamies pārtraucu. – Šodien tu esi mūsu varonis! Spiežu tavu spalvaino roku!

Mēs dedzīgi paspiedām viens otram roku, un Harvejs pievērsās izdauzītajiem ekrāniem, kas glūnēja uz mums akli un bezspēcīgi.

– Nolādēts, tomēr saplīsa! – Harvejs norūca.

– Vai iziet no kuģa var? – Onarioss jautāja. – Jānoņem atmosfēras paraugi.

– Jā, – es arī gribēju ķerties pie saviem pienākumiem un dabūt šejienes augus un dzīvniekus, ja tādi te būtu.

Harvejs devās pārbaudīt, vai izejas kamera darbojas.

– Sagatavojieties, – pēc brīža noteica skaļrunī viņa balss.

Mēs ar Onariosu uzvilkām skafandrus. Tad lēniem, smagiem un neveikliem soļiem iegājām izejas kamerā. Sāka darboties vakuumsūkņi. Tad atvērās ārdurvis. Tā kā raķete gulēja uz sāniem, mums vajadzēja līšus izlīst pa apgāztajām durvīm.

Vai varat iedomāties, ko izjūt astronauts¹⁰, kas pirmoreiz sper kāju uz svešas planētas? Man uznāca bērnišķīgi untumi, un es par katru cenu gribēju pirmais uzkāpt uz Buenosa zemes. Onarioss to, dusmīgi krekšķēdams, man tomēr atļāva.

Kāda sajūsma pārņēma mani, kad mana, skafandra zābakā tērtā, kāja skāra raķetes tuvumā apsvilināto zāli! Jā, tā bija zāle, zaļa, kā jau parasti, un es tūliņ noliecos, lai norautu dažus tās paraugus. Tā bija līdzīga mūsu zālei, protams, stiebriem bija dažas īpatnējas formas. Tālāk, kur to nebija skārusi dzinēju uguns, tā viscaur sasniedza pusmetra augstumu. Apskatījis rūpīgāk stiebru paraugus, es konstatēju, ka tas drīzāk ir mežs, nekā zāle. Stiebri atgādināja zaļus kokus. Kāti bija zaļi, lokani, elastīgi, un sasniedza centimetra resnumu. Koki, protams, tie nebija, kaut arī viņiem bija zaļš stumbrs un gaišāki zaļa lapotne, kas sastāvēja no smalkām skarām.

Es apskatījos apkārt. Šāds zāle-mežs te auga vairākus kilometrus visapkārt. Varēja nomanīt, ka zeme te sliecas uz vienu pusi slīpi. Lejā acīm redzot bija jūra, kaut gan redzēt to nevarēja, tā slēpās aiz kāpām, kas sastāvēja no kailām smiltīm. Otrā pusē pacēlās kaut kāda plakankalne, kas bija apaugusi vairs ne ar šo zāli-mežu, bet ar kaut ko citu, ar ko īsti, to nevarēja saskatīt. Vienā pusē plakankalne piegāja stipri tuvu jūrai vai, faktiski, kāpām. Tur auga vai vismaz atradās kaut kas zilgans.

– Es aizlidošu uz plakankalni, – es teicu Onariosam.

Mēs sarunājāmies pa radio, un mūsu sarunu uztvēra arī Harvejs raķetē. Man ausīs visu laiku skanēja klusi pīkstieni, pēc kuriem Harvejs varēja pārlicināties, ka sakari nav pārtrūkuši arī tad, ja mēs neko nerunājām.

– Es pameklēšu jūru, – teica Onarioss.

– Paņem dažus ūdens paraugus priekš manis, – es teicu. – Es paņemšu grunts paraugus tev.

Mēs ieslēdzām mazos dzinējus, kas bija piestiprināti mums uz muguras, un aizlidojām katrs uz savu pusi. Augstiene bija klāta krūmiem. Dīvainā zāle te auga tikai klajumos. Krūmi sasniedza pusotra vai divu metru augstumu un bija necaurbrienami, – neiedomājami biezi saauguši. Es labu laiku lidinājos virs tiem, taču neatradu vietu, kur būtu kaut cik liels klajums. Nolauzu dažus paraugus no krūmu asajiem un elastīgajiem zariem, un tad aizlidoju uz vietu, kur plakankalne tuvojas jūrai.

¹⁰ Interesanti, ka autors šeit lieto vārdu «astronauts», nevis «kosmonauts» – *red.piez.* –. Tas parāda viņa pretpadomju orientāciju, kas viņam tad jau bija pilnīgi noformējusies. Tajā laikā «Amerikas Balss» konsekventi lietoja tikai vārdu «astronauts», bet padomju prese tikpat konsekventi – vienīgi vārdu «kosmonauts».

Skatu aizsedza liels mežs. Tas bija īsts mežs, koki garumā sasniedza desmit un vairāk metru. Tiem bija skaisti, vienādi slaidi un gludi stumbri, klāti it kā zvīnām. Mežā auga tikai vienas sugas koki. Lapotne tiem sākās tikai septiņu metru augstumā. To zariem vietvietām bija apaļīgi, koši zaļi un dzeltenīgi izaugumi. Paņēmu paraugus un, pacēlies augstāk, pārlidoju mežu. Jo dziļāk tajā, jo koki bija augstāki. Tagad tie jau sasniedza divdesmit metrus, bet viens otrs pat trīsdesmit. Viņu stumbri, šķiet, būtu lielisks būvmateriāls. Nolaidos zem lapotnes, kas sastāvēja no garām un šaurām lapām, un aplūkoju pamežu. Te bija kaut kādi mētrāji ar zilganām un violetām ogām.

Pacēlies krietni augstu virs meža, pamanīju jūru. Tā bija tumši violeta, tāpēc, ka debesis šeit bija violetas, it kā pie parastajām debesīm būtu piejaukts kaut kas sarkans. Arī saule bija sarkana. Pamanīju arī gravu, kas šeit pāršķēla augstieni un meža masīvu. Tajā tecēja upe. Paņēmu ūdens paraugus un pievērsos zālei. Šeit tā bija savādāka nekā tur, kur mēs nosēdāmies. Šeit tā sastāvēja no smalksmalkām šķiedriņām, kas bija cieši cita ap citu savijušās un veidoja necaurredzamu centimetrus trīsdesmit biezu paklāju. Es atgūlos šajā zālē un paliku tur šūpojoties, nepieskardamies zemei: tik elastīga bija šī zāle. Pat cauri skafandram es sajutu, cik tā mīksta, maiga un samtaina.

Lai kā es meklēju, nekur neredzēju ne mazāko dzīvnieku pazīmi. To nebija ne gaisā, ne uz zemes, ne apakš zemes. Nebija pat visniecīgāko kukainīšu, lai kā arī es viņus meklēju.

Savācis bagātīgu augu, augšņu un ūdens kolekciju, aizlidoju atpakaļ pie raķetes. Arī Onarioss bija atgriezies. Kopā iegājām atpakaļ raķetē. Atkal sīca vakuumsūkņi, izsūkdami svešo atmosfēru, tad šņāca mūsu gaiss, un mēs varējām novilkt skafandrus.

– Cik tur ārā viss ir maigs, košs un spilgts! – teica Onarioss.

– Varbūt tāpēc, ka neesam redzējuši zaļumus kopš Lukrēcija, pusotru gadu.

– Varbūt, – atteica Onarioss, – bet man šī planēta liekas ļoti skaista un jauka. Ar kādu baudu es noņemtu tur skafandrus!

Leons tikmēr bija izmērtis atmosfēras spiedienu. Tas bija pašreiz 831 mm dzīvsudraba stabiņa.

Mēs sākām analizēt iegūtos paraugus. Es konstatēju, ka vismaz šajā apvidū nav it nekādu dzīvnieku uz sauszemes. Toties augu valsts bija jo bagātāka. Te bija visdažādākie augi. Katrā ziņā augu valsts te nebija nabagāka kā uz Zemes. Tie visi, tāpat kā uz Zemes, bāzējās uz hlorofila.

– Septiņdesmit procentu skābekļa! – Onarioss no laboratorijas stūra sauca.

Mūsu istabas tagad bija apgāzta uz sāniem, un grīda bija pilnīgi jauna – par to bija pārvērtusies viena no sienām. Mēs tikai pārkārtojām mēbeles un citu iekārtu. Šiem trīsreiztrīsreiztrīs metru kubikiem bija pilnīgi vienalga, kura šķautne bija grīda, kura griesti.

– Kas septiņdesmit procentu? – es nesapratu.

– Atmosfērā! – Onarioss bija neizsakāmi priecīgs. – Buenosa atmosfērā! Man šķiet, mēs tomēr varēsim noņemt skafandrus.

– Jā, – arī es, protams, biju priecīgs. – Un pārējā daļa? Indīgu savienojumu nav?

– Tūlīt pārbaudīsim. Tu pārbaudi mikroorganismus.

Vairākas dienas mēs apstrādājām iegūtos materiālus, kā arī tos, ko mums piegādāja Leons un Harvejs. Izrādījās, ka Buenosa atmosfērā 71 procents ir skābekļa, 25% slāpekļa, 0,9% ogļskābās gāzes, un atlikušie trīs procenti – dažādi nekaitīgi savienojumi. Lai arī kā Onarioss centās konstatēt kaut visniecīgāko kādas indīgas gāzes daļu, taču atmosfēra bija ideāli tīra.

– Tā ir derīga elpošanai! – Onarioss paziņoja. – Vēl derīgāka nekā Zemes atmosfēra. Patiešām «Buenos Aires» – «Labais Gaiss»¹¹!

Vairākas dienas es meklēju mikroorganismus, bet to nebija. Uz sauszemes vispār nebija nekādu dzīvnieku. Vienīgi nekaitīgi augi. Un dažus, man šķiet, nekas nevarētu kavēt arī apēst.

– Šī planēta taču ir mums kā radīta, – smējās Harvejs.

Sevišķi liels bija visu pārsteigums, kad es pavēstīju, ka jūra esot milzīgs zupas katls. Tiešām, jūras ūdenī bija izšķīdis liels daudzums dažādu olbaltumvielu, ar kurām barojās daudzi mikroorganismi. Jā, ūdenī tie bija. Un pie tam tik lielā daudzumā, ka man šķita neiespējami to dzert. Upes ūdens gan par laimi bija tīrāks. Tajā nebija ne izšķīdušo olbaltumvielu, ne tāda daudzuma mikroorganismu. Tie tur bija, bet nedaudz. Visi mira jau pie 90 grādu karstuma un gāja bojā jau visvienkāršāko medikamentu iedarbībā. Kādas slimības viņi spēja izraisīt, to es nezināju, bet šķita, ka nekādas. Ļaunākajā gadījumā, apēduši tos, mēs viņus sagremojām, jo vairums viņu nepanesa kuņģa sulu.

¹¹ Argentīnas galvaspilsētas Buenosairesas vārds spāņu valodā nozīmē «Labais Gaiss» – *red.* – Tādu nosaukumu (īstenībā mazliet garāku, kur šie divi vārdi bija pēdējie) šai vietai deva konkistadors Pedro Mendosa (sal. ar «Buenosa robinsonu» galvenā varoņa Osvaldo Mandosa uzvārdu).

Leons mērīja gaisa temperatūru. Šajās dienās tā vidēji bija dienā 34 grādi, naktī 15–16 grādi. Onarios mums sagādāja vēl vienu patīkamu pārsteigumu. Tas bija: izpētījis ūdens sastāvu upē, viņš konstatēja, ka tur ir četrreiz mazāks smagā ūdens procents nekā uz Zemes.

– Tas taču ir īsts dzīvības ūdens! – es iesaucos.

– Jā, – Harvejs atkārtoja, – planēta kā radīta mums.

– Paklau, – es teicu, – iziesim visi četri pastaigāties laukā bez skafandriem!

– Lieliski, – atsaucās Harvejs.

Mēs tūlīt iegājām izejas kamerā. Harvejs atvēra durvis bez vakuumsūkņiem. Mēs pirmoreiz spērām kāju uz Buenosa bez skafandriem. Sākumā gan bija tā kā baisi – bet ja nu tomēr kāda indīga viela? Vai arī nāvējošs vīruss? Bet nekas nenotika. Mēs brīvi ieelpojām Buenosa neparasti svaigo gaisu, kas oda kaut kā dīvaini. Tā bija kādas nekaitīgas gāzes smaka. Elpot bija neparasti viegli. Mēs ar pūlēm bridām pa elastīgo mežu-zāli un smējāmies aiz prieka.

Pēc tam mēs atgriezāmies raķetē.

– Ziniet, – es kļuva domīgs un teicu. – Mēs tomēr rīkojāmies ārkārtīgi muļķīgi!

– Nu? – Onarios uztraucās.

– Kāpēc mums piesārņot šejienes ideāli tīro gaisu ar mūsu baciļiem? Varbūt tie te savairosies drausmīgā daudzumā?

– Osvaldo, – Onarios iebilda, – tu taču pats zini, ka mūsu raķete tika ideāli dezinficēta un ka vispār te nevarēja būt nekādi mikrobi.

– Jā, bet ja nu tomēr? Labāk vēlreiz dezinficēt visu.

Un veselu dienu mēs karojām ar mikrobiem, kuru varbūt nemaz nebija. Mēs iznīcinājām tos ar visiem līdzekļiem, kādi vien bija mūsu rokās. Tie bija vareni līdzekļi, ko zinātne bija radījusi kosmiskās ēras piecos gadsimtos.

– Man šķiet, ir nepiedodama nelietība dzīvot te, šajos divdesmit septiņu kubikmetru kubikos, kad visapkārt paveras tāds plašums, daudz vairāk piemērots dzīvei nekā šie kubiki, – teica Harvejs.

Mēs nolēmām uzbūvēt māju manis toreiz redzētā meža malā un dzīvot tur, bet pagaidām ielaidām svešo, bet derīgo atmosfēru visās raķetes telpās.

Mums vēl bija daudz darba, bija jāizpēta visi Buenosa apgabali, Onariosam bija jāsameklē rūdas un citi derīgie izrakteņi, man jāiepazīstas ar visiem augiem un jānosaka to noderīguma pakāpes nākotnes Buenosa saimniecībā. Bet Harvejs domāja, kā izlabot raķeti atpakaļceļam.

– Tas ir milzīgs darbs, – viņš teica. – Es šaubos, vai mēs vispār spēsim to veikt. Ir pilnīgi no jauna jāuzbūvē viens sānu dzinējs, otrs jāsalabo, jo mēs esam to sadragājuši, gāžoties no perpendikulārā stāvokļa, jāsalabo nolaižoties nolauztā raķetes kāja, jāaizlāpa meteorīta izsistais caurums, jāsalabo sprādzienā sabojātās starojuma bruņas un instalācija, kā arī jāatjauno gāžoties sadauzītie televizori. Tas ir milzu darbs. Es vispār negribu to darīt. Šeit ir tik jauki. Planēta ir kā radīta mums. Šeit palikt būtu daudz jaukāk nekā atkal līst kubikveida sprostos. Te ir viss dzīvei nepieciešamais – gaiss un ūdens labāks nekā uz Zemes vai Teriusa. Tev, Osvaldo, ir jāatrod ēdami augi. Trūkst vienīgi dzīvnieku gaļas un meiteņu. Bez tām es pilnīgi nespēju iztikt. Laikam vienīgi viņu dēļ mums tomēr būs jāpošas atpakaļceļā.

Lai nu kā, bet mums šeit būs jāuzturas vismaz pusgads, ko mēs nevēlējamies pavadīt šaurajos un smacīgajos raķetes kubikos. Tāpēc nolēmām ķerties pie mājas būvēšanas darbiem tūlīt. Māja bija gatava pēc vietējās nedēļas. Tā bija neliela koka būve četriem cilvēkiem, un atradās kilometrus sešus septiņus no raķetes. Mums tas nelikās liels attālumš, jo noņēmām nelielos lidaparātus no skafandriem un pārbūvējām piestiprināšanai tieši uz ķermeņa. Uz mājiņu pārvietojām daudzas nepieciešamākās lietas.

Māja atradās lieliskā vietā, upes krastā, metrus divsimt no jūras. Aiz upes pletās mežs, no vienas puses mūsu sētai pieklāvās kāpas, no otras mežiņš, no trešās pletās plašs lauks, klāts vietvietām krūmiem, pārējā daļā ar maigo zāli, kurā atguļoties, mēs nerasniedzām zemi.

Mums bija grūti pierast pie šejienes pusotras reizes garākajām dienām. Te normāli vajadzēja strādāt divdesmit četras stundas un pēc tam divpadsmit stundas gulēt. Mēs arī sākām pie tā pieradināties. Tas bija ērtāk, nekā strādāt te dienā, te naktī. Naktis šeit bija tumšas, kaut gan gandrīz vienmēr spīdēja viens vai otrs mēness, jo abi tie bija stipri mazāki par mūsu Mēnesi, un arī tiem bija fāzes. Bez tam tos bieži aizsedza mākoņi, kas apmēram desmit kilometru augstumā peldēja virs Buenosa.

Tajā Buenosa zonā, kurā mēs bijām nolaidušies, tai laikā bija vasaras sākums, gadalaiks, atbilstošs mūsu Ziemeļu puslodes jūnijam¹².

¹² Mājiens uz «Buenosa robinsonu» sacerēšanas laiku – *red.piez.*

Nodzīvojuši uz Buenosa divdesmit Zemes dienas, mēs nolēmām pilnīgi pāriet uz Buenosa kalendāru, tāpēc turpmāk arvien, kad runa būs par dienām, iedomājieties pusotras reizes garākās Buenosa dienas. Stundas gan mēs rēķinājām pa vecam. Pulksteņa rādītājs diennaktī veica trīs riņķus.

Mēs sākām pētīt arvien attālākus apvidus, zīmējām Buenosa karti. Šim nolūkam izmantojām divas nelielas divvietīgas reaktīvās lidmašīnas «Jota», kuru ātrums sasniedza piectūkstoš kilometru stundā. To jaudas pietika, lai divreiz aplidotu tādu planētu kā Buenosu. Šīs «Jotas» bija trīs metrus gari plakani lidaparāti bez spārniem. Spārnu vietā tiem cēlējspēka radīšanai kalpoja pats lidaparāta ķermenis. «Jotas» bija apgādātas ar moderniem antivielas lielgabaliem, kas spēja īsā laikā iznīcināt visšausmīgākos briesmoņus, kādi vien varētu mūs sagaidīt uz svešām planētām.

Harvejs ķērās pie raķetes labošanas darbiem, taču vienam to darīt, kad visapkārt tik daudz interesanta un nepazīstama, viņam negribējās. Reiz arī viņš pateica, ka gribot apskatīties Buenosu, paņēma «Jotu» un aizlidoja.

Pastāvīgus sakarus mēs ar «Jotām» vairs neuzturējām, tāpēc tikai pieslēdzām radiouztvērēju skaļrunim, ar kuru Harvejs bija apgādājis mūsu māju. Stundas divas pēc Harveja aizlidošanas pēkšņi skaļrunī atskanēja viņa balss:

– Nolādētā vētra!

Leons tūlīt metās pie radioaparāta, sameklēja «Jota-1» vilni un jautāja Harvejam, kas par lietu. Harvejs atbildēja negribīgi un dusmīgi.

– Vētra, kaut kāda vētru josla. Mani svaida kā spalviņu. Grūti noturēt līdzsvaru.

Nekādus padomus mēs Harvejam dot nevarējām. Viņš pats bija mehāniķis un labāk par mums pārzināja lidošanas tehniku.

– Koordinātes? – es viņam jautāju.

Harvejs nosauca koordinātes, kas apzīmēja vietu četrsimt kilometrus no mums.

– Augstums divi kilometri, – viņš teica. – Lidoju uz bāzi.

Ēterā skanēja neskaidri sprakšķi, Harveja balss reizēm aizpeldēja it kā tālumā. Pie mums pagaidām bija mierīgi.

– Nolādēts! – Harvejs negaidot iekliedzās. Tad mierīgāk noteica: – Tik tikko neapgāzos. Uzņemu augstumu, varbūt būs mierīgāk.

Pie mums joprojām bija mierīgi, bet Harveja tuvumā acīm redzot plosījās stipra vētra. Mēs sākām visai uztraukties, jo zinājām, cik «Jota» vētrās nestabila. Viņai taču nebija spārnu. Vienīgais glābiņš tur ir ātrums.

– Uzņemu augstumu un ātrumu! – Harvejs teica nedaudz satraukti. Viņa balss skanēja uz vēja auru un lidmašīnas svilpšanas fona. – Būs labi. Gan tikšu mājās!

– Attālums divi simti desmit. Augstums deviņi. Nolādēts, te ir vēl stiprākas aukas... Velk uz sāniem. Attālums divi simti, augstums... Nolādēts! – viņš piepeši iebrēcās. – Ā-ā-ā! – Harveja balss noskanēja arvien tālāka un tālāka, līdz izzuda, it kā viņš būtu attālinājies no mikrofona.

Mēs pielēcām kājās un uztraukti pūlējāmies noskaņot vilni, lai atkal sadzirdētu Harveja balsi. Taču tukšajā ēterā bija dzirdami tikai svilpieni un sprakšķi. Tikai pēc dažām minūtēm mēs atrāvāmies no aparāta un saskatījāmies. Bija pagājušas tikai septiņpadsmit Buenosa dienas, kopš gāja bojā Aminta, un nu arī Harveja vairs nebija. Mēs palikām trīs: Leons, Onarios un es. Trīs. Bet kādreiz bijām pieci. Amintas līķis, palagā ietīts, ceļo izplatījumā ar milzīgu ātrumu, bet Harvejs no deviņu kilometru augstuma iegāzies okeānā. Okeānā, kura ūdens atgādina barojošu olbaltumvielu buljonu, kādā pirms miljardiem gadu uz Zemes radās pirmās dzīvības formas. Šeit ir dzīvība, nav dzīvnieku, bet ir buljons, un šis buljons tagad apēda Harveju. Kāpēc gan jāmirst tieši maniem vislabākajiem draugiem? Un kas vēl sagaida mūs, pārējos? Cik ilgi dzīvošu es pats?

Pa to laiku vētra bija klāt arī pie mums. Uzdrāzusies viesuļvētra uzreiz norāva mūsu būdiņai jumtu un pietrieca mājiņu pilnu ar ūdeni un smiltīm. Ūdens šāvās pa gaisu milzu šaltīm, un mēs pat nevarējām noteikt, vai tas nāk no mākoņiem, vai arī viesulis nes to līdz no jūras. Kāpu smiltis sajaucās ar ūdeni un gāzās pār mums. Mēs sēdējām sakņupuši kaktos, aizseguši sejas ar piedurknēm, lai viss nepieietu pilns ar smiltīm. Drausmīgais vējš cēla augšā un aizrāva projām pat lielākas lietiņas, caur tā briesmīgajiem auriem mēs dzirdējām kokus lūstam abpus upei. Smiltis un ūdens šāvās pa gaisu, nekur nepiestādams, un grūti bija noteikt, kā atmosfērā ir vairāk – gaisa, smilšu vai ūdens. Tikai tagad mēs sapratām, kā jutās Harvejs pirms piecpadsmit minūtēm.

Pēc minūtēm desmit vētra bija pāri. Sākās pamatīgas lietus gāzes. Mūsu vaļējās istabas grīda pludoja, mēs bijām slapji līdz pēdējai vilītei. Tad lietus pārstāja, viesuļvētra bija garām, palika tikai necaurredzama, drēgna migla. Saules nebija, tikai asiņains plankums pie debesīm.

Mēs izlīdām no saviem kaktiem. No mums straumēm plūda ūdens. Apģērbs bija pilns ar slapjiem smilšu graudiņiem, mati tāpat. Grīda un galds izskatījās kā jūrmalas liedags. Tos klāja centimetrus trīs bieza smilšu kārtā. Nopurinājušies izgājām laukā. Pietika atiet desmit soļus vienam no otra, lai vairs neredzētu cits citu. Nolēmām, ka tādā miglā, kad nevar lāgā saskatīt otru istabas sienu, nav nekāda strādāšana, un nogaidījām, kad izklīdis migla. Bija vēsi, jo apģērbi bija pilni ūdens, bet saule lāgā nesildīja. Nogērbāmies un izgriezām drēbes.

Migla izklīda pēc stundām divām. Atkal atspīdēja saulīte. Nu mēs varējām saskatīt vētras postījumus. Mūsu jumts bija sadragāts un tā daļas izmētātas pa visu apkārtni. Zāle bija tikpat zaļa kā agrāk, jo smiltis bija ieskalotas tajā līdz zemei. Daba izskatījās vēl svaigāka nekā pirms vētras. Vienīgi upē ūdens bija duļķaināks nekā parasti. Kāpām tagad bija pavisam savādāks izskats nekā agrāk.

Vispirms mēs salasījām visas izmētātas lietas un izmēzām no istabas vismaz kubikmetru smilts. No mājas ārpusē pie sienām bija sanestas veselās smilšu kupenas. Mēs tās izlīdzinājām, un tagad ap mūsu māju bija smilšu laukumiņš. Sakārtojām istabu un mūsu segas noņēmām no kokiem mežā. Daudz kas bija arī pazudis.

Vakarā, kad devāmies gulēt, miegs nenāca, kaut arī bijām stipri noguruši. Harveja tukšā gulta mums pastāvīgi viņu atgādināja. Kad beidzot aizmiglu, redzēju dīvainu sapni. Ja es būtu mānīcīgs, tad varbūt rastu kādu sakaru starp to un turpmākajiem notikumiem. Katrā ziņā vēlāk es to bieži atcerējos, un reizēm tas man izlikās kā pārdabisku spēku pravietojums. Zinātniski tas, protams, uzskatāms par produktu, ko radījušas pēc Harveja zaudējuma un vētras satrauktās smadzenes.

Es sapņoju, ka stāvu liela spoguļa priekšā. Raudzījos sevī un nevarēju sevi pazīt. Tad briesmīgi pārbijos ieraudzījis, ka man pretim raugās Harvejs. Viņš smējās un visu laiku atkārtoja «nolādēts!», bet bija briesmīgs. Es gribēju aizbēgt, bet viņš nāca man virsū. Viņš neko īpašu nedarīja, bet bija briesmīgs, jo nelikās īsts. Viņš patiesībā bija mans spoguļattēls. Tad viņi bija divi, abi vienādi un baismīgi, abi mani lenca. Nē, viņi tomēr nebija Harveji. Tās bija Amintas. Nu jau viņu bija vesels pulks man visās pusēs. Es gribēju aizbēgt, bet atdūros pret spoguļiem. Amintu nebija, bija mani spoguļattēli. Bet viņi šķobījās un ņirdza, un es vai zaudēju prātu aiz bailēm. Viņu sejas es vairs neredzēju, to vairs nebija, bija spoguļi, kas gaudoja kā vētra. Bet viņi, kurus es vairs nespēju redzēt, raudzījās uz mani no daudziem spoguļiem un šķobījās. Tur viņi bija, Harveji, Amintas, un vēl Augustino; viņos bija pārvērties mans spoguļattēls. Es šausmīgās nāves bailēs skrēju projām, meklēt savu spoguļattēlu, un viņi mani nekavēja, jo nebija īsti; viņi bija tikai attēli.

Es pamodos slapjš no galvas līdz kājām aukstos sviedros, drebēju, un mana sirds briesmīgi dauzījās. Aizmigt vairs nespēju, manā priekšā visu laiku rēgojās Amintas un Harveja sejas. Nākošajā dienā jutos kā sadauzīts, mani bija pārņēmis nāvīgs nogurums. Strādāt nespēju. Par sapni nevienam nestāstīju. Leons un Onarioss pamanīja manu vājumu un nolika gulēt. Izmēriju temperatūru. Tā bija trīsdesmit deviņi. Acīm redzot biju saaukstējies, slapjš būdams pēc vētras. Parakstīju sev zāles, un Onarioss atkal sāka mani durstīt. Ar bailēm gaidīju vakaru, un manas bailes nebija veltas – naktī viņi atnāca atkal. Harvejs visu laiku atkārtoja «nolādēts!», bet Aminta maigi raudzījās te uz mani, te uz Harveju, it kā nespēdama izšķirties. Beigās viņa izvēlējās Harveju, jo viņi abi bija miruši, bet es biju dzīvs.

Mani murgi tagad atkārtojās katru nakti. Daudzi no tiem bija vēl daudz briesmīgāki un dīvaināki par to pirmo, bet tie nav palikuši man atmiņā, jo vēlāk vienīgi tajā pirmajā es saskatīju pravietojumu. Tiesa, tolaik es to pirmo sapni neizšķīru no pārējiem, bet tikai vēlāk. Kad sākās dīvainie notikumi, man tas bieži nāca atmiņā un cieši sasaistījās ar tiem.

No saaukstēšanās es tiku vaļā viegli, bet murgi mani neatstāja ilgi. Nervi bija riebīgi saspīlēti, es iztrūkos no katra nieka. Reizēm pat viss sajuka kopā – murgi un īstenība, un es nespēju vairs tos atšķirt. Cik gan maza starpība ir starp mūsu iedomām un īstenību!

Pats biju ārsts un sistemātiski lietoju dažādus nervus nomierinošus līdzekļus. Tomēr atgriezos normālā stāvoklī tikai pēc kādām desmit dienām. Pa šo laiku mēs salabojām savu māju un turpinājām Buenosa pētīšanas darbu. Mums tagad bija visai mazas izredzes pacelties no Buenosa. Raķešu būvē vienīgi Leons kaut cik sajēdza. Nolēmām pabeigt Buenosa pētīšanu un tad trijātā ķerties pie raķetes, kas pēc vētras bija dziļi ieputināta smiltīs. Lai nu kā, vajadzēja taču vismaz mēģināt to saremontēt.

Pa šo laiku, kamēr mani mocīja murgi, es centos katru brīdi ar kaut ko aizpildīt, lai nepaliktu vienatnē ar savām ilūzijām un domām. Ja manu laiku neaizņēma darbs, es lasīju. Izlasīju kādu biezu veclaiku grāmatu. Tajā bija stāstīts par kādu vēl pirmskosmiskā laikmeta meiteni Dženiju, kas neatlaidīgi cīnījās par saviem uzskatiem, saviem ideāliem un savu mīlestību. Viņai uzmācās, jo viņa bija skaista, viņu ienīda, jo viņa nedomāja tā kā visi, viņu apskauda, jo viņa bija laimīga. Bet viņas mīļotais

krita karā, viņai uzbruka ticības fanātiķi, jo viņa neticēja tam, ko tie sludināja, tie izdzina viņu no tēva mājām, un rupjā dzīve viņu salauza.

Grāmata bija uzrakstīta skaisti un emocionāli, bet toreiz, kad mana uztvere bija sevišķi jūtīga, es daudz stiprāk visu pārdzīvoju, – arī grāmatas varoņu likteņus. Es Dženijas likteni izjutu tā, it kā viņa visu laiku dzīvotu man blakus, it kā es pats savām acīm redzētu viņas dzīvi. Un man cieši atmiņā iegulās viņas tēls, vienkāršs, maigās, dzīvespriecīgās meitenes tēls, kuru rupjā dzīve salauza, meitenes, kura bija jautra un skaista, kura mācēja mīlēt, kura mīlēja dzīvi, savu Roju un cilvēkus.

Es vēl ilgi paliku šīs izlasītās grāmatas iespaidā un piespiedu arī Leonu un Onariosu to izlasīt. Pagāja pēc vētras kādas divas nedēļas. Pēc pārciestās nervu slimības tagad jau jutos spirts un vesels. Nekas mani vairs nemocīja. Varēju brīvi strādāt. Reiz ar mūsu otro «Jotu» atgriezās no izlūklidojuma.

5. nodaļa,

kurā sākas tie dīvainie notikumi, kuru dēļ es vispār sāku šo stāstu

Lidoju pavisam zemu, jo bija jau klāt mūsu māja un es gatavojos nosēsties. Lidoju paralēli jūras krastam, pamazām samazinot augstumu.

Pēkšņi pamanīju smiltīs guļam kādu cilvēka ķermeni. Strauji sagriezu «Jotu» un nolaidos netālu no cilvēka līķa. Tas gulēja pašā ūdens malā, tā sānus un kājas apskaloja viļņi. Viņš gulēja ar seju smiltīs, taču es viņu pazinu un nodrebēju. Tas bija Harvejs, par to nevarēja būt šaubu. Tas bija viņa stāvs un viņa drēbes. Es steidzīgi pieskrēju viņam klāt un apvēlu uz muguras. Mani uzreiz pārsteidza līķa apbrīnojami svaigā sejas āda. Viņš nemaz neizskatījās pēc slīkņa, kas divas nedēļas nogulējis ūdenī. Man šķita, ka Harvejs šeit guļ vienīgi tāpēc, ka atnācis izpeldēties un nejauši aizsnaudies. Pat viņa mati šķita tikai nepieglauti pēc peldes. Pateicos liktenim, ka tas vismaz Harveja līķi atgādājis mums apbedīšanai, un gribēju aiznest to uz māju, kas no šejienes bija ne vairāk kā puskilometra attālumā.

Nolieces jau, lai saņemtu līķi, kad piepeši ieraudzīju, ka Harveja krūtis cilājas. Pārsteigumā pat atsēdos smiltīs. Jā, es nebiju kļūdījies – Harvejs elpoja dziļi un mierīgi, un es brīnījos, ka nebiju to ievērojis agrāk. Bet toreiz viņš arī neelpoja. Vismaz tik spēcīgi ne.

Mani pārņēma spējš prieks. Tātad Harvejs ir dzīvs, un mans nervu šoks ir bijis par velti. Prieka uzplūdumā satvēru Harveju aiz pleciem un no visa spēka sapurināju.

Harvejs atvēra acis un labu brīdi stulbi raudzījās manī. Tas vilkās tik ilgi, ka es jau sāku baidīties, ka Harvejs būs zaudējis prātu. Beidzot viņa skatienā pavīdēja apziņas dzirksts, un viņš strauji apskāva mani, iesaukdamies:

– Osvaldo! Tu!

Es apmierināts spiedu viņu un situ uz pleciem. Pēc tam es apkľusu, gaidīdams, ka viņš sāks paskaidrot šo dīvaino notikumu, bet viņš klusēja un tikai berzēja ar roku savu pieri. Varēja redzēt, ka viņš pūlas kaut ko atcerēties. Tad viņš jautāja kaut kā savādi un nedroši:

– Vai es biju aizsnaudies?

– Liekas gan, – es atbildēju, domādams, ka viņš veicis garu ceļu šurp un te, mērķi gandrīz sasniedzis, nespēkā pakritis. Tiesa gan, viņš nemaz neizskatījās tāds, it kā būtu ilgi badojies, cīnījies ar nāvi vai cietis slāpes. Viņš bija tikpat dūšīgs kā toreiz, kad pēdējo reizi aizlidoja, un nebija nemaz novājējis.

Harvejs atkal domīgi klusēja. Tad vēlreiz nedroši iejautājās:

– Vai es netiku kritis un sadauzījies? Manas smadzenes nezin kādēļ nestrādā. Es neko neatceros.

Es neatjautu ko atbildēt. Par kādu krišanu viņš runā? Ko viņš neatceras?

Bet Harveja sejā pēkšņi atplaiksnījās prieks un pārsteigums.

– Es taču lidoju. Atceros! Nu es visu atceros!

– Kur lidoji? – es nesapratu.

– Nu, ar «Jotu». Un sākās viesuļvētra, un es nogāzos! Nu es visu atceros! Vai vētra jau pārgājusi?

Viņam tas nāca kā liels atklājums, bet es paraudzījos uz viņu laikam tik savādi, ka viņš apmulsā.

– Kas ir? – viņš jautāja. – Vai tad ilgs laiks pagājis? Bet pakļau, mēs taču esam pie mājām. Kā tu mani izglābi, dārgais Osvaldo? – un viņš vēlreiz mani apskāva, kamēr es, neko nesaprazdams, sēdēju, rokas nolaidis. Tas Harveju apmulsināja vēl vairāk.

– Nu saki taču! Cik ilgs laiks pagājis kopš vētras? Kā tu mani izglābi? Kā atgādāji šurp? Vai ar otru «Jotu»? – viņš norādīja uz manu mašīnu, kas stāvēja turpat netālu. – Nu, saki taču!

– Paklau, Harvej, – es nopietni teicu, – nedzen jokus, man tas ir pārāk nozīmīgi, ka tu esi dzīvs. Stāsti, kādā veidā tu izglābies?

– Nu vai zini, Osvaldo! Manuprāt tas, ka es esmu dzīvs, priekš manis ir vēl svarīgāk, nekā priekš tevis! Tāpēc netielējies un stāsti, kā mani izglābi.

– Hm, – es atmetu galvu, – dodu svētu goda vārdu, ka redzu tevi pirmo reizi, kopš toreiz aizlidoji.

– Pie velna! – Harvejs ierēcās smiedamies, un es jutu, ka tas ir vecais Harvejs. – Zvēru, ka pēdējais, ko atceros, ir tas, ka vēlos lejā. Atceros kā lidoju, kā sākās vētra, ka apsviedās «Jota», kā gāzos jūrā no deviņu kilometru augstuma. Ūdeni nesusniedzu, tas ir, neatceros to. Gaiss aizrāva elpu, un es noslāpu. Bet pamodos tikai tavās rokās, un sākumā neko neapjēdzu, pat to ne, kas esmu.

– Hm... – es novilku. – Bet tu taču iegāzies okeānā no deviņu kilometru augstuma divsimt kilometru attālumā no šejienes. Kā tu atpeldēji šurp? Nopeldēji divsimt kilometru? Okeāna dziļums te pārsniedz piecus kilometrus, un nekur nav ne mazākās saliņas. Un vai tad tu peldēji divas šejienes nedēļas? Neiespējami! Kā tev šķiet?

– Trīs vecās nedēļas! – Harvejs iesaucās. – Tik ilgs laiks pagājis kopš vētras? Tiešām, tas ir neiespējami – trīs nedēļas bez samaņas un bez pārtikas pavadīt peldus un veikt šajā laikā divsimt kilometrus tieši vajadzīgajā virzienā! Bez tam kā es nenosītos krizdams?

– Tas nu vēl mazākais. Viesulis varēja tevi nest un tad lēnām ielaist ūdenī.

– Paklau, bet varbūt viesulis arī mani atnesa uz šejieni? Tas taču nāca šurp, vai ne?

– Nāca gan, bet kur tu pavadīji šīs divas nedēļas? Un pie tam tu izskaties tāds, it kā būtu katru dienu trīs četras reizes kārtīgi pierijies!

Harvejs paraustīja plecus.

– Lai nu kā, – es teicu, – bet kaut kāds kapteinis Nemo¹³ tevi ir izglābis, un tas ir lieliski! Iesim mājās!

Mēs piecēlāmies. Harvejs nopurināja smiltis no sava apģērba. Sākumā viņš nevarēja paiet un streipuloja, bet vēlāk gāja normāli.

Varat iedomāties Leona un Onariosa prieku, kad viņi ieraudzīja Harveju dzīvu un pie tam veselu. Harveja izglābšanās gadījumam par godu mēs sarīkojām gandrīz vai dzīres. Vakarā lieliski paēdām, tad pie viņa glāzēm apspriedām šo dīvaino gadījumu. Ilgi runājām par to, kas gan galu galā varēja izglābt mūsu Harveju.

– Lai būtu kā būdams, – beidzot secināja Onarios, – Harveju kaut kas ir izglābis, jo pats viņš izglābties nevarēja. Tas norāda, ka uz planētas eksistē kāds vēl mums nezināms spēks. Tas, ka Harvejs tika izglābts, divas nedēļas uzturēts un nogādāts precīzi vajadzīgajā virzienā divsimt kilometru attālumā, liecina, ka šo darbu ir veikušas kādas saprātīgas būtnes. Droši vien tās eksistē okeānā, jo uz sauszemes mēs vēl neesam konstatējuši nekādus dzīvniekus. Bet okeānu mēs esam izpētījuši nepiedodami maz. Mēs taču neesam tur pat nolaidušies!

Lai nu kā, bet šī «kaut kā» eksistēšana bija faktors, ar ko mēs vairs nevarējām nerēķināties. Tā mēs sēdējām četratā ap galdu, spriedām un sūcām vīnu. Vīns bija labs, pilnīgi attīrīts no indīgajiem piemaisījumiem, kas kādreiz grāva mūsu senču veselību. Nospriedām, ka jāsarīko ekspedīcija okeāna dziļēs. Jau tuvākajās dienās ar skafandriem nolaidīsimies zem ūdens.

Taču to izdarīt mēs nespējām. Reiz mēs ar Harveju sēdējām un gatavojām skafandru zemūdens ceļam. Onarios vārtīja ēdienu. Leons bija kaut kur aizlidojis ar «Jotu». Bija pagājušas trīs dienas kopš Harveja brīnišķīgās izglābšanās.

– Osvaldo! A, Osvaldo! – ārā atskanēja Leona balss. Tikko kā mēs bijām dzirdējuši nolaižamies «Jotu».

– Kas ir? – es visai negribīgi piecēlos un izgāju ārā.

– Osvaldo! – Leons smiedamies nāca man pretī. – Uzmini, ko es atradu! Neuzminēsi! Visbrīnišķīgāko dzīvās dabas pārstāvi uz šīs planētas.

– Nu? – es ieinteresējos.

– Harveju! Iedomājies, atradu viņu jūrmalā bez samaņas. Vistrakākais ir tas, ka viņš neatceras, kā tur nokļuvis. Viņš vispār neatceras, ka trīs dienas nodzīvoja pie mums. Viņš apgalvo, ka pēdējais, ko atceroties, esot lidojums ar «Jotu». Vai nu viņš dzen jokus, vai sāk jukt prātā. Nevar taču cilvēks aizskriet uz jūrmaļu, novelties tur un aizmirst visu!

¹³ Kapteinis Nemo – red. piez. – vairāku Žila Verna romānu personāžs, zemūdenes kapteinis; romānā «Noslēpumu sala» viņš slepeni no citiem romāna varoņiem izglābj un iznes krastā no gaisa balona okeānā iekritušo un noslīkušo inženieri Sairusu Smitu.

Klausoties Leona buldurēšanā, es nevarēju saprast, kas tad īsti ir prātā jucis: Harvejs, es vai Leons.

Nepaspēju bilst ne vārda, kad no «Jotas» izlēca Harvejs un, ātri pieskrējis man klāt, sāka mani dedzīgi apkampt.

– Osvaldo! Dārgais draugs! – viņš bija neizsakāmi priecīgs. – Nudien, krītot necerēju vairs tevi sastapt! – Harvejs smējās aiz laimes un skāva mani, bet es stāvēju, rokas nolaidis un apstulbis kā stabs. – Ahā, necerēji vis mani vairs redzēt! – Harvejs smējās, šādi iztulkodams manu apjukumu. – Par mirušu turēji! Nekā nebija, mans puika tik viegli nemirst! Leons apgalvo, ka esot pagājušas trīssarpus nedēļas. Tas ir pamatīgs laiciņš, vai ne? Bet kā es izglābos, to gan es neapjēdzu. Visu šo laiku, šķiet, esmu bijis bez samaņas. Leons saka, ka tu mani esot izglābis. Bet es labi nesapratu, ko viņš tur muldēja.

Leons stāvēja malā un smējās. Es biju kā uz mutes sists, jo pirms pusminūtes taču biju spriedis ar Harveju par skafandra pārveidošanu.

Pēkšņi Leona seja sastinga, smaids pazuda no viņa lūpām; kā paralizēts viņš skatījās kaut kur man aiz muguras. Es nodrebēju nojausmā un atskatījos. Tas Harvejs, ar kuru es biju runājis par skafandru, bija pabāzis galvu pa durvīm, lai paskatītos, kas te notiek. Jaunais Harvejs pacēla galvu un sastinga, sakrampējis savās rokās manus plecus. Abi Harveji apstulbuši vērās viens otrā.

– Kas jums notika? Kāpēc apklusāt? – no istabas atskanēja Onariosa balss. – Ko stāvi kā apburts? – viņš, klāt pienācis, iebikstīja Harveja mugurā un paskatījās tam pār plecu uz mums. Tūlīt arī viņu skāra burvības vara.

– Kas tas tāds? – jaunais Harvejs atlaida mani un pievērsās Leonam.

– Osvaldo, kas tas tāds? – gandrīz tajā pašā mirklī jautāja pirmais Harvejs.

Es atkāpos soli atpakaļ un, neizsakāmi pārsteigts, skatījos pēc kārtas abos Harvejos. Leons blisināja acis un, pēkšņi atcerējies seno kultu, pārmeta krustu. Labu brīdi mēs tā stāvējām, cenzdamies kaut ko saprast, un nespējām izteikt ne vārda.

Harveja vienkāršā dvēsele atjēdzās pirmā. Kaut gan viņam, šķiet, bija jābūt visvairāk pārsteigtam, tomēr viņš pirmais, kaut pagaidām, samierinājās ar to faktu, ka eksistē divi Harveji.

– Hm, – vecais Harvejs iesmējās, – nu, ja jau tā, tad sveiks, mans *alter ego*! Iesim taču iekšā!

Mēs kaut kā stīvi iegājām istabā. Neviena nebija tik mierīgs, lai apsēstos. Iegājuši istabā, mēs atkal sastingām. Harveji, acis nenovērsdami, skatījās viens otrā.

Pirmais sakustējās Onarios. Viņš bailīgi piebikstīja man:

– Ieknieb!

Es paklausīju.

– Sāp, – viņš noteica.

Es pasniedzu viņam savu roku, kaut gan tā vēl juta Harveja dedzīgās skavas. Onarios ieknieba tik stipri, ka es sāpēs atrāvu roku, kurā vēlāk radās zilums.

Mēs visi pēc kārtas pārliecinājāmies, ka nesapņojam. Vienīgi Harvejiem neviena neuzdrošinājās pieskarties, un tie bija spiesti iekniebt katrs pats sev.

Pēc šīs procedūras pirmais Harvejs nokrekšķinājās, atsēdās un teica:

– Sēdies taču, *alter ego*! Klāj vaļā!

Tagad arī mēs atcerējāmies, ka pasaulē eksistē krēsli.

– Man nav ko klāt vaļā, – otrs Harvejs atteica. – Nolādēts, bet es esmu Harvejs

Ponteaddželo! Esmu...

– To tu man neiestāstīsi! – atcirta pirmais Harvejs. – Harvejs Ponteaddželo esmu es viens pats!

– Nolādēts, katrs taču mani pazīst!

– Tfu, velns, Osvaldo, es esmu es vai neesmu? Tu pazīsti mani vai nē?

– Harvejs Ponteaddželo var būt tikai viens, un tas esmu es!

– Tas esmu es! Varu to pierādīt.

– Ko gan krāpnieks var pierādīt?

– Pats tu esi krāpnieks!

– Es esmu es!

– Es gan esmu es un varu to pierādīt!

– Vai es nevaru pierādīt?

– Nekā tu nevari pierādīt!

Abi Harveji sāka nikni strīdēties savā starpā, cenzdamies pierādīt katrs savu taisnību. Viņi sāka klāstīt savu pagātni, stāstīja daudz ko tādu, ko mēs nezinājām. Abi centās viens otru pārspēt; līdzko

viens ieminējās par kaut ko no Harveja dzīves, otrs centās turpināt; abi gribēja atcerēties kaut ko tādu, ko otrs nezinātu, bet veltīgi.

Mēs skatījāmies viņos, nespēdami tikt vaļā no apmulsuma. Abi Harveji bija pilnīgi vienādi, vienāda auguma, vienādām sejām, vienādā apģērbā, vienādām balsīm, abi vienādi zināja par Harveja pagātni. Abiem bija Harveja daba un valoda. Lūkojoties viņos, es pēkšņi atcerējos savu sapni. Daudzi Harveji, visi neēsti, visi miruši! Mani sagrāba nervozas bailes, tāpat kā tajā slimības laikā.

Bet Harveji strīdējās. Sākumā mēs viņus atšķīrām pēc jaunā Harveja slapjajām drēbēm, bet vēlāk drēbes izžuva, abi skraidīja pa istabu, dedzīgi runādami, un mums viņi sajuka.

– Nolādēts! Nolādēts! Nolādēts! – kļiedza viens no Harvejiem, apstādamies istabas vidū un atraudams vaļā kreklu uz krūtīm. – Tad es galu galā esmu cilvēks vai nē? Man ir miesa vai nav? Vai man nav sejas? Aptaustiet mani! Pazīstat manu seju? Pazīstat manu balsi?

– Pie velna! – otrs darīja tāpat. – Aptaustiet mani! Vai es esmu rēgs? Nu, aptaustiet taču! Osvaldo! Leon! Vai tiešām jūs vairs nepazīstat mani?

– Aptaustiet taču mūs un pasakiet, kurš ir īstais Harvejs un kurš rēgs? – abi kļiedza.

Abi to prasīja tik uzstājīgi, ka Onarios beidzot pieskārs abiem pēc kārtas, nospļāvās un, ne vārda neteicis, iegāja kaktā un atsēdās ar muguru pret mums. Leons, kaut ko bez skaņas murminādams, izstiepa drebošo roku. Man šķita, ka viņš skaita lūgšanas. Līdzko viņa roka piedūrās Harveja krūtīm, Leons atrāva to kā apdedzinājies un vairs nebija piedabūjams pieskarties otram Harvejam. Tas, ka Harvejs bija ar miesu un asinīm, viņu nobiedēja vēl vairāk.

Tagad bija mana kārtā, bet mani bija sagrābušas briesmīgas bailes. Galvā strāvoja tikai tas sapnis. Šķiet, bija atgriezušies toreizējā nervu šoka laikā. «Tie nav Harveji! Tie ir izkropļoti spoguļa attēli. Spoguļi ir visapkārt man. Viņi neviens nav cilvēki. Visi ir briesmīgi spoguļi. Ne Harveji, ne Leoni, ne Onarios!» – man galvā daudzījās, kad es pacēlu roku. Kaut kāds augstāks spēks man pavēlēja aptaustīt, un es biju spiests paklausīt, kaut gan pieskartos Harvejam un Leonam vai Onariosam ar vienādām bailēm. Es jau sajutu savu pirkstu galos spoguļa auksto, gludo, vienaldzīgo virsmu, tā stiklaino vēsumu, un krampji saņņaudza manu rīkli, es nespēju norīt siekalas. Bet roka sataustīja Harveja spēcīgās, siltās krūtis. Ilūzija izzuda. Nervu saspīlējums noplaka. Mani pārņēma mierīgs nespēks. Tie tur Harveji sapnī taču bija izplūduši divdimensiju tēli, kuru balsis es dzirdēju, nedzirdot skaņu, bet šie – cilvēki kā cilvēki: ar balsīm un miesu. Kā gan es varu baidīties viņiem pieskarties? Otrajam Harvejam es pieskāros daudz drošāk. Viņi abi bija cilvēki, neviens nebija rēgs.

– Ha, – es iesmējos, lai pilnīgi aizdzītu sapņa iespaidu. – Divi Harveji! Man tas nāk tikai par labu! Viena drauga vietā divi! *Okei!*

– O! – Harvejs iesaucās. – Es zināju, ka tu tā teiksi, Osvaldo! Pie velna, tas, ka mēs tagad esam divi, nāk mums tikai par labu!

– Pareizi, jautājumam jāpieiet zinātniski, – atsaucās otrs, – ja jau mēs esam divi, tad jāizdibina, kāpēc divi, nevis jāstrīdas, pierādot, kurš īstais!

– Ģēnijs Osvaldo!

Burvība izzuda. Mēs visi trīs apkampāmies. Tas bija vienkāršākais un vienīgais atrisinājums – samierināšanās ar neiespējamo faktu.

– Pie velna, – Onarios pielēca no sava kakta, – es esmu vājprātīgs vai neesmu?

– Nē, – mēs smējāmies, – neesi!

Pēc briesmīgā saspīlētības bija tik viegli.

Taču tas neturpinājās ilgi. Smadzenes nedaudz atpūtās un no jauna sāka uzbrukumu neticamajam. Viegli pateikt – samierināties ar neiespējamo – taču izdarīt to nebija nemaz tik viegli. Te vienam, te otram no mums uznāca pēkšņas bailes no abiem Harvejiem, mums tie izlikās rēgiem līdzīgi, mēs atkal baidījāmies tiem pieskarties. Vai varat, lasītāj, iedomāties, kā jūs justos, ja jums pretī stāvētu divas pilnīgi vienādas jums pazīstama cilvēka kopijas? Man šķiet, jūs vispirms nodomātu, ka esat piedzēries, tad – ka sapņojat un beidzot, ka jūkat prātā. Bet mēs nebijām nedz piedzēruši, nedz aizmiguši, un arī jukuši mēs nevarējām būt. Arī rēgi Harveji nebija. Viņi BIJA CILVĒKI!

Mēs visiem spēkiem tomēr centāmies piespiest sevi samierināties ar to. Mēs taču nevarējām vienu vai otru Harveju padzīt vai nosist. Mēs dzīvojām ar viņiem vienā istabā un šausmīgi baidījāmies. Naktī, līdzko kāds no Harvejiem sakustējās, mēs uztrūkāmies ar pamirušu sirdi un nespējām vairs aizmigt, jo mums šķita, ka šie rēgi, kādi tie joprojām bija mūsu zemapziņā, ir ieradušies ar ļaunu nolūku. Runājot ar Harvejiem, mēs nevarējām pārliecināt sevi, ka sarunājamies ar cilvēkiem.

Jau nākošajā rītā Leons pēc rīta pastaigas atgriezās satriekts, atsēdās pie galdā un sāka ar pirkstiem nervozi bungot pa to. Mēs sapratām bez vārdiem, un es ar Harveju Pirmo izgājām laukā. Jau no kāpām mēs ieraudzījām jūrmalā guļam cilvēka ķermeni. Nopūtāmies, sakodām zobus un, pilnīgi

pārliecināti par iznākumu, devāties klāt. Mēs nebijām maldījušies, tas bija trešais Harvejs. Mēs viņu pamodinājām un bez ceremonijām izskaidrojām viņam visu. Viņš neticēja, domāja, ka mēs viņu mānam, kaut gan skaidrošanā piedalījās arī pirmais Harvejs. Tad jaunais Harvejs iedomājās, ka viņš nemaz nav Harvejs, un beidzot satvēra galvu rokās, neskatījās vairs uz mums un pateica, ka neesot labi spekulēt uz to, ka viņš krītot ir sadauzījis galvu.

Mēs aizvedām viņu uz māju un pārliecinājām, ka viņš nemurgo. Arī viņš kā pēdējo atcerējās nelaimīgo kritienu ar «Jotu».

Tajās dienās ar darbiem mums nevedās. Planētas pētīšanu mēs pavisam pametām novārtā.

Ar satraukumu gaidījām nākošo rītu un nākošo Harveju, taču tā nebija (Harveja, protams). Tajā vakarā sarīkojām apspriedi, kurā Leons un Onarioss piedalījās tikai pasīvi vai, var teikt, nepiedalījās. Viņi tikai sēdēja un klausījās. Apspriedāmie mēs četri – trīs Harveji un es. Pie tam es visu laiku centos sev iegaltot, ka sarunājos ar veco Harveju, ar sev līdzīgu cilvēku. Harveji toreiz jau bija pilnīgi apraduši cits ar citu. Viņi sāka pat uzjautrināties par šo dīvaino situāciju un aizrāva sev līdzi arī mani. Viegli iet pa dzīvi tādām raksturam kā Harvejam, kas pie visa tik viegli un vienkārši pierod un tikai smejas par visu. Turpretī Leons un Onarioss joprojām raudzījās uz Harvejiem neuzticīgi un nepiedalījās apspriedē ar viņiem.

Tātad mēs «apspriedām jautājumu zinātniski». Vispirms uzstājos es kā ārsts un antropologs. Es pierādīju, ka neapgāzams ir tas fakts, ka eksistē trīs būtnes, pēc visām pazīmēm līdzīgas Harvejam Ponteaddželo. Es lūdzu šīs būtnes mani atvainot un izteicu savas domas, proti: ka neviens no viņiem nav īstais Harvejs. Būtnes izrādīja redzamu neapmierinātību. Tad es uzkliežu tām un paskaidroju, ka, pat pieļaujot, ka viens ir īsts, divi pārējie vienalga ir neīsti.

– Īstais Harvejs, – es teicu, – noslīka un arī tagad guļ tur, okeāna dzelmē, tur, kur kaut kas, kāda dīvaina substance ir viņu ārkārtīgi precīzi nokopējusi un pēc šīs kopijas sākusī ražot sērijveidā.

Šī frāze Harvejus ārkārtīgi uzjautrināja. Arī es nevarēju novaldīt smaidu, sevišķi ja padomāju, ko tas īsti nozīmē – ražot dzīvu cilvēku sērijveidā.

– Tātad mēs esam nonākuši pie tā, ka kāds tur okeāna dzīlēs sintezē cilvēkus. Mūsu pienākums tagad ir izpētīt, kas tas tāds ir, un kā šī lieta notiek. Acīm redzot šādai sintēzei ir nepieciešamas divas nedēļas.

– Vai tā varētu būt kāda ārkārtīgi augsti attīstīta civilizācija, kam tas būtu pa spēkam? – iejautājās viens no Harvejiem.

– Neticu, – es atteicu. – Tādā gadījumā mums kaut kādā veidā vajadzētu būt manījušiem šīs civilizācijas kaut visniecīgākās pēdas. Tik augsta civilizācija nevar pilnīgi noslēpties okeāna dibenā.

Kas citādā gadījumā varētu būt dīvainais radītājs, mums nebija ne jausmas. Vienīgi Leons, man šķiet, to iedomājās. Vismaz man tā izlikās, spriežot pēc tā, cik bieži viņš sāka krustīties, ka vakaros kaut ko skaitīja pie sevis. Turklāt es vēl atcerējos, ka vēl tikai viņa vectēvs bija bijis dedzīgs katolis un tāds arī nomiris.

Atkārtoti nolēmām nolaisties okeāna dzīlēs un pārbaudīt, kādus noslēpumus tās glabā.

Tad ķērāties pie praktiskākām lietām. Bija apnicis jau teikt «Pirmais Harvejs», «Otrais Harvejs». Ja jau reiz ir vairāki Harveji, tad jādod vismaz katram savs vārds. Drīz atradām vienkāršu atrisinājumu – pirmo Harveju, par cik viņš bija pirmais un tātad nedaudz īstāks kā citi, mēs atstājām par Harveju, bet nākamajiem viņu vārdam priekšā pievienojām burtu nosaukumus alfabēta kārtībā – Aharvejs, Beharvejs. Mēs izteicām cerību, ka Harveju nebūs vairāk kā alfabētā burtu.

6. nodaļa,

kurā mēs pārdzīvojam kaut ko līdzīgu nervu sabrukumam, es nolaižos buljonā, un mēs sagaidām viesus

Pagāja dienas divas trīs. Pa šo laiku mēs, arī Leons un Onarioss, kaut cik pieradām pie Harvejiem. Par cik tagad mūsu bija divreiz vairāk nekā pēc Harveja nāves, tad mums atlika arī vairāk brīva laika. Mēs pilnīgi sagatavojām skafandru ceļojumam līdz pietūkstoš metru dziļumam. Mani interesēja, cik precīzas kopijas ir jaunie Harveji, un es izdarīju visas viņu analīzes. Harveji bija pilnīgi vienādi kā savā starpā, tā arī ar agrāko Harveju. Vienāds asins sastāvs, vienādas rentgenogrāfijas, pat dzimumzīmītes vienādas.

Mūsu māja bija celta četriem cilvēkiem, un sešiem tur bija pašauri, tāpēc diviem vajadzēja pārcelties uz šķūnīti un gulēt tur. Laiks bija silts, gaiss tur bija vēl svaigāks, un mēs to darījām labprāt. Es gribēju vairāk pierast pie jaunā Harveja, tāpēc mēs abi devāties nakšņot ārā.

Reiz mēs abi, kā parasti, gulējām šķūnītī, kad nakts vidū es pēkšņi uztrūkos, it kā mani kāds būtu sagrābis aiz rīkles. Neapjēgdams, kas notiek, pielēcu gultā sēdus. Drausmīgas bailes un neapjaustas

šausmas iegriezās krūtīs tik spēji, ka es, šķiet, pat iekaucos. Neko neapjēdzu, nebiju spējīgs domāt, neko neredzēju. Smadzenes šķita sastingušas, nāvīgi paralizētas. Locekļi krampjaini raustījās, un es sažņaudzu rokās gultas galvgali. Bija tāda izjūta, kādu nebiju jutis nekad agrāk un nejutu nekad pēc tam. To nekad nav izjutis neviens cilvēks, izņemot mūs, tāpēc man grūti aprakstīt to. Varbūt tas bija tā, kad uz mani kāds skatītos no muguras ar šausmīgu plosošu skatienu, varbūt tā, ka kāds bradātu ar saviem pirkstiem man pa smadzenēm. Šķita, ka pie maniem deniņiem būtu pielikti elektrodi, un tie dod tādu strāvu, kas nenosit, bet spīdžina. Bet tas tomēr nav īsti tas. Cik ilgi tā turpinājās, nezinu – nav ne mazākās nojēgas. Ka tas turpinājās mūžību, neteikšu, jo tādas izjūtas nebija. Nebija vispār nekādas izjūtas par laiku.

Kad tas bija pāri, sāku just kaut ko no parastajām sajūtām. Sirds daudzījās tik stipri, ka likās – tūlīt ielauzīs ribas. Galva reiba. Bija šausmīgs uztraukums, ko pastiprināja tas, ka nezināju notikušajam cēloni. Iedegās gaisma. To iededza Harvejs. Viņš bija bāls kā nāve, rokas viņam trīsēja tik stipri, ka viņš nespēja pat pieturēties kaut kur. Es viss drebēju. Gribēju izteikt kaut ko, bet nespēju, mēle bija stīva kā koks. Satraukums, bailes no kaut kā nezināma, no tā atkārtotāšanās māca mani. Mēs kaut cik nomierinājāmies tikai pēc minūtēm piecām.

– Nolādēts, kas tas bija? – Harvejs izgrūda. – Tev vēl tagad mati stāvus! – viņš nervozi iesmējās, izkāpdams no gultas.

Es pārlaidu roku pār matiem. Tie stāvēja ezītī, un tikai pēc brīža es tos pieglaudu. Izkāpu no gultas un apģērbos, vēl mazliet trīsēdams. Par gulēšanu vairs nevarēja būt ne runas. Gājām abi apskatīties, kas noticis mājā.

Tie tur nejutās labāk. Onarioss dzēra nervus nomierinošu līdzekli. Leons kaut ko murmināja, Aharvejs un Beharvejs lādēdamies staigāja pa istabu. Pēc kāda brīža, puslīdz mierīgi, sākām ar Harvejiem apspriest, kas gan notikušais varētu būt.

– Tā bija īpatnēja elektromagnētiskā vētra, kas iedarbojās uz mūsu nerviem. Tāpat kā biostrāvas, – es izteicu domu.

– Nē, – teica Leons, – tam noteikti ir sakars ar to tur, zem okeāna.

Harvejs viņam piekrita:

– Tas tur mēģināja mūs hipnotizēt.

– Katrā ziņā tas bija neizdevies hipnozes seanss, – piebilda Beharvejs.

– Varbūt tā bija mehāniska hipnoze? – piebalsoja Aharvejs.

Tā pienāca rīts. Izgājuši ārā, mēs tūlīt pamanījām, kā bija pārvērties krasts. Šķita, ka milzu paisums vēlies pār to, noskalodams smiltīs visas pēdas, pametis tur aļģes, kas pēc to bioloģiskajām īpašībām varētu būt augušanas trīs un vairāk kilometru dziļumā. Tai pašā laikā arī upē bija notikušas negantas lietas. Upe bija bijusi stipri pārplūdusi. Milzīga ūdens masa, šķiet, bija nākusi pa to uz augšu, aizturot un atspiežot upes pašas ūdeni. Tas pludojis uz visām pusēm, applūdinādam mūsu maigo pļavu un mežu. Izskatījās tā, it kā mūsu māju no trim pusēm būtu apskāvusi ap desmit metru augsta vai dziļa – vienalga kā sakām – ūdens siena. Pēc tam bija notikuši briesmīgi atplūdi. Ūdens vēlies atpakaļ uz jūru un izskalojis visu upes stāvāko krastu, nolauzis un aiznesis daudzus kokus. Tikai mūsu māju tas nebija skāris, varbūt tāpēc, ka tā atradās kalniņā, varbūt kādu citu iemeslu dēļ. Bet puskilometru uz abām pusēm no mūsu mājas vairs nebija manāmas nekādas šī divvainā paisuma pēdas.

Aplūkojot šos postījumus, es atmetu domu, ka nakts uztraukuma iemesls varētu būt stihiska magnētiskā vētra. Tagad bija skaidrs, ka šis uzbrukums bija vērsts tieši uz mums. Tātad to izdarījušas kādas saprātīgas būtnes, kas spējušas mūs izšķirt uz apkārtējā fona. Šajā ūdens vilnī droši vien peldēja nāras vai jūras vāravas ar īpašiem aparātiem, kas padarīja mūs trakus. Es pieļāvu iespēju, ka šajā uzbrukumā tika izmantoti viļņi, kas iedarbojas uz mūsu smadzenēm tāpat kā biostrāvu kairinājumi, tikai ievērojami stiprāk. Ko gribēja šie radījumi? Varbūt nogalināt mūs? Tādā gadījumā var sagaidīt jaunu uzbrukumu. Bet tas likās neticami. Vai tiešām būtnes, kas spēja radīt Harveja kopijas, nespētu mūs nogalināt? Un kāda tām vajadzība to darīt, ja jau tās ir saprātīgas? Bet kas tad tas bija, ja reiz tas bija mērķēts tieši mums?

Nākošajā dienā mēs neradām sevī pietiekoši spēka, lai nolaistos okeānā. Bet dienu vēlāk Harvejs sadūšojās un sāka kārtot skafandru. Taču es viņu pārtraucu un pateicu, ka nolaidīšos es. Pēc neilga strīda uzvara bija mana, jo kā nekā tur lejā būs darīšana ar dzīvām būtnēm, un kosmobiologs esmu es.

Mēs ar Harveju ilgu domāšanu neatzīstam, un ap pusdienlaiku es jau, skafandrā ietērpts, stāvēju jūras krastā. Mani pavadīja visi trīs Harveji. Viņiem arī mugurā bija skafandri, tikai ar noņemtiem galvas kupoliem. Skafandrus viņi izmantoja transportam. Mēs sākām savu ekspedīciju. Harvejs lidoja «Jotā», mēs, atlikušie, ar skafandru dzinējiem. Nolaīšanos bija paredzēts izdarīt piecdesmit kilometrus no krasta.

Drīz attiecīgā vieta bija klāt. «Jota» nosēdās ūdenī. Aharvejs un Beharvejs aplika gumijas piepūšamas jostas, kas nodrošināja viņiem ūdenī stabilitāti. Es piestiprināju pie skafandra enkurus. Īpašs kabelis saistīja mani ar «Jotu». Pa šo kabeli signāli no speciālas kameras pie mana skafandra nonāca «Jotas» uztverošajā aparātā. Tādējādi Harvejs uz sava ekrāna varēja redzēt tieši to pašu, uz ko skatījies es. Bez tam kabelis kalpoja telefona sakariem ar «Jotu» un tam nolūkam, lai mani avārijas gadījumā izceltu no dzelmes.

Es pamāju Harvejiem ar roku un atlaidos no «Jotas» malas. Ietirkšķējās milzīgā spole, uzmontēta uz «Jotas» pakalģala, kas attina manu kabeli. Enkuri lēnām novilka mani dzelmē.

Mans skafandrs spēja izturēt piecsimt atmosfēru spiedienu, tātad es varēju nolaisties piecu kilometru dziļumā, tas ir – līdz pašam okeāna dibenam. Drošības pēc man rokā bija staru pistole, kas darbojās jebkuros apstākļos, tātad arī zem ūdens, un acumirkļi iznīcināja jebkuru dzīvu šūnu simt metru attālumā, bet nedaudz lielākā laika sprīdī arī daudz tālāk.

Es lēnām grimu. Virs manis zeltītajās debesīs pazuda tievs diedziņš – kabelis. Visapkārt bija tikai olbaltumvielu buljons. Nekādu dzīvnieku. Nekādu daudzšūnu augu. Tikai bālgandzeltenais ūdens, kas vietām, man grozoties, vizēja visdažādākajās krāsās. Es priecēju savas acis ar šo grezno krāsu rotaļu un grimu pamazām arvien dziļāk un dziļāk. Lejā bija tumsa, apkārt zeltains gaišums. Pamazām visapkārt satumsa, tikai augšā bija gaišs. No lejas, no tumsas, iznira mazāki un lielāki burbulīši un spoža, septiņkrāsaina vainaga apņemti, šāvās augšup. Es ar labpatiku tos novēroju.

– Kā jūties? – pajautāja Harvejs.

– *All right*, – es atteicu.

– Noķer kādu burbulīti. Jāuzzin, kas tie ir!

Es paņēmu nelielu kastīti, atvēru tai apakšējo galu un, pamanījis burbuli, nostādīju tam ceļā kastīti. Burbulis tur ieskrēja un pielipa pie augšējās sieniņas. No turienes es to pa īpašu caurumiņu ievadīju gumijas caurulītē un noglabāju. To atkārtēju vairākkārt, lai vēlāk varētu pārbaudīt, vai pūslīšiem nav dažāds sastāvs.

Satumsa arvien vairāk. Nu vairs tikai, augšup skatoties, varēja saredzēt vāju gaišumu. Es ieslēdzu prožektoru. Piestiprināts man pie galvas, tas «skatījās» turpat, kur es. Spoža, dzeltenīga adata aiztraucās bezgalībā. Man kļuva jau garlaicīgi. Apnika skatīties burbulīšu rotaļas prožektora adatā. Mēģināju saklausīt, ko Harveji tur augšā runāja attālāk no mikroфона. Viņi plāpāja savā starpā. Paskatījos uz skālu sev uz vēdera. Dziļums vēl tikai 2500 metru. Puse.

Ir gan garlaicīga tāda nolaišanās! Nav ne zemūdens cilvēku dirižabļu, ne kuģu. Un lejā vēl nav ne visniecīgākās gaismas. Viņiem gan gaisma, vismaz mūsu gaisma, droši vien nav vajadzīga. Viņi ir pieraduši pie mūžīgas tumsas. Tāpēc viņi arī iznāk laukā no ūdens tikai naktīs. Interesanti! Lai iznāktu no ūdens, viņiem droši vien jāuzvelk skafandri, kuru iekšpusē spiediens jāuztur piecsimt atmosfēras, citādi šīs būtnes no sava iekšējā spiediena pārplīsīs kā gumijas pūšļi!

– Kā veicas? – Harvejs atkal iejautājās.

– Labi, tikai garlaicīgi, – es atteicu.

Harvejs droši vien sen vairs neskatās uz tukšo ekrānu. Tikai reizēm pamet aci, vai nav noticis kas neparasts. Viņam nav garlaicīgi, viņš plāpā ar savām kopijām. Man nav kur novērsties, es nevaru neskatīties uz ekrānu. Es vēroju, cik lēni aug dziļuma mērītājs skaitlis. Vajadzēja piekārt smagākus enkurus, bet tad manis paātrināta izcelšana briesmu gadījumā būtu bīstama.

Dziļums 2954 metri. Es aizvēru acis un mēģināju saklausīt, par ko plāpā Harveji.

Pēkšņi apžilbinoša gaisma ietiecās man acīs. Acumirkļi zaudēju samaņu, nespējis pat atvērt plakstiņus.

Redzēju, kā ap burbulīšiem rotājas krāsu gammas. Rotaļas mainījās ar tumsu. Nejutu neko. Pagāja diezgan ilgs laiks, iekāms no burbulīšiem šad tad sāka iznirt draugu sejas, aptvertas ar varavīksnes vainagiem kā veclaiku svētajiem. Kādu laiku vainagos cīnījās burbuli un sejas, beidzot sejas uzvarēja. Tās parādījās un nozuda, atdodot vietu tumsai vai arī pārlietu spožai gaismai, no kuras nebija iespējams pasargāties. Domu, šķiet, nebija, nejutu neko. Nebija nekādu sajūtu. Visu to toreiz nespēju aptvert. Grūti to izstāstīt. Ar vārdu sakot, atcerējos to visu tikai vēlāk. Un tā, it kā tas nebūtu noticis ar mani.

Tad pēkšņi it kā pamodos. Līdzīgi, kā pamostas no miega. Atgriezās spēja domāt un redzēt. Biju mēms, kurls un pilnīgi paralizēts. Nespēju pat acis aizvērt un atvērt. Tagad bija vismaz sajēga par laiku, un es varēju apskatīt savus biedrus. Onarioss atkal mani durstīja. Tikai toreiz es to nemaz nejutu. Viņš dūra kā svešā miesā, nejutu vispār nekādus fiziskus kairinājumus. Manas kājas varētu dzīvas sadedzināt, es to nejutu.

Taču tagad atveseļošanās gāja daudz ātrāk. Jau pēc divām dienām biju spējīgs pastāstīt, kas noticis. Taču man nebija ko stāstīt. Biedri jutās vīlušies. Viņi bija cerējuši no manis uzzināt, kas notika tur lejā.

Harveji bija sajutuši it kā elektriskās strāvas triecienu. Viņu locekļi noraustījušies, sirdis sākušas spēcīgi dauzīties. No ekrāna tūlīt pazudis attēls, sākušies sprakšķi, bilde raustījies, it kā būtu izjukusi rindu frekvence. Harvejs mēģinājis to noregulēt, taču uz ekrāna bija redzams tikai krāsainu līniju jūklis. Viņi mēģinājuši sarunāties pa telefonu ar mani, bet dzirdami bijuši tikai sprakšķi. Tad viņi ieslēguši avārijas motoru, kas minūtes laikā izrāva mani no ūdens. Harveji atraduši mani krampjos sarautiem locekļiem, savilkta seju, saziļējušu, izbolītām acīm. (Tātad es tomēr esmu tās atvēris). Ar lielām pūlēm viņi izvilkuši manu sakokojušos ķermeni no skafandra. Es izskatījos tik līdzīgs sastingušam liķim, ka viņi vairs necerējuši mani atdzīvināt. Bez tam starp viņiem nebijis ārsta. Divas dienas es gulēju, krampjos sastindzis, un tikai tad, daudzo iešļircinājumu rezultātā savilkšie locekļi atlaidušies, sākušas darboties plaušas un sirds. Pēc trīs dienām es sācis redzēt. Tālāko jūs zināt.

Kas notika ar mani lejā, nezinājām mēs neviens, taču nolaisties lejā vēlreiz mēs baidījāmies. Zinājām tagad, ka tur, trīs kilometru dziļumā sākas nāves zona.

Divas dienas pēc šīs sarunas es jau jutos pilnīgi vesels. Manas kājas, kas sarunas laikā vēl bija paralizētas, nu jau spēja pat skriet.

Desmitajā dienā pēc neveiksmīgās nolaišanās katastrofas sekas bija izgaisušas bez pēdām. Palika vienīgi bailes. Bailes no nolaišanās. To atkārtot vairs mani nepiespiestu nekāds spēks pasaulē. Arī citi baidījās.

Šajās dienās «Jota» gandrīz ne mirkli nestāvēja dīkā. Ja mūsu pētniecības darbu aizkavēja tas, ka bija gājusi bojā viena «Jota», tad toties otru mēs izlietojām pilnīgi, jo nu mūsu bija vairāk.

Baidīdamies vēlreiz nolaisties, mēs dienas trīs pēc manas atveseļošanās ar lokatoru rūpīgi iztaustījām jūras dibenu. Jūtīgais lokators konstatētu tur lielākas celtnes, ja tādas tur būtu, taču nekā nebija. Dibens bija diezgan gluds, bija tikai nolaideni padziļinājumi un uzkalni, kurus nekādi nevarēja uzskatīt par saprātīgu būtņu roku darbu. Dzelme joprojām palika priekš mums mīkla.

Harveji sāka domāt par raķetes atjaunošanu. Tagad viņi varēja strādāt kopā, nebija jānoņem Harvejam vienam pašam. Vispirms viņi nolēma nostādīt raķeti uz kājām, tas ir, salabot nolauzto pamatnes plātņi. Lai to izdarītu, raķeti vispirms vajadzēja atrakt no smiltīm, kurās tā bija ieputināta vētras laikā. Harvejiem nebija nekādas patikas to darīt ar rokām, tāpēc viņi noskaloja smiltis ar spēcīgu ūdens strūklu, ko no jūras deva neliels rezerves motors. To viņi paveica pirmajā dienā un tālāk arī netika, kad sākās jauni notikumi.

Kādu rītu, nākdams mājup no mūsu urbuma vietas, kur biju dežūrējis visu nakti, pēkšņi ieraudzīju, ka no jūrmalas puses uz mežu streipuļo kāds cilvēks. Redzēju viņu no mugurpuses, taču tūlīt iedomājos, ka tas būs atkal jauns Harvejs. Ātri pieskrēju tam klāt, jo cilvēks, šķiet, nebija vēl atgīdies un pavisam negāja uz mūsu mājas pusi.

Izdzirdis manus soļus, cilvēks apgriezās, es jau atvēru muti, lai uzsauktu sveicienu Harvejam, bet, nespējot to izdarīt, sastingu, mana sirds satraukumā nodrebēja un, šķiet, pakrita sprīdi uz leju.

Nekad neesmu redzējis, kā izskatos, raugoties ar cita acīm, taču pazinu sevi nekļūdīgi. Pārsteigumā nespēju pat vārdu pateikt. Tagad varu iedomāties, ko pārdzīvoja Harvejs, saticis pats sevi. Pie vairākiem Harvejiem mēs jau bijām pieraduši, bet satikt pašam sevi!... Mans *alter ego* tāpat raudzījās uz mani plaši ieplestām acīm, tad viņa sejā parādījās smīns, un viņš noteica:

– Tātad mēs arī esam divi!

Mani mazliet pārsteidza tas, ka viņš jau visu zināja, taču padomājis atzinu, ka tā tam arī jābūt. Jaunie Harveji nebūt nebija nenormālāki par veco.

– Kurš tad mēs būsim vecais Osvaldo? – *alter ego* iejautājās.

– Es... – teicu, kaut gan man radās zināmas šaubas. Es taču varēju būt nokopēts ar visām vecā Osvaldo atmiņām, tāpat kā Harveji.

Taču *alter ego* ātri piekrita:

– Es tam ticu, nestrīdēsimies kā Harveji. Esmu galīgi apdullis, atmodos jūrmalā kā pēc gara miega.

Alter ego jau bija krietni atspirdzis. Kaut gan viņš vēl jutās neveikls, taču mēs abi blakus gājām mājup. Tas bija varen jocīgi – iet blakus pašam ar sevi, sarunājoties dzirdēt savu balsi kā no magnetofona. Tas vispār bija varen satriecoši – satikt pašam sevi. Taču tas mani pārsteigtu daudz vairāk, ja es nezinātu Harveju vēsturi. Bez tam biju noguris pēc negulētās nakts, un smadzenes vieglāk piekāpās. Tomēr bija kaut kā neērti, nezināju, ko lai runāju ar jauno paziņu. Šķita, ka ar viņu nevar runāt kā ar cilvēku, ka ar viņu jārunā īpaši, citādi viņš nesapratīs.

– Kādas ir jūsu pēdējās atmiņas, ko jūs pēdējo atceraties pirms pamošanās? – man nez kā paspruka uzruna «jūs».

Viņš iesmējās:

– Vai tu vienmēr sevi uzrunā ar «jūs»? Kaut gan es jau arī pats to zinu... Bet attiecībā uz atmiņām... Velns viņu zina... Grūti atcerēties...

– Varbūt es varu atgādināt?

– Jā, lūdzu.

– Vai atceries, kā nolaidāties uz šīs planētas?

– Jā!

– Kā Harvejs lidoja ar «Jotu» un pazuda?

– Jā, jā!

– Vētru?

– To visu atceros, vēlāk, vēlāk! Tad... Harvejs atgriezās... Jā! Mēs gājām gulēt! Jā, tā briesmīgā nakts! Pēdējais! Tumsa... Pag!...

Viņam bija iesāvēs kas prātā. Arī es tajā pašā brīdī atradu izskaidrojumu tās nakts briesmīgajam uztraukumam.

– Tu saki, pēdējais, ko atceries, ir tā briesmīgā nakts?! – es iesaucos.

Mēs abi apstājāties.

– Tieši tā! Tu zini, kas man ienāca prātā?

– Zinu, – es atcirtu.

Viņš iesmējās, es arī. Tātad pat domas mums bija vienādas.

– Tajā naktī kāds izdarīja mūsu psiholoģisku vivisekciju! Kopēja, nokopēja mūs!

– Tieši tas! Tieši tas man ienāca prātā! Bet tas nozīmē...

– Tu nezodz domas no manas galvas! – es iesmējos. Līksmība par atklājumu nomāca jebkuru mulsumu.

– Tas nozīmē, ka var parādīties arī pārējo kopijas. Arī viņi taču bija pakļauti šai vivisekcijai.

– Jā! – mēs izturējāmies jau pilnīgi brīvi kā veci draugi. Sarunādamies mēs tuvojāmies mājai.

– Cik ilgs laiks ir pagājis kopš tās nakts? – *alter ego* jautāja.

– Divas nedēļas. Tāpat...

– Tāpat kā Harvejam.

– Divas nedēļas... Vai tiešām no tām neko neatceries?

– Kā es varu atcerēties? Vispār viss tas, ko es atceros, nemaz nav manas atmiņas. Es piedzimu tikai šorīt. Bet pag! Šķiet, tomēr atceros! Jā!

– Nu? – es ieinteresēts viņam pietuvojos.

– Es biju pamodies. Tikai uz mirkli. Šķiet, ne redzēju, ne dzirdēju. Tikai sajutu ar visu augumu, ka esmu tā kā iefīts... Nē... Velns viņu zin, kā to īsti pateikt... Drīzāk no visām pusēm cieši aptverts ar kaut kādu recekli. Es pamodos tikai uz vienu acumirkli. Neizdomājis nevienu domu, zaudēju samaņu. Jutu tikai vienu acumirkli... Pēc tam tikai jūrmalā.

Es klusēju. Manas kopijas atmiņas maz ko deva, taču pēc tām kaut nedaudz varēja spriest par to cilvēku sintēzes veidu, ko lietoja dīvainais radītājs. Ko šis radītājs gribēja panākt, sūtīdams savus ražojumus mums? Tas fakts, ka visi četri sintezētie cilvēki bija izmesti krastā ne tālāk par puskilometru no mūsu mājas, taču liecināja, ka dīvainais radītājs tos ar nolūku nosūta mūsu tuvumā. Vai viņš gribēja izrādīt savu mākslu? Vai pataisīt mūs trakus? Domas atkal aizklīda pie konkrētā fakta.

– Jā, ko īsti tu atceries pašu pēdējo? Cik tālu tu atceries to nakti? – iejautājos.

– To nakti? Cik tālu? Kā lai es to zinu? Pamodos... Tas sākās... bet, kā beidzās, neatceros. Nebeidzās vispār. Kad atmodos, bija jau beidzies.

Pa to laiku mēs jau bijām pienākuši pie mājas. Es piekļāvēju. Atvēra Onarioss.

Onarioss stipri izbijās, mūs abus ieraudzījis. Viņš, ne vārda neteikdams, kāpās atpakaļ. Kaut arī pieradušu pie Harvejiem, viņu uztrauca divu Osvaldo parādīšanās. Leons acumirkli pārkrustījās. Harvejs un Beharvejs sāka smieties un metās mums pretī. Harveji nu gan ir lāga zēni! Visus mūsu dīvainā likteņa triecienus viņi tagad uzņēma «iekš viena angļu miera». Noskaidrojuši, kurš no mums ir neīstais, viņi deva tam vārdu Bosvaldo, jo Aosvaldo neskanēja labi.

Vakarā mēs vēl nebijām paspējuši nolikties gulēt, kad izdzirdējām klauvējienus pie loga. Es atvēru durvis un paraudzījos laukā. Kā tad! Tur stāvēja vēl viens es. Viņš izskatījās noguris, atbalstījās

uz palodzes. Es uzrunāju viņu. Jaunais Osvaldo pacēla galvu un paskatījās uz mani. Viņš bija pārsteigts, kamēr es jau visu uzņēmu tīri aukstasinīgi. Aicināju viņu iekšā.

Ienācis viņš apstājās uz sliekšņa. Labu brīdi klusējis, viņš ierunājās:

– Tā ja. Bet es vēl domāju – kā gan es nokļuvu jūrmalā? No pagājušās nakts vajadzētu būt pagājušai veselai dienai. Jau taču vakars...

Mēs pasmīnējām un paskaidrojām patiesību.

Tagad mums sākās īsts viesu birums. Pastāstīšu tikai par dažiem no tiem. Jau nākošajā rītā, apstaigājot jūrmaļu, mēs atradām veselus divus. Viens bija ceturtais «es». Otrs bija Harvejs. Pamodināts viņš brīdi stulbi raudzījās uz mums, tad pēkšņi pazina mani.

Es viņam tūlīt saudzīgi aizrādīju, ka viņš nav īstais Harvejs.

– Es to zinu, – viņš atteica, – bet kā es tiku jūrmalā?

Es nesapratu.

– Tu zini, ka neesi īstais Harvejs, bet brīnies, kā tiki jūrmalā? Nu, tāpēc jau tu esi jūrmalā, ka neesi īstais Harvejs.

– Kā tā? – viņš brīnījās. – Mani taču vienreiz jau atrada jūrmalā. Kā es atkal te tiku? Ak, jā, tas... Pamodos, bet neatceros, kas notika tālāk. Vai jau rīts?

Es sapratu. Šis cilvēks vairs nebija Harveja kopija, bet gan Harveja kopijas kopija. Arī Aharvejs un Beharvejs taču pārdzīvoja to nakti.

– Kā tevi sauc? – es jautāju.

Viņš izbrīnījies paskatījās uz mani, tad saprata.

– Beharvejs.

– Labi, tagad tu sauksies Ceharvejs.

Viņš pārsteigumā atplēta muti un aptvēra beidzot, kādēļ otrreiz atrodas jūrmalā.

– Velns ar ārā! – viņš iesmējās, kasīdams pakausi. – Cik tad reižu man būs jāmaina vārdi? Sākumā biju Harvejs, tad Beharvejs, tagad jau Ceharvejs! Cik vēl reižu man būs jāvāļājas te pludmalē?

Vakarā pie mums iestiepuloja Leons. Vecais Leons, viņu ieraudzījis, nelabi iebraucās un, «krusta nemezdams», sviedās atpakaļ istabas kaktā, apgāzdams plauktiņu ar puķu vāzi. Viņa sejā bija neizsakāma pretīguma un riebuma izteiksme.

– Nepazīstu es tevi, aizvācies! Aizvācies! – viņš kļiedza, izstiepis rokas, it kā gribēdams atgrūst svešo.

Bet tas arī pats bija ne mazāk pārbijies. Mēs ar pūlēm viņus nomierinājām un pat piespiedām sarokoties. Taču viņu riebums vienam pret otru neizgaisa.

Tad parādījās vēl viens Harvejs, vēl viens Leons, ko uzņēma ar tādu pašu histēriju, un beidzot Onarioss.

– Tātad es neesmu cilvēks! – iesaucās jaunais Onarioss, kad mēs bijām viņam visu izskaidrojuši.

– Tad nē jau. Tu tikai neesi vecais Onarioss un esi radies nedaudz citādākā ceļā nekā parastie cilvēki, – mēs centāmies ieskaidrot.

Taču Bonarioss mums nenoticēja. Viņš uzskatīja sevi par prātā jukušu un nosauca mūs visus par ārprāta rēgiem. Viņš izkļiedza arī, ka esot neiespējami dzīvot starp ārprātīgā iedomu tēliem un ka labāk pakārties, nekā būt ārprātīgam. Mēs viņu tikai ar spēku savaldījām un iespricējām nervus nomierinošu līdzekli. Viņš nomierinājās, bet sirdī tā arī nenoticēja mums.

Jāteic, ka arī man reizēm likās, ka esmu zaudējis prātu. Tik neiespējamās, neticamās, nereālās likās šo cilvēku parādīšanās. Es piespiedu sevi ticēt tam visam, iegalvoju sev, ka te nav nekā pārdabiska, ka te notiek visparastākā cilvēku organisma sintēze, kas tikai gadījuma pēc nav ieviesta uz Zemes un Teriusa. Reizēm naktīs, kad kļuva tumšs un es vairs neredzēju šos cilvēkus, man šķita, ka viņi neeksistē. Es tad vairs neticēju viņu pastāvēšanai. Vienkārši vairs nespēju. Bet katru rītu nācās vēl un vēlreiz pārliecināties ka viss notikušais ir realitāte.

7. nodaļa,

kurā mēs ceļam māju, ejam medībās, atkal saņemam jaunus viesus un Aminta nāk man spokoties

Nu jau mēs bijām veseli četrpadsmit. Mājiņā nekādi nebija iespējams saspiesties. Arī drēbju mums trūka, jo visi jaunie, izņemot pirmos trīs Harvejus, bija izmesti krastā pilnīgi kaili. Šo nevienlīdzību es izskaidroju tā, ka Harvejs iekrita dzelmē apgērbts, tāpēc dīvainais sintezētājs kopēja viņu ar visu, kas viņam bija klāt, arī ar piezīmju grāmatiņu, ķemmi un stāvošu pulksteni. Turpretim,

izdarot kopēšanu tajā naktī, radītājs nokopēja tikai mūsu organisma dzīvās daļas. Ja jau viņš gribētu kopēt tāpat kā Harveju, ar visu, kas klāt, tad būtu jākopē ne vien veļa, bet arī gulta un velns zin kas vēl.

Mēs sākām celt māju. Cēlām visi. Būvējām stipru un pamatīgu. Mēs bijām četrpadsmit, bet raķete spēs aiznest tikai piecus vai, labākajā gadījumā, kādus sešus. Pārējiem tād būs vienalga jāpaliek šeit un jāgaida aizlidojušo atgriešanās. Bet atgriezties tie varēja ne ātrāk kā pēc piecpadsmit gadiem. Tāpēc māju vajadzēja celt ilgām laikam. Bez tam mēs nevarējām zināt, vai cilvēku plūdi jau beigušies, tāpēc māju būvējām ar rezervēm – lielu, tādu, lai vajadzības gadījumā tā spētu uzņemt līdz trīsdesmit cilvēku. Bija jau rudens, bieži sākās lietusgāzes, kuru vasarā tikpat kā nebija. Vajadzēja pasteigties.

Bet nevarēja arī pamest novārtā pētniecības darbus.

Te mēs atcerējāmies, ka es esmu ekspedīcijas vadītājs. Trīs cilvēkus es nozīmēju turpināt pētniecību – Bosvaldo, Leonu un Onariosu. Pārējie strādāja celtniecībā.

Māja auga ātri, acīm redzami, netālu no vecās. Cēlām kā senseos laikos – no koka, jo tā te bija atliku likām. Harveji sameistaroja gateri, kas grieza dēļus, ēveļmašīnu, rokas motorzāģus meža darbiem; balķu pārvadāšanai izmantojām «Jotu».

Reiz Aleons pateica man, ka redzējis mežā nelielu dzīvnieku, līdzīgu mūsu zaķim. Dzīvnieks aizcilpojās krūmājā, līdzko pamanījis cilvēku. Tas mani ieinteresēja. Līdz šim mēs bijām domājuši, ka uz Buenosa nav dzīvnieku. Kā kaislīgs biologs, tūlīt metos meklēt zvēriņa pēdas, apstaigāju visu apkārtni un upes krastā smiltīs ieraudzīju pavisam ko citu. Tās bija vilka vai liela suņa pēdas. Zvērs bija piegājis pie upes, padzēries un atkal nozudis mežā.

Visu vasaru mēs nebijām redzējuši neviena dzīvnieka, nevienas to pazīmes, bet tagad pēkšņi vienā dienā jau divi. Nevarēja būt, ka šie zvēri eksistējuši uz Buenosa arī agrāk. Nē, tie bija radušies pēdējās dienās, – kādā ceļā, varat iedomāties.

Katrā ziņā vajadzēja nošaut kādu no šiem zvēriem un izpētīt tos. Šajā nolūkā es devos uz raķeti, kuras noliktavās, cik atceros, starp tūkstošiem visvisādu mantu bija arī trīs medību bises. Atradu tās tikai ar lielām pūlēm. Raķetei gāžoties un kūleņojot, viss tur noliktavā bija sakritis nejēdzīgā kaudzē. Kopā ar bisēm es atradu arī trīs automātus un piecas automātiskās pistoles, kā arī lielu daudzumu dažādu patronu.

Šis lielais daudzums ieroču bija domāts mūsu aizstāvēšanai dažādās situācijās. Piecas staru pistoles aizsargāja katru no mums no visiem briesmoņiem, bet ar staru pistolēm nogalinātajiem dzīvniekiem šūnu sabrukuma dēļ, kā arī paliekošās radiācijas dēļ, bija apgrūtināta pētīšana. Tāpēc bija iespēja lietot automātiskās pistoles, kurās varēja ielādēt gan sprāgstošās, gan parastās lodes. Ar šīm pistolēm varēja šaut trīsdesmit reizes pēc kārtas vai arī, attiecīgi iestādot pārslēdzēju, divas reizes pa piecpadsmit lodēm uzreiz. Bet ar šīm pistolēm varēja šaut tikai uz nelielā attālumā esošiem dzīvniekiem, tas ir, ja dzīvnieks pats uzbruka cilvēkam. Bez tam te daudz kas bija atkarīgs no šāvēja precizitātes. Tāpēc šīs pistoles neskaitījās pietiekami efektīvas, un pamatapbruņojums mums bija staru pistoles.

Turpretim, ja mums vajadzētu iegūt kādu retu dzīvnieka eksemplāru, kas nemaz nelaiž mūs sev tuvumā, mēs varējām lietot bises. Apgādātas ar smalku optisko tēmēšanas ierīci, tās nodrošināja ārkārtīgu šāviena precizitāti. Arī lode sniedza ļoti tālu. Automāti bija domāti gadījumam, ja mūs aplenkto milzīgs dzīvnieku bars, kad automātiskās pistoles būtu nepietiekami efektīvas, bet staru ieročus būtu bīstami lietot pašu drošības dēļ.

Paņēmu vienu bisi, nedaudz dažādu patronu un līdz vakaram paklejoju pa apkārtni, taču neko neatradu. Mājās mani sagaidīja Beharveja stāsts par govi. Viņi trīs – Beharvejs, Deharvejs un Bonarios – strādājo mežā, ieraudzījuši ganāmiņus govi. Tā ēdusi zāli zem kokiem un nemaz nebaidījusies no cilvēkiem. Tikai, kad viņi sniegušies pieskarties tai, govs parāvusies atpakaļ. Tātad tā bijusi cilvēku pieradināta govs, Zemes govs. Viņi gribējuši to atdzīt uz sētu, bet taisni tajā brīdī Harvejs, kurš strādājis nedaudz tālāk aiz krūmiem, ieslēdzis «Jotas» dzinēju. Motora rēciens izbiedējis govi, un tā aizbizojusi krūmos.

Mēs, četri Osvaldo un Harvejs, gulējām šķūnī, kur bija sanesta šim nolūkam sapļauta mīkstā zāle. Naktī mūs pamodināja smilksti aiz durvīm. Harvejs iededza gaismu. Mēs paskatījāmies. Smilksti atkārtojās, kāds skrāpējās pie durvīm.

– Izklusās gluži pēc suņa, – Harvejs noteica.

Es piecēlos un atvēru durvis. Jā, tas bija suns! Bet ne vienkāršs suns. Tas bija Cebers, mans bērnu dienu draugs, ar kuru kopā mēs bieži izgājām medībās Teriusa mežos un kuru kāds sliktis mednieks reiz kļūdinājis nošāva. Cebers bija lielisks pēdu dzinējs un, ja viņš savas īpašības ir saglabājis vai, pareizāk sakot, ja arī šim piemīt Cebera īpašības, tad viņš nāk kā saukts.

Cebers, priedīgi smilkstēdams, metās man klāt, luncināja savu slapjo asti un cēlās pakaļkājās, cenzdamies nolaizīt man seju. Es saņēmu viņa galvu rokās un sasveicinoties saberzēju viņam aiz ausīm.

Viņš bija slapjš, kaut gan laukā nelija. Laikam tikko kā no jūras. Cebers pāršāva savu aso mēli man pār degunu un nolaidās uz visām četrām. Viņu samulsināja citu Osvaldo parādīšanās, taču drīz viņš ar to samierinājās un bija vienlīdz laipns pret mums visiem.

Paņēmušies ar suni, atkal devāmies gulēt. Rītā mūs uzmodināja putnu dziesmas. Jā, jā! Dziedāja kāds putniņš. Ilgi ar sajūsmu viņā klausījāmies, kamēr viņš aplusa.

Mani nodarbināja domas. Kā gan šeit varēja uzrasties suns, pie tam mans Cebers? Ka dīvainais radītājs varēja kopēt mūs, to es vēl saprotu. Mēs bijām tepat klāt. Bet no Cebera taču uz Buenosa «nebija ne smakas». Viņš bija vienīgi manās atmiņās. Vai tiešām šie fenomenālie dzelmes iemītnieki spēja konstruēt suni tikai pēc manām atmiņām, kuras pie tam es neesmu nevienam izpaudis? Tas tiešām bija apbrīnojami!

Šajā laikā jaunās mājas korpuss bija jau uzslēts, mēs nodarbojāmies ar iekšpuses iekārtošanu, kā arī sākām celt palīgēkas – pagrabu, šķūni, klēti.

Tajā dienā man laimējās nošaut fazānu, un mēs, to izcepuši, ar labpatiku ēdām svaigu gaļu.

– Ja uz Buenosa tagad vēl parādītos meitenes, – teica Harvejs, – tad es vairs pat nedomātu par raķetes remontu!

Nākošajā rītā mēs, apstaigājot jūrmalu, atradām vistu un ezi. Ezi palaidām brīvībā, bet vistu aiznesām uz mājām. Es aizliedzu to nokaut, jo man ienāca prātā sagaidīt gaili un radīt mums mājas putnu fermu. Citi gan smējās par šo iedomu, sevišķi Harveji, kuri alka vēlreiz pamieļoties ar mīkstu stilbiņu, tomēr paklausīja.

Dienu vēlāk es krūmos pamanīju tīģera raibo muguru. Tas pamudināja mūs apbruņoties. Atstiepām no raķetes visus ieročus un sadalījām tos.

No ziemeļiem tuvojās lietus un auksts laiks. Vajadzēja pasteigties ar mājas būvi. Bet mēs vēl gribējām izdarīt kādu mēģinājumu – noņemt ūdens paraugu no paša jūras dibena. Kad «Jota» atbrīvojās no meža darbiem, mēs izlidojām apmēram uz to vietu, kur es biju mēģinājis nolaisties dzelmē. Tur mēs nogremdējām piecus īpašus traukus, kas tagad piepildīti ar gaisu. Tur, lejā, ar īpašu elektromotoriņu, kam strāvu pievadījām no augšas, tika atskrūvēts vāks, kad bija vajadzīgs atvērt trauku, izlaists gaiss un iesūkts ūdens. Tad trauku atkal aizskrūvēja un izcēla. Noņēmām paraugus piecos dziļumos – pašā dibenā, trīsdesmit metru virs tā, piecsimt metru, tūkstoš un divtūkstoš metru virs dibena. Pēdējais ir apmēram tāds dziļums, kurā es tiku paralizēts.

Pēdējā paraugā ūdens sastāvs bija līdzīgs virspuses ūdenim. Bet četros dziļākajos ūdenī ārkārtīgi krasi palielinājās olbaltumvielu un citu organisku ķīmisku savienojumu sastāvs. Izpētījis to, es nācu pie slēdziena, ka ūdens okeāna dziļumā ir līdzīgs šūnas protoplazmai.

Mēs steidzīgi atkārtojām mēģinājumus tajā pašā rajonā dziļumā starp 3000 un 4000 metriem. Pamazām sašaurinot diferenci, mēs konstatējām, ka ūdens pāriet uz protoplazmu ārkārtīgi krasi. Dažreiz, nolaiduši reizē divus traukus, vienu par otru dziļāk tikai metru, vienā atradām ūdeni, otrā jau protoplazmu. Taču notrāpīt šo gadījumu bija visai grūti, jo protoplazmas dziļums svārstījās par kādiem pieciem metriem. Bet ne reizi mēs neiesmēlām kaut ko vidēju starp ūdeni un protoplazmu.

Protoplazma sākās apmēram 3170–3175 metru dziļumā. Tātad es biju bijis tikai metrus divsimt no protoplazmas, kad saņēmu gandrīz nāvējošo triecienu.

Arī tagad mēs ar īpašiem mēraparātiem pārbaudījām, vai mūsu batiskafī arī nesaņem līdzīgus triecienus, kaut arī Harvejs pret to protestēja, teikdams, ka viņš tāpat zino, ka tur nekas nenotiek. Jo triecienu toreiz sajutuši arī tie, kas atradušies virs ūdens. Viņam bija taisnība – nekas nenotika. Dīvainie zemūdens iemītnieki ļāvās apzagt viņu protoplazmas noliktavu.

Šai noliktavai nebija sienu. Mēs nekādi nevarējām konstatēt apvalku, kas šķirtu ūdeni no protoplazmas. Nolēmām, ka protoplazma vienkārši nešķīst ūdenī. Sākumā tā arī likās, bet mūsu paraugos jau pēc trīs dienām protoplazma bija pilnīgi izšķīdusi ūdenī, ko mēs bijām paņēmuši metru virs noliktavas sākuma. Tātad tur, lejā, kaut kas tomēr turēja šīs abas vielas atšķirtībā. Nekādu zemūdens rūpniecības pazīmju, ko meklējām sākumā, neatradām. Šādi iztaustījām okeānu vairākās vietās. Ja mūsu izlūkotajā rajonā protoplazmas kārtā nebija caurumu, tad tā pletās vismaz vairāku tūkstošu kvadrātkilometru platībā.

Nākošajā naktī pie mums ieradās kaķis. Tas bija tas pats ruzgais, nevienam nepiederošais kaķis, kas uz Bettas-26 mūžīgi aplipināja mūs ar savām rudajām spalvām. Pēc kura atmiņām viņš bija veidots, grūti pateikt, laikam pēc visām kopā.

Gribēdami tomēr kaut kā piekļūt dzelmes noslēpumiem, mēs nolēmām kādu nakti dežūrēt jūrmalā un izpētīt, kādā ceļā tad galu galā dīvainie radījumi nokļūst krastā.

Apbruņojušies ar nelieliem lukturīšiem, izretinājāmies gar krastu un sākām gaidīt. Pūta ne visai stiprs vējš, un jūra nedaudz viļņojās. Gaidīt nenācās ilgi. Sākumā ieraudzījām metrus piecdesmit no

krasta nelielu ūdens uzkalnu, kas ātri tuvojās krastam, augdams apmēros. Uzveldamies krastam, tas jau bija metrus divus augsts un sniedzās metrus piecpadsmit krastā, tā ka Ceharvejs, kurš tobrīd atradās vistuvāk, bija spiests pabēgt nost. Tad pakalns sašļuka un aizplūda atpakaļ jūrā. Tur vēl īsu brīdi bija redzami virpuļi virs tās vietas, kur nozuda pakalns.

Smiltīs gulēja liela, ap pusotru metru gara čūska. Ceharvejs, pieskrējis tai klāt, aiz pārsteiguma pat iekliedzās. Mēs arī piesteidzāmies. Čūska pagaidām neizrādīja nekādas dzīvības zīmes.

– Tā taču ir tā pati čūska, kas mani bērnībā sakoda! – iesaucās Ceharvejs, vērsdamies pie citiem Harvejiem.

– Jā gan, viņa ir stipri līdzīga tai, – Aharvejs piekrita. – Raksti uz muguras gluži tādi paši.

– Pat zvaigznīte pierē tā pati, – teica Harvejs, noliekdamies pār čūsku.

– Nav nekāds brīnumš, – es noteicu, – viņa taču ir radīta pēc jūsu atmiņām!

– Toreiz viņa mani sakoda tā, ka es tikko dzīvs paliku, un pati aizbēga, – teica Beharvejs.

– Šoreiz tu man neaizbēgsi! – rūca Harvejs, atvilkdams nezina no kurienes palielu koku un sašķaidīdams čūskai galvu.

Drīz pēc tam metrus divsimt tālāk gar krastu no jauna sāka parādīties uzkalns. Kad tas visvairāk uzplūda krastam, pie kam šoreiz uzplūdi bija krietni lielāki nekā iepriekšējo reizi, Deharvejs, kuram bija ienācis prātā pārliecināties par ūdens sastāvu šajā uzkalnā un kurš bija tāpēc sameistarojis īpašu rīku – piesitis kārts galā tukšu bundžu, – mēģināja ar to iesmelt ūdeni.

Mirkļi, kad bundža pieskārs ūdenim, mūsu acīs pašķīda ugunis, un mēs visi novēlāmies krampjos smiltīs. Mēs, pārējie, ātri atspirgām, izņemot Deharveju, kurš gulēja bez samaņas, līdzīgi kā mani toreiz bija izcēluši no dzelmes. Metrus piecus no viņa smiltīs gulēja kāds cits ķermenis, ko tur bija pametis vilnis.

Mums vēl sirdis neprātīgi daudzījās, rokas un kājas nevaldāmi drebēja un lāgā neklausīja, bet mēs piesteidzāmies abiem klāt. Es vispirms noliecos pie Deharveja, lai kā ārsts pārliecinātos, kas viņam kaiš. Manas kopijas man palīdzēja. Mēs steidzīgi aiznesām viņu uz māju, kur nekavējoties sašļircinājām viņā dažādus līdzekļus, kas iedarbojās uz nerviem. Deharvejs bija bijis daudz lielākās briesmās nekā es toreiz okeāna dzelmē; viņš bija saņēmis daudz lielāku triecienu nekā es, jo atradās bīstamajam rajonam, par ko es uzskatīju protoplazmu, daudz tuvāk; bez tam viņu neaizsargāja skafandrs, kam gan es nepiešķīru sevišķu nozīmi. Tomēr viņa stāvoklis drīz vien izrādījās krietni labāks par toreizējo manējo.

Pirmkārt, tas varēja būt tāpēc, ka viņš daudz ātrāk nekā es saņēma zāles; otrkārt, kas man likās vissvarīgākais, viņa veselības stāvoklis bija ievērojami labāks par manējo, sevišķi nervu ziņā. Pēc manām un arī manu kopiju domām, starojums, par ko mēs pieņēmām zemūdens būtņu – vai, kā man sāka rasties aizdomas, vienkārši protoplazmas – iedarbības līdzekli, ietekmēja tieši uz nervu sistēmu, un organisma īpatnējai pretestībai te bija ārkārtīgi liela loma. Ja fiziski es nebiju neko slimāks par Harveju, tad pirms liktenīgās nolaišanās dzelmē mani bija piemeklējušas divas smagas slimības, murgi un citi nervu sistēmas traucējumi. Tāpēc arī Deharvejs briesmīgo triecienu panesa viegli, un viņa bezsamaņa drīz pārvērtās par vienkāršu miegu.

Rūpēdamies par Deharveju, mēs nebijām pat paskatījušies uz otru guļošo ķermeni. Tagad Harveji to ienesa mūsu mājā. Mums par lielu pārsteigumu tā bija sieviete, un pie tam nekas cits kā Aminta! Brīdi es nekustīgi stāvēju, tad ātri piesteidzos viņai klāt. Man šķīta, viņi bija atnesuši Amintas liķi, kas kaut kādā veidā nokļuvis uz Buenosa. Tad es iedomājos, ka tas patiešām var būt tikai liķis, jo viņa taču atradās tajā vilnī, no kura tika raidīts briesmīgais starojums uz Deharveju.

Taču tūlīt es arī pārliecinājos, ka maldos, jo viņas krūtis ātri cilājās, un drīz vien Aminta atvēra acis.

Kāpēc viņa nebija cietusi, kaut gan atradās staru avotam vēl tuvāk nekā Deharvejs, man nebija laika padomāt.

Aminta skatījās uz mums, mēs klusējām. Man briesmīgi daudzījās sirds, it kā nojauzdama šī notikuma milzīgo nozīmi manā dzīvē, ko es vēl tā īsti neaptvēru. Aminta mēģināja ierunāties, bet balss aizķērās, un viņa ieklepojās.

– Kas ir? – viņa pēc tam iejautājās, un es pat nodrebēju, izdzirdis tik pazīstamo un mīlo balsi, kuru nebiju vairs cerējis vēl kādreiz dzirdēt. Tā bija tieši viņas balss, gluži tāda, kādu es to atcerējos. Un viņa pati arī izskatījās tieši tāda, kā pēdējās dienās uz raķetes A-lambda-3. Tikai mati un apģērbs tagad bija slapji. Mugurā viņai bija tā pati kleitiņa, ko tā visvairāk valkāja raķetē.

– Ko jūs tā stāvat? – viņa atkal jautāja.

Harvejs un Beharvejs bija viņu nolikuši gultā un tagad balstīja uz savām rokām.

– Ka tikai viņa nesaaukstējas, – ieteicās Bosvaldo, un es pēkšņi atcerējos, ka neesmu vairs viens, kas mīl Amintu.

– Man nāk miegs, – teica Aminta, berzēdama ar roku sev pieri. Tas bija arī redzams no viņas nogurušā izskata.

Harvejs ātri atklāja gultu, un mēs atstājām Amintu vienu. Pēc brīža, kad atgriezāmies, viņa jau mierīgi gulēja. Harvejs aiznesa izžāvēt viņas drēbes. Mēs nodzēsām gaismu un paši devāmies uz jauno māju, kura bija jau puslīdz gatava, apspriesties un parunāties. Svarīgākais, ko mēs toreiz nolēmām, bija – nerādīties acīs Amintai kopā ar savu kopiju. Vismaz no sākuma ne.

Tad likāmies gulēt. Amintas «augšāmcelšanās» satrauca mani vairāk, nekā biju domājis. Īstā Aminta taču bija mirusi. Bet kas bija šī? Cilvēks, vai varbūt tikai rēgs? Līdz šim taču cilvēki bija kopēti tikai no klāt vai netālu esošiem oriģināliem. Bet Aminta bija radīta ne no kā. Pat viņas pussadegušais liķis nevarēja nokļūt uz Buenosa, jo, pat ja gadījumā tas būtu planētai tuvojies, tad būtu sadedzis atmosfērā. Tātad vai šī Aminta maz varēja būt līdzīga īstajai? Bet saņemt man mīļotā cilvēka vietā tā briesmīgu izkropļojumu taču būtu daudz ļaunāk, nekā zaudēt to pavisam.

Tas bija tīri zinātnisks apskats, bet bija taču vēl citi faktori. Vai es spēšu pieņemt par savu šo Amintu, zinot, ka īstā ir sen un neglābjami mirusi?

Beidzot es aizsnaudos. Taču mierīgs miegs neiznāca. Šajā naktī man atkal atkārtojās vecie murgi. Aukstos sviedros nosvīdis, uzlēcu sēdus un tumšajā istabas kaktā vēl redzēju līgojamies aukstos, neizsakāmi pretīgos spoguļus ar Amintas un Harveja sejām. Viņu vairs nebija, bet viņi skatījās uz mani no visām pusēm, un spoguļi gaudoja. Viņi līda man aizmugurē – Amintas, Harveji un vēl Augustino – spraucās man aizmugurē, lai arī kā es pagrieztos, un no turienes uzlūkoja mani ar skatieniem, kas darīja traku. Un es, neizturējies, sāku vaidēt un griezīt zobus, kamēr Harvejs, kurš gulēja man blakus, iededa gaismu.

Tā mani nedaudz nomierināja, bet Harvejs man šķita auksts, glums un divdimensiāls, un es novērsos, saķēris galvu rokās, lai savaldītos.

– Kas tev kaiš? – viņš satvēra mani aiz pleca, un, tikai sajutis viņa spēcīgās, bet siltās rokas tvērienu, es uzdrošinājos paskatīties uz viņu.

– Nekas, – es teicu un jutu, ka mana balss skan kaut kā dīvaini. – Nekas, – es atkārtāju, – tikai redzēju riebīgu sapni. Gandrīz vai tādu, kā viss ir.

Harvejs klusēja, reizēm paraudzīdamies uz mani, tad sameklēja papirosu un pasniedza man. Es aizsmēķēju. Tas nomierināja un atsvaidzināja un nebūt nebija indīgs kā veco laiku nikotīna papirosi.

Svīda gaisma, un gulēt mēs vairs nelikāmies. Visu dienu es biju kā izvārīts. Uz Amintu skatījos nelabprāt, jo tūlīt sajutu aizmugurē ledainos skatienus, un tad Aminta šķita peldam divās dimensijās.

Bet Aminta pamodās. Harvejs tūlīt piesteidzās viņai klāt. Es tobrīd atrados aiz durvīm, neuzdrošinādamies ieiet, taču labi dzirdēju, ko viņi runāja.

– Kā gulēji? – Harvejs tūlīt jautāja.

– Paldies, šķiet, ka labi, – Aminta atbildēja spirti un jautri. Bet pēc brīža piebilda:

– Vai es ilgi gulēju? Laikam ļoti ilgi. Es nekā neatceros.

– Savu vārdu taču tu atceries? – Harvejs jautāja, it kā jokodamies.

Aminta iesmējās:

– To protams. Bet vakardien neatceros. Vai biju slima? Pag, pag... Tas tomēr ir visai dīvaini – atmosties un nekā neapjēgt – ne kur atrodos, ne kas noticis.

– Brīnums, kā valodu neesi aizmirsusi, – Harvejs tīšām izlikās jautrs un jokoja. – Bet vai mani tu pazīsti? Vai zini kā sauc?

– Ko tu, Harvej, šodien te plāpā: kā mani sauc, kā tevi sauc? – pēkšņi Aminta strauji apklusā, viņas balss pēdējos akordos ieskanējās bailes, un es it kā instinktīvi sajutu, ka viņa nobālē. – Harvej, saki taisnību, – viņa ierunājās drebošā balsī, – tev bija aizdomas, ka es esmu prātā jukusi? Vai varbūt tā arī bija? – viņa iekliedzās.

Uz mirkli iestājās klusums, tad atkal ieskanējās Amintas balss:

– Harvej, nu saki taču taisnību, nemoki mani! Kāpēc tāda neziņa? Kāpēc es esmu zaudējusi atmiņu?

– Neuztraucies, Aminta. Tu taču nupat kā domāji pilnīgi skaidri. Tas ir labākais pierādījums, ka tu esi pie pilna prāta. Tu tikai biji ļoti ilgi slima un pagaidām neko neatceries. Bet mēs tūlīt kopā pamēģināsim atcerēties! Kāpēc tu mani pazīsti? Kāpēc, no kura laika? Pamēģini atcerēties, ja nezini.

– Kāpēc...

– Tu pirmīt domāji pilnīgi loģiski. Nomierinies un atceries. Kur un kad tu mani iepazīni? Ko vēl zini par mani?

Aminta ilgi klusēja. Es nepacietīgi gaidīju. Beidzot Harvejs ierunājās:

– Nu, atcerējies? – un viņa balsī bija smaids un prieks.

Arī Aminta, šķiet, smaidīja.

– Atcerējos. Tas bija uz Betta-26. Pēc tam raķetē. Bet kur Osvaldo? Kur Onarioss un Leons? Es vakar viņus, šķiet, redzēju. Un vēl daudz daudz cilvēku. Kas tie tādi? Osvaldo!

Dzirdot pieminam svešos cilvēkus, Harvejs kļuva nemierīgs. Es to redzēju, jo, izdzirdējis savu vārdu, biju atvēris durvis un iegājis iekšā. Aminta, kura vēl gulēja gultā, steidzās apskaut mani un noskūpstīja uz pieres. Prieks par atgūto atmiņu un prieks, redzot mani, sajaucās viņā. Kad tas nedaudz pārgāja, viņa atskatījās apkārt un redzami izbrīnījās, ieraudzījusi zemo istabiņu ar logiem un skatu uz mežu.

– Kur mēs atrodamies? Uz Teriusa? Kāpēc tādā būdīnā? Vai tad uz A-lambda-3 mēs nebijām? Vai varbūt visu to laiku es nogulēju? Kas tas var būt par miegu, ja jāguļ divi gadi? Un ja es visu laiku biju slima, kāpēc neatrodos slimnīcā?

Harvejs pasteidzās atbildēt, pirms vēl jautājumu nav saradies tik daudz, ka atbildēt vairs nebūtu iespējams.

– Mēs atrodamies tieši uz A-lambda-3. Tikai mēs nosaucām to par Buenosu.

– Tā? Bet tas skats logā? Tās ir ilūziju bildes? Mēs atrodamies raķetē?

– Nē. Buenosa vide ir derīga cilvēkam. Mēs atrodamies būdīnā uz Buenosu. Bet drīz būs gatava jaunā māja, tad pārvāksimies tur.

Brīdi Aminta klusēja.

– Bet kad īsti es saslimu? Kas tā par slimību?

– Vai tu neatceries, kad saslimi?

– Mēs lidojām. Lidojām... Nezinu... Pēkšņi esam galā...

– Vai mēs bijām jau pāri pusceļam?

Aminta mirkli padomāja.

– Jā, jo es atceros, kā sāka darboties bremzes.

– Nu, un pēc tam?

– Pēc tam... pēc tam...

– ...kad līdz A-lambda-3 bija miljards kilometru...

– Jā, miljards... Tad...

– ...antiviela...

– Antivielas meteorīts! Aminta gāja bojā! – Aminta iesaucās un tajā pašā mirklī neizsakāmi apjuka.

Mēs nobālējām.

– Kā tu to zini? – es nomurmināju.

Aminta apjukusi un ar ātri augošām bailēm atkārtoja:

– Aminta gāja bojā! Man to visu laiku kāds atkārtoti! Es sadauzīju galvu...

Man kļuva nelabi. Aminta zaudēja biežumu. Aizmugurē iznira ledainie spoguļi ar ārprātīgo skatieniem. Es izsteidzos ārā un uzsmēķēju.

– Viss jau bija tik labi, – Aminta istabā pusraudādama vaidēja. – Atkal murgi, atkal slimība!

Vienīgi Harvejs, kā parasti, nezaudēja sajēgu. Nedaudz satraukts, viņš satvēra Amintu rokās un sāka steidzīgi runāt:

– Aminta, pagaidi, nomierinies! Pagaidi, Aminta, uzklausi mani! Atbildi vēl uz dažiem jautājumiem! Vai saproti? Nomierinājies? Vari uzklausi?

– Jā, – Aminta vāji atbildēja.

– Vai TU sadauzīji galvu?

Mirkli klusums.

– Nē, es ne. Man to kāds saka, visu laiku atkārtoti: «Aminta gāja bojā. Es sadauzīju galvu». Abus teikumus kopā. Un reizē. Un ne vārdos, bet...

– Saprotu, saprotu. Bet kas toreiz notika ar tevi?

– Ar mani? Nekas nenotika. Es neatceros... Nevaru atcerēties pilnīgi nekā. Aminta gāja bojā.

– Kāpēc tu runā par sevi trešajā personā? Vai tu gribi teikt, ka tu gāji bojā?

– Nezinu. Varbūt. Es nevaru būt bojā gājusi. Aizkapa dzīves nav. Es tikai skaidri zinu, ka Aminta gāja bojā.

Es klausījos šo sarunu ar pieaugošu uztraukumu.

– Paklau, Aminta, – Harvejs jautāja, noliekdamies pār meiteni, – kāpēc tu pirmīt teici «atkal murgi». Vai tu jau agrāk esi redzējusi līdzīgus murgus? Ja jau «atkal», tad tā iznāk.

Brīdi Aminta neatbildēja.

– Nezinu, – viņa beidzot teica. – Bet vai tad slimības laikā es nemurgoju?

– Varbūt murgoji. Es nezinu. Bet saki, Aminta, man tagad tā, – es jutu, cik saspringta bija Harveja balss, – kādi bija šie murgi? Par ko?

– Par ko? Es... es nevaru pateikt...

Es saspringu, baidīdamies izdzirdēt to, ko iedomājos tajā brīdī.

– ...es... es biju spogulis...

Es nosviedu papirosu, uzlēcu kājās un, saķēris galvu rokās, aizskrēju projām. Zobus sacirtis, novēlos zālē, it kā jau būtu zaudējis prātu. Ko viņi runāja tālāk, nedzirdēju.

8. nodaļa,

kurā mēs ejam laupīt, «Lai dzīvo AHO!» un kurā Harvejs māca mani, bet es mācu Leonu

Es nezaudēju prātu, bet atgriezios mājās tāds, ka vislabprātāk ņemtu rokās cirvi un šķaidītu galvas šiem pretīgajiem rēģiem – visiem, kas te saradušies pēc Harveja nāves. Aminta taču pati apstiprināja, ka nākusi man spokoties spoguļa izskatā. Vai te cilvēks ar vājākiem nerviem patiešām nevarēja zaudēt prātu?

Bet es biju zinātnieks un pie tam biologs. Man labāk par citiem vajadzēja zināt, ka spoku nav, ikkatra līdzība ir tikai sagādīšanās, kā teikts kādā veclaiku filmā, ko mēs noskatījāmies, raķetē lidojot šurp. Es nemitīgi sev to atkārtoju un piespiedu sevi izturēties kaut cik normāli arī Amintas klātbūtnē.

Harvejs bija Amintai visu atklājis. Dabiski, ka viņa ne uzreiz spēja tam noticēt, vienkārši nespēja visu uzreiz aptvert un saprast.

Vislabākais nomierinātājs laikam tomēr ir darbs. Es metos tajā ar visu savu būtni, cenšamies aizmirsties. Darba mums bija atliku likām.

Jau nākošajā naktī mēģinājām iegūt ūdens paraugu no uzplūstošā viļņa, izdarīt to, par ko Deharvejs gandrīz samaksāja ar savu dzīvību. Ierīce šoreiz bija pavisam vienkārša Ceharveja konstrukcija. Mēs paņēmām parastu spaini, kuram apakšā piestiprinājām garas tapas. Spaiņa virspuses trīs ceturtdaļas noklājām ar skārdu, kuru pielodējām.

Kad, dežūrējot piekrastē, ieraudzījām augam ūdens pakalnu, steidzīgi nolikām spaini tajā vietā, kur pakalnam vajadzēja uzplūst krastā, un ar tapām nostiprinājām spaini uz zemes, lai ūdens straume to neapgāztu. Kad pakalns uzvēlās spainim, tas pielija pilns, bet, pakalnam atplūstot, ūdens no spaiņa vairs nevarēja iztecēt, un mums paraugam vajadzēja būt rokā.

Taču spainis izrādījās tukšs. Samērcēts, mitrs, bet tukšs. Nelīdzēja pat tā sašaurinātā virsma. Spainis tiešām bija pielis pilns, par to liecināja tā samitrinātā iekšpuse, bet pēc tam dīvainais ūdens bija pacēlies augšup pa spaiņa malām un atslīdējis atpakaļ jūrā.

Es uzskatīju to par pierādījumu tam, ka mūsu viesus krastā neiznes vis individuālas būtnes, bet gan vienota masa, jo, ja ūdens pakalns kalpotu šādām būtnēm tikai kā vide iziešanai virs jūras līmeņa, kāds gan spēks vilktu šīs vides aizturēto daļu pretī Buenosa pievilkšanas spēkam? Es pieļāvu domu, ka nezināmās būtnes kaut kādā ceļā vada šo pakalnu.

Onario, turpretim, bija citādās domās.

– Ja būtnes var piespiest ūdeni pacelties pakalnā lēni, bez kāda sprādziena vai kā cita, tad uz tā paša spēka pamata viņas var likt ūdenim arī pacelties no spaiņa, – viņš teica.

Man bija jāatzīst sevi par pagaidām uzvarētu.

Leons, pētīdams ūdens straumes pakalna rajonā, atklāja, ka ūdens plūst projām no pakalna uz visām pusēm. Tas liecināja, ka pakalns paceļas no apakšējiem jūras slāņiem. Ja būtnes pašas paceļas virspusē, tad par vidi tās izmanto apakšējo slāņu ūdeni, bet, tā kā līdz trīs kilometru dziļumam ūdens ne ar ko neatšķiras no virsējās kārtas ūdens, tad jāpieņem, ka virspusē paceļas protoplazmas kalns.

Bet vai tā bija no pārējās masas atrauta lode, vai arī savienota ar to? Spriežot pēc straumju stipruma un ilguma, pacelties vajadzēja milzīgām protoplazmas masām. Bet tad visam protoplazmas līmenim citās vietās vajadzētu vairāk vai mazāk svārstīties.

Mēs izdarījām mēģinājumu pēc mēģinājuma. Kad krastam tuvojās pakalns, mēs pa radio paziņojām «Jotai», kur atvēra jau iepriekš nolaistos paraugu ņēmējus. Kilometrus piecpadsmit no krasta protoplazma bija nosēdusies par divsimt metriem un nakts laikā svārstījās par divdesmit trīsdesmit metriem, bet dienā pacēlās līdz normālajam līmenim. Naktī visu laiku nāca pakalni, ne vairāk kā pusstundu viens pēc otra, un protoplazma, iznesusi krastā savu nastu, acīmredzot nespēja nosēsties pa

šo laiku, kamēr augšup neceltos jau otrs pakalns. Tāpēc arī tālāk no krasta naktī visu laiku protoplazmas līmenis bija zemāks par normu.

Mēs mēģinājām iztaustīt ēteru, vai tikai būtnes, kas varbūt atradās protoplazmā, nesazinās savā starpā kaut kurā radioviļņu diapazonā, taču neko neuztvērām. Vienīgi, ja mēs izprovocējām starojumu, paši, protams atrazdamies drošībā, tad tika pārtraukti telefona sakari, ja vads atradās starojuma joslā.

Ar šo parādību pētīšanu nodarbojās Leons, bet mēs neļāvām viņam daudz provocēt starojumu, baidoties no zemūdens iemītnieku dusmām.

Harvejs dienā, kad nedraudēja pakalna izniršana, nolaidās gar krastu lejā līdz divu kilometru dziļumam un konstatēja uz krasta nogāzes ilgstošu, vertikālu straumju pēdas: acīmredzot protoplazma vēlās augšup un lejup pa krasta nogāzi.

Tādā rosigā darbā pagāja kāda nedēļa. Pakalni nemitīgi izsvieda visdažādākos dzīvniekus. Man tomēr gribējās nolaupīt pakalnam protoplazmas paraugu. Šim nolūkam mēs ierīkojām dziļūdens paraugu noņēmēju sauszemes darbībai. Lai varbūtēja nikna starojuma gadījumā mēs neciestu, visi noslēpāmies gravā piecus kilometrus no mājām, pie tam stipri sāņus no līnijas «jūrmala – mājas»; kāpēc tā, vēlāk pastāstīšu.

Līdzko parādījās pirmās pakalna pazīmes, kuras nu jau mēs mēcējām labi noteikt, Harvejs nolika tam ceļā parauga noņēmēju un pats ielēca «Jotā» un aizlidoja. Līdzko īpašs aparāts ziņoja, ka noņēmējs applūdis, mēs ieslēdzām elektromotoru, kas to atvēra un atkal cieši noslēdza. Tad vēl nekas nenotika, bet minūti vēlāk, acīmredzot tad, kad zemūdens būtnes vai būtne pamanīja laupīšanu, mūs sāka kratīt sīkas trīsas un krampjīši. Mēs jutāmies laimīgi, ka neatrodamies tuvumā atriebīgajām būtnēm vai būtnei. Veselu pusminūti vilkāšs šīs mokas, tad viss nomierinājās. Mēs jutāmies priecīgi, jo, ja arī bijām nedaudz cietuši, tad to kompensēja prieks par izdevušos laupīšanu.

Es nedomāju, ka izstārošana varētu atkārtoties otrreiz, tāpēc droši devāmies mājup. Kā jau gaidīju, būtnes ilgo un briesmīgo starojumu bija vērsušas pa mūsu māju.

Mēs jau sen bijām ievērojuši starojuma izteikto virziendarbību. Kad stari ķēra Deharveju, mēs atradāmies tikai desmit divdesmit metrus no viņa un necietām tikpat kā nemaz. Turpretī es atrados 200 metrus virs protoplazmas un cietu ļoti smagi. Un Harveji, kas atradās trīs kilometrus attālu, bet augšā, tieši virs manis, tāpat stāra darbības virzienā, arī sajuta starojumu visai spēcīgi. Bet Aminta, kas atradās pašā starojuma avotā, kad cieta Deharvejs, vispār nejuta neko.

Izteiktā virziendarbība varētu norādīt uz staru ieroču lietošanu, bet tas, savukārt, apstiprinātu individuālu būtnu eksistenci, jo kā gan monolītiska masa varētu lietot, teiksim, staru pistoli? Protams, varēja šāda masa pati izdot starojumu, taču tad grūtāk izskaidrot virziendarbības iespējamību.

Tāpēc arī mēs bijām aizveduši visus mūsu pa šo laiku salasītos lopus, un paši arī nestāvējām kaut kur aiz mājas. Un tas nebija darīts velti, jo mēs atradām mūsu rudo kaķi guļam istabas vidū sastingušu kā ziemā nosprāgušu, izvalbītām acīm, izplestiem nagiem. Mēs, protams, nebijām viņam vēlējuši šādu likteni, viņš bija palicis mājās nejauši. Mēs aprakām nelaiķi un devāmies uz jūrmalu.

Mūsu paraugu noņēmējs bija ar spēku rauts dzelmē, taču par laimi trose, kurā tas bija piesiets, bija ļoti izturīga, paredzēta noņēmēja nolaišanai lielā dziļumā, kur pašas troses apakšējai daļai vien ir milzīgs svars. Tā mēs, gan vēl baidīdamies, ka, kustinot trosi, izstārošana atsāksies, netraucēti izvilkām noņēmēju no simt metru dziļuma.

Iegūtais paraugs bija ļoti vērtīgs; iekšā bija tā pati protoplazma, tikai ar pavisam nelielām izmaiņām.

Mēs baidījāmies, ka pēc tādas nekaunīgas laupīšanas zemūdens būtnu attieksme pret mums izmainīsies, taču būtnes, kas ātrās dusmās bija gribējušas sodīt mūs ar mokpilnu nāvi, tagad tikpat ātri piešķīra mums noilgumu.

Kad mēs smēlām protoplazmu no dziļuma, nekādi triecieni netika saņemti, bet kad Deharvejs pieskārs masai, kas nesa (vai sedza nesējus) krastā Amintas ķermeni, tūlīt saņēma gandrīz nāvējošu triecienu. Vēl briesmīgāku starojumu šāds pakalns deva tad, kad mēs gribējām izdarīt to pašu, ko jau desmitām reizi bijām darījuši dziļumā. Tāpat starojumu deva tikai aktīvā protoplazmas daļa, tā daļa, kurā varbūt atradās svešās būtnes, zemūdens iemītnieki. Vai, toreiz nolaižoties dzelmē, es biju nonācis tādu tuvumā? Acīmredzot. Varbūt tās sekoja ar skatienu no savām dziļēm man kā dzīvai būtnei, bet nepiegrīza nekādu vērību nedzīvajiem noņēmējiem, kas paklusām zaga viņiem protoplazmu?

Šādu pētniecības darbu veicot, es pamazām iegāju sliedēs.

Nedēļu pēc Amintas ierašanās mēs, kādu dienu kārtējo reizi aizgājuši pārbaudīt okeāna dāvanas, atradām jūrmalas smiltīs zābakotu kāju pēdas, kuru sākumu bija noskalojis paisums. Šādu zābaku nebija nevienam no mums. Taču es tos šķītu redzējis kaut kur, nevarēju tikai atcerēties kur. Pēdas neveda vis

uz mūsu māju, bet gan uz otru pusi, kur pazuda mežā. Mēs sekojām tām, līdz sākās šejienes elastīgā zāle, kas slēpa visas pēdas.

Apstājāties, nezinādami ko darīt. Mūsu viesis bija cilvēks un aizbēdzis mežā. Acīm redzot, viņš pamodies vēl naktī, kad mūsu māju nebija varējis saskatīt. Bet, ja tas būtu kāda no mums kopija, tad taču mācētu atrast ceļu uz mājām vismaz rītā. Un šie svešie zābaki! Svešais bija kāds cits vīrietis, ne no mums četriem. Bet kas tad tas varēja būt? Katrā ziņā vajadzēja viņu atrast, pirms vēl to nav apēduši plēsīgie zvēri, kas te pēdējā laikā bija saradušies. Tas viegli varēja gadīties, jo pēdas liecināja, ka vīrietis bijis vēl spēkos ļoti vājš un gājis streipuļodams, bet vienviet pat paklupis.

Te es atcerējos savu Ceberu. Varbūt viņam izdosies sadzīt pēdas; ja ne, nāksies izķemmēt visu mežu. Aizskrēju uz mājām, atņēmu viņu Bosvaldo, kuram Cebers šobrīd sekoja, un devos uz liedagu.

Sapratis savu uzdevumu, Cebers ātri vien iejutās savā lomā un patiešām izrādījās neatsverams palīgs. Cebers veica savu uzdevumu tā, it kā būtu bijis tikai nedēļas pārtraukums no viņa iepriekšējām medību gaitām.

Vīrietis gulēja ar seju zālē kādā nelielā noriņā kilometrus divus no krasta. Apgriežot viņu ar seju uz augšu, viņš pamodās un sāka skatīties uz mums.

Pirmajā mirklī es viņu nepazinu, taču ieraudzīju tik daudzkārt redzētu seju, ka pat sirds notrīsēja.

– Augustino! – iesaucās Beharvejs, kurš arī atradās turpat blakus.

Es sarāvos, ap sirdi kļuva kaut kā dīvaini. «Harvejs, Aminta un vēl Augustino...» – noskanēja kaut kur dvēseles dziļumos.

Viņš bija bez brillēm, tāpēc es nebiju viņu uzreiz pazinis.

– Harvejs! – viņš priecīgi iesaucās un, piemiedzis acis, cieši palūkojās manī: – Osvaldo? – un sāka meklēt zālē savas brilles.

Es gan domāju, ka tas ir veltīgi, taču drīz vien viņš patiešām izvilka brilles no zāles kumšķa un uzlika sev uz deguna. Paskatījies vēlreiz uz mums abiem caur stikliem, viņš no sirds nopriecājās:

– Tiešām Harvejs un Osvaldo! Brīnišķīga sagādīšanās. Es te visu nakti blandījos un pat iedomāties nevarēju, ka satikšu jūs! Bet kur mēs galu galā esam?

– A-lambda-3 – Beharvejs smējās. – Nelaida tevi šurp, šā vai tā atlidoji! – Harvejs nudien bija dīvains cilvēks. Pat tik neparasts notikums viņu spēja iepriecināt un uzjautrināt. – Konservēts kā smadzeņu šūnu potenciālu starpība! – viņš sāka neganti smieties, un Augustino mulsi smaidīja viņam līdz. Nabags, viņš vēl nenojauta, ko tūlīt uzzinās.

– Kas par potenciālu starpību? – Augustino mulsdams jautāja.

– Tu, – Beharvejs rēca, – ha, ha, ha! Neesmu biologs, nevaru precīzi definēt atmiņu. Nav svarīgi, ha, ha, ha!

Man sanāca dusmas par šādu nepiedienīgu Beharveja uzvedību, un es viņam uzkliežu:

– Liecies mierā, velns!

– Nolādēts! Liecies mierā pats! Es esmu saticis vecu draugu, ko jau biju domājis esam šķirtu no manis uz visiem laikiem! Kāpēc lai es nepriecātos? Viņš palika tur, es esmu miris, un tomēr mēs satikāmies!

Viņš tiešām izturējās tā, it kā būtu visparastākajos apstākļos negaidīti saticis Augustino.

– Pie velna, – viņš iesaucās. – Kāda jēga ik mirkli atcerēties, ka te notiek velns zin kas, un galu galā sajukt prātā! Hei, Augustino! Iesim labāk ierausim kādu glāzīti uz tiem priekiem! Esi vīrs un neņem galvā to, ka esi šonakt piedzimis! Ha-ha-ha!

– Bet nopietni, kā es te nokļuvu?

– Tevi noraidīja pa radio no Lukrēcija! Pārvērta elektromagnētiskajās svārstībās un noraidīja. Tāpat kā skaņu! Ha-ha-ha! Bet šeit tevi uztvēra, pastiprināja un atskaņoja! Ha-ha-ha!

– Bet nopietni? Es neko nesaprotu, – Augustino jau gandrīz lūdzās.

– Šaubos, vai tu atceries, no kurienes tu šeit nokļuvi un ko darīji vakar, – es īgni norūcu.

– Tik tiešām! – Augustino iesaucās. – Neatceros! Bet kā tu to zini?

– Paklau, mazais, – Beharvejs uzsita viņam uz pleca un palīdzēja piecelties. – Cik atceros, tev bija vāja sirds, tāpēc labāk nejautā savu pagātņi, bet ejam uz mājām un iepazīsimies ar mūsu kompāniju!

Šie vārdi tikai satrauca Augustino vēl vairāk. Juzdamies vesels un spirts, viņš nevarēja pieļaut domu, ka nesen būtu bijis smagi slim, tāpēc nespēja savam atmiņas zudumam rast nekādu izskaidrojumu.

Es te sīki neatstāstīšu, kā mēs pamazām, pa ceļam uz mājām viņam visu izskaidrojām. Protams, viņš nespēja mums uzreiz noticēt, domāja, ka atkal par viņu smejamies un izjokojam. Taču tikšanās ar daudzajām kopijām bija pietiekams pierādījums.

– Tici vai netici, – Beharvejs beigās noteica, – bet tu esi starp mums, lai arī cik tas dīvaini nebūtu, un jādzīvo vien būs.

Tā Augustino atkal bija kopā ar mums.

Rudens tuvojās arvien vairāk. Kļuva manāmi vēsāks. Bet pēc Augustino ierašanās sākās īsti cilvēku plūdi. Lai rudenīgajā laikā neļautu jaunajiem saaukstēties, ilgi guļot jūrmalā slapjiem, mēs pārmaiņus naktīs dežūrējām krastā un gaidījām uzplūdus. Jaunos nedrīkstēja pamest jūrmalā līdz rītam arī tāpēc, ka, pamodušies vieni paši, tie nezināja, kurp doties. Ja mūsu ekspedīcijas locekļu kopijas zināja mājas, tad šie varēja galīgi nomaldīties.

Caurmērā jūra katru nakti izsvieda vienu divus cilvēkus un dažus dzīvniekus. Dažas naktis cilvēku nebija nemaz, bet kādā toties veseli pieci.

Harveji bija jau tiktāl pieraduši, ka viņus vairs nemaz nepārsteidza šīs parādības apbrīnojamā savādība, viņus interesēja vienīgi tas, ko nu atkal jūra būs mums uzdāvinājusi.

Mūsu ekspedīcijas locekļu kopijām vēl nebija samērā daudz jāskaidro viņu izcelšanās. Bet ar tagadējiem jaunpienācējiem, kas visi kā viens bija kaut kur tālā pagātnē satikti cilvēki, bija jānoņem līdz apnikumam. Pamēģiniet jūs iestāstīt dzīvam cilvēkam, ka viņš nemaz nav viņš, bet gan viņa kopija, ka viņš tikai šonakt radies jūras dzelmē un tā tālāk, – tad sapratīsiet mūsu grūtības un pūles.

Nepilnās divās nedēļās mūsu skaits vairāk nekā divkāršojās. Mēs jau sākām baidīties, ka, tā turpinoties, nāksies celt vēl vienu māju.

Visu šo laiku es nejutos sevišķi labi. Es nespēju šādas likteņa nenormālības panest tik viegli kā Harvejs. Es nevarēju tikt vaļā no domas, ka visi šie cilvēki, kas bija man apkārt, kas runāja, strādāja un ar katru dienu vairojās skaitā, ir tikai rēgi. Materializēti rēgi. Man likās, ka kādu dienu tie var pēkšņi pazust. Ne vienmēr spēju izturēties pret viņiem kā pret cilvēkiem, un tas mani stipri mocīja. Cik redzēju, vērojot savus «*alter ego*», arī tie nejutās labāk.

Harvejs, kādu laiku vērojis mūs, reiz teica man:

– Osvaldo, es redzu, tev neliek miera tavs sapnis.

Es tiešām bieži to atcerējos un domāju par dīvaino sakritību starp sapni un īstenību.

– Tā ir tikai sagādīšanās, – Harvejs teica, it kā uzminējis manas domas. – Tiec taču galā pats ar sevi!

– To, ka tas jādara, es pats zinu, – atteicu, – zinu, ka nav nekādu pārdabisku spēku, bet tomēr... nelādzīgi.

– Nepierasts. Saņemt cilvēkus jau pazīstamus, gatavus un pieaugušus.

– Tāpēc jau viņi man šķiet kā rēgi, – es teicu.

– Kas tad ir rēgi? Ņemot vērā, ka viņi īstenībā neeksistē, tie ir cilvēka iedomu radīti tēli. Cilvēks tos tikai iedomājas. Viņi eksistē cilvēka smadzenēs, tāpat kā atmiņas par kādu cilvēku. Bet šeit, okeāna dzelmē eksistē tik augsti organizēta matērija, kas spēj materializēt cilvēku tikai pēc mūsu atmiņām, jo kur gan citur tā var smelties ziņas par mums pazīstamajiem cilvēkiem, kas te pēdējā laikā uzrodas. Bet atmiņas un iedomas, kā jau teicu, stāv ļoti tuvu. Tā ka tu nesajūc prātā, ja kādreiz ieraudzīsi krastā izmestu spoguļveida ērmu ar manu seju. Arī tur nebūs nekā pārdabiska.

Es nodrebēju.

– Ko tu tur muldi! – izgrūdu.

– Tu brīnies, kā Aminta var zināt, ka viņa bijusi spogulis. Atceries, ka visa mezgls ir mūsu smadzenes. No turienes cēlušies visi tie pavedieni, ko radījusi jūras dzelme. Amintas radītājs apkopoja viņā visu, ko tu par viņu zināji, arī to, ka tu viņu redzēji savos murgos. Viņš tikai pārvērta tavas atmiņas par Amintas atmiņām, jo savādāk taču Aminta būtu fiziski pārveidota tava kopija. Sapрати?

– To es zināju arī pats, – teicu lēnām, – tomēr labi, ka ir kāds, kas to pasaka.

– Neviens cilvēks nekad nav nokļuvis tik dīvainā situācijā kā mēs. Visiem vienmēr ir bijusi darīšana ar normāliem cilvēkiem, kas dzimuši un auguši, bet nevis radušies no jūras kā sengrieķu dievi. Taču tāpēc nav jāzaudē galva. Galu galā tas taču ir pat interesanti, vai ne?

– Protams... Bet pierast grūti. Dažreiz, runājot ar viņiem, liekas neticami, ka viņi patiešām var mani saprast, jo nav taču cilvēki.

– Osvaldo! Galvenais taču ir tas, ka viņi IR CILVĒKI! Kādā ziņā skaņa, ko tu izrunā pats, atšķiras no tās, ko tev atskaņo magnetofons, kurā tu esi ierunājies? Ne ar ko. Tikai pagātnē, pēc izcelšanās, bet tagadnē, tavās ausīs – ne ar ko. Tāpat ir arī ar šiem cilvēkiem. Tagadnē izturies pret tiem kā vienmēr, bet pagātnei pieej zinātniski. Tā drošāk.

Es pamāju un klusēju.

– Tu baidies no viņiem? – Harvejs atkal iejautājās.

– Zināmā mērā jā, tikai ne tāpēc, ka gaidītu no viņiem ko ļaunu, – padomājis atbildēju. – Psihiski, var teikt, ne fiziski.

– Nu, tas pāries. Tātad atceries – tagad viņi ir parasti cilvēki!

Šī saruna ar Harveju man deva ļoti daudz. Es nomierinājos gandrīz pilnīgi. Galu galā organisma milzīgās pielāgošanās spējas ņēma virsroku, un es pieradu pie visa un spēju uzņemt jaunus viesus tāpat kā Harvejs – vienkārši un nepiespiesti.

Onariosi, tāpat kā vienmēr, bija drūmi, nerunīgi un neizdibināmi. Ko viņi domāja, nezinu, bet nekādas sevišķas bailes vai nepatiku pret jaunajiem neizrādīja. Acīm redzot, arī viņš jau bija pieradis pie visa.

Turpretim ar Leonu nebūt tā nebija. Viņš joprojām vairījās no savām kopijām, uz jaunajiem lūkojās ar gandrīz neslēptu riebumu un bieži, kad viņu pēkšņi iztraucēja kāds troksnis vai negaidīti parādījās kāds no jaunajiem, krustījās. Reiz, to novērojis, es iesāku ar viņu sarunu:

– Vai tiešām tu esi iesācis ticēt dievam? Tu varētu kalpot skolās par piemēru, kā senie cilvēki sāka nodoties reliģijai. Lūk, cik ātri cilvēks atzīst pārdabisku spēku eksistenci, līdzko sastopas ar viņam nesaprotamām dabas parādībām!

Leons neapmierināts aizgriezās un atcirta:

– Neko tamlīdzīgu es nedomāju, – un gribēja izbeigt sarunu, taču es neatlaidos:

– Ko tad tu domā? Ka visi tie ir spoki? Kāpēc tad viņi no krusta zīmes nepazūd?

– Tas bija agrāk, kad spoki no krusta bēga, – Leons neskaidri nomurmināja, taču es saklausīju.

– Ek, Leon, Leon. Kā gan zinātnieks var noticēt vecu vecajām pasaciņām par eņģeļiem un svētajiem?

Leons pēkšņi apsviedās:

– Kas tev teica, ka es ticu eņģeļiem un svētajiem? Tu neko nesaproti. Iedomājies, ka tas tur, dzelmē, lasa katru tavu sīkāko domiņu, var pateikt iepriekš katru tavu soli, nosaka tavu likteni uz šīs planētas, spēj radīt tādu kā tu un acumirkli nonāvēt ar savu neredzamo roku. Viņš soda un attaisno pēc saviem ieskatiem. Vai tas vairs daudz atšķiras no dieva?

Man vai mute palika vaļā, tik negaidīts bija šāds pavērsiens mūsu sarunā. Leons ticēja kaut kādam zinātniski atzīstamam dievam! Un es pirmajā mirklī pat nevarēju atrast argumentus pret viņu.

– Kādā ziņā viņš tur rokās mūsu likteņus? No kura laika viņam tāda vara? – beidzot jautāju.

– Vai tu esi izmēģinājis viņa varas robežas? Kur ir galvojums, ka viņš ir parādījis visu, ko spēj? Vai, spēdams izņemt domas no mūsu galvām, viņš nespēj tās tur arī ielikt, tādējādi likdams mums rīkoties tā vai citādi?

– Hm... – es apjuku, – bet no viņa soda taču mēs veiksmīgi noslēpāmies gravā.

– Tā kunga ceļi ir neizdibināmi, – Leons pasmaidīdams atbildēja ar veco teicienu. – Varbūt viņš gribēja nevis nonāvēt mūs, bet gan parādīt, ka to spēj.

– Vai tu gribi teikt, ka viņš ir visvarens?

– Priekš mums – jā.

Brīdi es nezināju, ko teikt, tad pajautāju:

– Bet kāpēc tad tu krusties, ja netici vecajai baznīcai?

– Paradums. Bet vispār labāk viņu godināt ar krustu, nekā negodināt nekā.

– Vai tu domā, ka viņš redz tavu godināšanu?

– Viņš taču lasa katru manu domu!

– Bet varbūt nelasa. Varbūt lasīja tikai tajā naktī, kad mēs raustījāmies krampjos.

– Bet varbūt toreiz viņš, tā sakot, pārrakstīja, bet lasa vienmēr, vai vismaz kad iepatīkas.

– Un tu gribi viņu pielabināt ar krustiem un lūgšanām?

– Negribu vienreiz, kad viņam būs apnicis rotaļāties ar mums, nosprāgt līdzīgi tam rudajam kaķim.

– Vai tu domā, ka viņš tevi saprot?

– Viņam nav vajadzīgi vārdi, viņš lasa domas. Es ar viņu bieži sarunājos.

– Ko? Viņš tev atbild? – es biju pārsteigts.

Leons piesarka.

– Nezinu. Bieži es uzdodu viņam jautājumus un tūlīt iedomājos viņa atbildi. Nevaru pateikt, vai tās ir manas paša domas, vai viņš man tās ieliek galvā.

– Hm... – es brīnījos arvien vairāk. – Bet vai agrāk tu tā nesarunājies pats ar sevi?

– Sarunājos gan. Toreiz es runāju ar savu likteni... Vispār, ar kaut ko tādu, kas atrodas manā dvēselē, nekur ārpusē, un vada mani.

– Nu, redzi nu. Agrāk taču tu nevarēji būt sakaros ar Buenosa planētas dievu!

– Tiesa gan, – Leons steidzīgi piekrita, – arī es pats neticēju, ka viņš man atbild. Bet tas neizmaina neko no pārējā.

– Bet par ko tad jūs runājat? – vēl pajautāju.

– Visvairāk par Lielajiem Dzīves Likumiem. Bet dažreiz arī par ikdienišķām lietām.

– Kas tie par likumiem? – es nesapratu.

Leons atmeta ar roku, negribēdams daudz stāstīt.

– Ir tādi likumi, tāpat kā fizikā, ķīmijā vai matemātikā. Un noteicis tos tas pats, kas citus likumus. Daba, ja tu vēlies tādu nosaukumu, ne citādu. Priekš citiem tas nav svarīgi, bet priekš manis svarīgi.

Es grozīju galvu. Jo dziļāk es ielauzos Leona garīgajā pasaulē, jo vairāk tā mani pārsteidza.

– Bet kad tad jūs ar viņu sarunājaties?

– Visvairāk vakaros pirms aizmigšanas.

Es klusēju.

– Vai tu tici aizkapa dzīvei? – iejautājos.

– Ja būtu iemesls, ticētu. – Tad piebilda ar ironisku pieskaņu: – Mana dvēsele jau pirms nāves ir iemiesojusies divās citās miesās. Un, ja es nomirtu un mani iesviestu jūrā un pēc divām nedēļām es izkāptu no tās un dzīvotu tālāk; vai tā būtu aizkapa dzīve vai šīssaules? Vai es būtu es vai kāds cits? Kur te ir robeža? Vai varbūt aizkapa dzīve ir zinātniski iespējama? Es bieži esmu domājis par cilvēka niecīgumu mūžīgajā dzīves ritumā. Pietiktu kādam manam sencim pirms tūkstoš gadiem viduslaiku krodziņa kautiņā dabūt ar solu pa galvu vai arī palikt vecpuišos, un es nebūtu tagad radies; vismaz mana dvēsele ne. Vēl vairāk – kaut kāda amēba varēja izmainīt manu senču attīstības ceļu. Kas tad to nosaka? Dievs? Ja viņa nav? Gadījums? Liktenis? Liktenis, kas no mūsu dzīves ikdienas likstu vadīšanas izaug pāri visuma bezgalībām un tur saplūst ar citiem likteņiem? Kas tad ir cilvēks, šis gaistošais molekulu savienojums, kas to augstās organizētības dēļ ieguvis intelektu? Un ja citas molekulas sakārto jeb organizē gluži tāpat, tad iegūst gluži tādu pašu intelektu. To rada matērijas organizētība, kā tas radās, matērijai pamazām organizējoties. Vienāda matērijas organizācija, vienāds saprāts, – un miris cilvēks dzīvo tālāk. Cik vienkārši tas ir mūsu teorijā, tik vienkārši tas ir praksē tur, jūras dzelmē. Izmaina mazliet matērijas organizāciju mūsu smadzenēs ar radiostarojuma palīdzību, – un mēs domājam to, ko mums liek mūsu pavēlnieks. Vai kāds brīnums, ka mēs esam pa radio vadāmas rotaļlietas vēl augstāk organizētas matērijas rokās? Kas var pateikt tās organizācijas robežas? Šī pretīgā niecības un nevarības sajūta! Varbūt tieši tāpēc man tik pretīgi visi apkārtējie viltuscilvēki – mūsu niecības apliecinājumi.

Leons aplusa un aprima rūgtā sūdzēšanās.

– Nebiju domājis, ka tu tāds filozofs, – domīgi teicu, nezinādams, ko citu lai saku.

Leons mulsi pasmaidīja:

– Aizmiršos mazliet.

– Tātad viņi tev pretīgi kā mūsu niecības apliecinājumi. Bet vai tu nepārspīlē šo niecību? Pavēro reālo dzīvi. Mēs darām, ko gribam, dzīvojam, strādājam, un augstāki spēki to neietekmē.

– Vairumu cilvēku varbūt arī ne, ja vien neskaita Likteni, bet mūs, kā redzi, ietekmē. Bet vispār nevar noliegt, ka arī matērijas radītais intelekts savukārt ietekmē pašu matēriju. Savstarpēja mijiedarbība – varbūt tāds ir viens no dzīves likumiem. Savstarpēja mijiedarbība un tai pāri Liktenis – gadījums.

– Labi, Leon, – es beidzot teicu, – mēs tomēr nesāksim piekopt savu augstāk organizētās matērijas kultu. Nav nekādu pierādījumu, ka tie tur okeānā būtu patiešām tik vareni, kā tu domā. Nav pierādījumu, ka viņi ikbrīd lasītu mūsu domas, un vēl mazāk ticams ir apgalvojums, ka mēs tiekam vadīti pa radio.

– Ja ne mēs, tad varbūt viņa ielikteņi, mums uzdāvētie cilvēki. Ja nu, runājot ar šiem mūsu viesiem, mēs sarunājamies ar pašu radītāju?

– Nevar būt!

– Ja viņš izliekas, tikai spēlējas ar mums, jo te nemaz nevar teikt, ka krāpj mūs. Ja nu no šiem ielikteņiem var sagaidīt visnegaidītākos soļus? Ja viņi nav cilvēki, bet augstākas varas uzsūtīti briesmoņi?

– Nevar būt!

– Bet ja nu tomēr? Arī tādā ziņā man no viņiem bail. Šīs šaubas neliek miera! Pastāvīgā briesmu sajūta! Gribas lūgties augstākās varas žēlastību.

– Tava stāsta viena daļa var kalpot kā zinātnisks izskaidrojums pašreizējiem notikumiem. Bet pārējā daļā tev nav taisnība. Var pierādīt, ka viss ir daudz vienkāršāk, nekā tu domā. Zemūdens

iemītnieki patiešām ir augstāk attīstīti par mums vienā dzīves jomā, bet ne sevišķi daudz augstāk, un arī mums būtu pa spēkam tāda attīstības pakāpe. Tāpēc atmet bailes un mazvērtības sajūtu. Pēdējā ir sevišķi bīstama. Cilvēka prāts tavā mijiedarbībā var ņemt virsroku un ietekmēt gadījumu – likteni sev vēlamā virzienā. Katrā ziņā augsti organizētā matērija ir pārāka par neorganizēto un vēl augstākās organizācijas pakāpes tai ir sasniedzamas. Un, jo augstāka šī pakāpe, jo vairāk cilvēks pakļauj sev likteni. Tas notiek pēc dabas likumiem. Daba strādā cilvēka labā, nevis pret to. To tu biji piemirsis, – to, ka cilvēks ir dabas lolojums. Tāpēc, Leon, vairāk drosmes, stingri uz kājām!

– Lai dzīvo cilvēks! – Leons piebilda mazliet ironiski, bet viņa sejā tomēr atspoguļojās atvieglojums.

Tā beidzās šī saruna, kas sagrāva Leona ticību augstākās matērijas dievam un stipri palīdzēja nomierināt pašu Leonu, tāpat kā iepriekšējā saruna ar Harveju bija nomierinājusi mani.

9. nodaļa,

kurā es aprakstu mūsu viesus un to, kāpēc Onarios ir tik nerunīgs

Iepriekš minētajās divās nedēļās jūra mums uzdāvināja deviņpadsmit cilvēkus. Vispirms nāca vēl viena Aminta, tad agronome no Lukrēcija, Harveja mīļākā, tad atkal Aminta, studente no Lukrēcija, vēlreiz Aminta, atkal agronome, tad Olvārija, mana māsa, Silvio, viņas nešķiramais līgavainis, vēlreiz Olvārija, dispečere no Betta-26, tad kāda Harveja jaunības dienu mīlestība, ko es nepazinu, tad kāds Onariosa jaunības paziņa, tad bijusī Onariosa meitene, tad otrs paziņa, atkal pirmais paziņa un atkal meitene. Tad jūra izmeta stacijas Betta-26 priekšnieku – to, kurš bija savā laikā apgalvojis, ka es esot apdomīgs, nosvērts un neatlaidīgs –, pēc tam viņa skaisto meitu un beidzot vēl vienu meiteni, par kuru pastāstīšu vēlāk. Lūk, visi mūsu viesi!

Kā gan mums nācās nopulēties, kamēr izskaidrojām viņiem visiem viņu likteni! Kādas tik scēnas netikām redzējuši! Bettas priekšnieks trieca dūri galdā un kļiedza, kādas mums esot tiesības transportēt viņu bez paša atļaujas no ērtās Bettas uz šo neapdzīvoto planētu. Silvio, turpretim, kad pārtrauca brīnīties kā šeit nokļuvis, bija tīri priecīgs par šo vienreizējo dēku.

Visi viņi bija normāli cilvēki, tādi, kādus mēs tos atcerējāties, tikai viņu pagātne viņiem pašiem bija ļoti miglaina. Viņi zināja par sevi tikai to, ko par viņiem zinājām mēs četri, kas nolaidāmies uz Buenosa. Cilvēkiem, kurus pazinām mēs visi, nevarēja pateikt, pēc kura atmiņām tie radīti – tajos bija apvienotas mūsu visu atmiņas.

Mūsu laime, ka visi šie deviņpadsmit tika iznesti krastā ar visām drēbēm, savādāk mums pietrūktu apģērba, sevišķi sieviešu apģērba. To faktu, ka viesi atkal nāca krastā apģērbti, mēs izskaidrojām tā, ka atceramies viņus vienmēr tikai apģērbtus, tāpēc arī dzelmē viņus radīja apģērbtus, bet Augustīno pat ar visām brillēm.

Tagad būtu laiks pastāstīt sīkāk par dažiem mūsu viesiem, ko jūs vēl nepazīstat. Agronomi sauca Husita, bet otru mēs nosaucām par Ahusitu. Pedagoģijas studentei no Lukrēcija vārdā bija Lana. Harveja jaunības mīļāko sauca Kresī, bet skaisto Bettas priekšnieka meitu par Fortūnu – daudzsološs vārds, vai ne? Onariosa jaunības dienu meiteni sauca par Kensiju un attiecīgi otru par Akensiju.

Ar Onariosa paziņu, kura vārds bija Donfiljo, gadījās neparasts notikums. Jau tad, kad mēs viņu atnesām mājā, es ievēroju, kā nobālēja Onarios. Pamodies, Donfiljo apskatījās apkārt un, pamanījis klātesošo vidū Onariosu, viņš it kā sarāvās. Dūres viņam savilkās, seja noraustījās, acis ļauni iedzalkstījās, taču, laikam redzēdams, ka visapkārt daudz cilvēku, viņš nemetās virsū Onariosam.

Mēs pēcāk prasījām Onariosam, vai tas kāds viņa ienaidnieks, bet Onarios vairījās atbildēt. Nākošajā naktī kopā ar Kensiju atradām vēl vienu jaunu vīrieti, kalsenu, melnīgsnēju, tumšiem matiem, asu degunu, plānām lūpām. Ne Harvejs, ne Leons, ne es viņu nepazinām, tāpēc nospriedām, ka tam atkal jābūt Onariosa paziņam. Pasaucām viņu. Tā arī izrādījās, bet Onarios sadrūma vēl vairāk un pateica tikai, ka šo saucot par Františekku.

Pēc atmošanās Františeks, ieraudzījis Onariosu, sāka drebēt un lūgties žēlastību.

Tagad jau mēs visai neatlaidīgi prasījām Onariosam visu izstāstīt. Beidzot viņš bija arī spiests to darīt. Pie vakariņu galda viņš mums pavēstīja sekojošu stāstu.

* * *

Tas noticis pirms gadiem piecdesmit, kad Onariosam bijuši nepilni trīsdesmit gadi. Viņš piedalījies ekspedīcijā uz sistēmu A-sigma. Ekspedīcijas sastāvs bijis stipri līdzīgs mūsējās sastāvam, proti – četri vīrieši un viena sieviete. Ekspedīciju vadījis slavenais profesors Lamankruā, kurš bijis arī Teriusa 4. zinātniskā institūta prezidents. Viņa palīgs raķetē bijis Donfiljo. Raķetes bortmehāniķis bijis Františeks. Sieviete raķetē sauca Kensija, un tā bija jau tikpat kā Onariosa līgava.

Ekspedīcija sekmīgi sasniedza sistēmu A-sigma, izpētīja sevišķi interesanto astoto planētu, strādājot diezgan grūtos apstākļos, izdarīja vairākus vērtīgus zinātniskus atklājumus. Lamankruā, vērtējot kaimiņu planētu – numur deviņi – konstatēja tur bagātu reto metālu krājumu pazīmes. Starp metāliem bija arī toreiz vēl diezgan dārgās anihilatora degvielas sastāvdaļas. Lamankruā ieteica doties uz planētu A-sigma-9 un pārbaudīt datus. Donfiljo nepiekrita tam, aizbildinoties, ka tas neietilpstot ekspedīcijas programmā, bet faktiski galvenokārt tāpēc, ka tas aizkavētu atgriešanos mājās par dažiem mēnešiem.

Tomēr ekspedīcija uz A-sigma-9 notika. Lamankruā tur atklāja patiešām vērtīgas reto metālu atradnes. Taču ļaunais un nesaticīgais Donfiljo tagad ik uz soļa pretojās Lamankruā pavēlēm. Lamankruā stingrība un noteiktība Donfiljo satracināja vēl vairāk. Pamazām sirmis zinātnieks iemantoja sava palīga naidu. Vēl senāks bija Donfiljo naidis pret Onariosu, cēlies vēl pirms ekspedīcijas sākuma no Donfiljo greizsirdības uz Onariosu par Kensiju. Tā ekspedīcijas dalībnieku starpā brieda konflikts.

Reiz Lamankruā stingri, bet taisnīgi sodīja Donfiljo par izlēcienu, kas varēja kaitēt visai ekspedīcijas gaitai. Tad Donfiljo sāka domāt par atreibību. Viņš nolēma izrēķināties ar abiem saviem pretiniekiem. Ja piespiestu František un Kensiju klusēt, noziegumu varētu noslēpt. Tad Donfiljo kā Lamankruā palīgs un vērtīgu atklājumu atvedējs, varēja cerēt uz institūta prezidenta vietu.

Sākās atpakaļceļš, un Donfiljo sāka rīkoties. Drīz vien Lamankruā pēkšņi sasirga un ātri nomira. Kensija kā ārste konstatēja, ka viņš miris indes iedarbībā. Šo vielu ekspedīcija lietoja dažās ķīmiskās analīzēs, bet cilvēka organismu jau tās niecīgs daudzums spēja nāvīgi saindēt.

Kensija šo savu atklājumu pateica vienīgi Onariosam. Tas rūpīgi izmērīja indes daudzumus, kas raķetes laboratorijā bija ekspedīcijas sākumā, ko iztērēja tās laikā, un pārliecinājās, ka no laboratorijas patiešām nozuduši daži grami indīgās vielas. Vēl vairāk, viņš pārliecinājās, ka slepkava nav iztērējis visu pie viņa esošo indi, un tāpēc sāka uzmanīties.

Tūlīt pēc profesora nāves Donfiljo gribēja izšaut Lamankruā līķi kosmosā, taču Onarios neļāva, gribēdams aizvest to līdz pašām mājām, lai tur izdarītu izmeklēšanu. Donfiljo uzstāja, uzskatot sevi par tagadējo ekspedīcijas priekšnieku. Onarios to neatzina, negribēdams pieļaut, ka cilvēks, uz kuru krīt vislielākās aizdomas par slepkavību, iegūst tiesības vadīt ekspedīciju. Ar apmelošanu, draudiem un iebiedēšanu Donfiljo pārvilka savā pusē František.

Sarīkoja balsošanu, taču vienošanos nepanāca – nobalsoja 2 : 2. Donfiljo sāka rīkoties patvaļīgi un gribēja izšaut profesora līķi ar varu. Tad arī Onarios sāka lietot spēku un guva uzvaru. Donfiljo piekāpās. Taču jau pirmajā naktī vai, pareizāk sakot, gulēšanas laikā, viņš patvaļīgi ievietoja nelaimīgā profesora līķi «astronautu zārkā» un izšāva kosmosā.

Tagad ekspedīcija galīgi sašķēlās. Onarios un Kensija sāka ēst atsevišķi, baidoties no indes. Šāds stāvoklis neturpinājās ilgi; drīz notika sprādziens viņu attiecībās.

Reiz Kensija, iegājusi noliktavā, pārsteigusi tur Donfiljo, kurš, atvēris ieroču kasti, pašreiz piesavinājies divus automātiskos revolverus. Kensija uztraukta neļāvusi to darīt. Kad Donfiljo nenolicis ieročus atpakaļ, Kensija gribējusi iet pie Onariosa visu pavēstīt. Donfiljo neļāvis. Kensija arī paķērusi ieroci, lai nestu to Onariosam, bet Donfiljo izsitis to viņai no rokām. Tad Kensija iesitusi Donfiljo. Tas sagrābis dusmās Kensiju aiz rokas, nezinādams, ko darīt, un vēl vilcinādamies.

Kensija mēģinājusi izrauties un, nevarēdama to izdarīt, sākusi kliegt. Donfiljo mēģinājis to apklusināt, bet Kensija kliegusi vēl skaļāk un situsi Donfiljo, saukdama Onariosu. Tad viss Donfiljo niknums par to, ka Kensija tik kategoriski stāv Onariosa pusē, pēkšņi izlējies. Viņš trīs reizes pēc kārtas iešāvis Kensijai krūtīs.

Tad izskrējis laukā no noliktavas un ieraudzījis Onariosu savas istabas durvīs. Tūlīt sācis šaut, bet netrāpījis. Onarios atlēcis atpakaļ savā istabā, aizcirtis durvju lūku un iebultējies.

Donfiljo apjautis, ka nogalinājis to, kuru gribēja dabūt sev par sievu, tāpēc vēl lielākā niknumā metās virsū Onariosam vai, pareizāk sakot, viņa istabas durvīm. Viņš ilgi plosījies gar tām, visādiem līdzekļiem pūlēdamies tās atdarīt, taču durvis nepadevušās, un viņš aprimis.

Donfiljo un pārbiedētais Františeks izmēģinājušies visādus līdzekļus, lai atvērtu durvis, taču nesekmīgi. Šo mēģinājumu laikā Onarios stāvējis aiz durvīm ar smagu dzelzs stieni rokās, gatavs visbriesmīgākajai cīņai. Uzbrucējiem atlicis tikai uzspridzināt durvis, taču to viņi nevarēja atļauties visas raķetes drošības dēļ.

Abi nelieši izšāva kosmosā Kensijas līķi – Onarios, sēžot savā istabiņā, dzirdēja izšaušanas aparāta troksni. Donfiljo un Františeks nolēmuši nomērdēt Onariosu viņa istabā badā un slāpēs. Viņu plāns bija izšaut visus trīs līķus kosmosā, piecos lidojuma mēnešos, kas bija vēl priekšā, noslēpt visas

nozieguma pēdas, un mājās apgalvot, ka Lamankruā, Onarioss un Kensija gājuši bojā uz planētām A-sigma astoņi un deviņi. Tas patiešām varēja gadīties itin viegli, sevišķi uz planētas A-sigma-9.

Onarioss sēdējis savā istabā divas diennaktis, ciešot badu un slāpes. Viņš izdzēris visu ūdeni, kas bijis uz galda karafē un arī puķu vāzē. Donfiljo un Františeks pārmaiņus sargājuši durvis. Beidzot, nevarēdams vairs ciest bada un slāpju mokas un zinādams, ka citas izejas vienalga nav, Onarioss nolēmis iziet no savas istabas un sākt briesmīgo cīņu, kaut arī tas maksātu dzīvību.

Viņš nogaidījis laiku, kad Františeka dežūra gājusi uz beigām. Dzirdēdams, kā nogurušais Františeks aiz durvīm šņāc, Onarioss uzmanīgi atvilcis bultas, kas nenācies viegli, jo tās bija no triecieniem saliektas, un atvēris durvis. Pēkšņi pamodinātais un izbiedētais Františeks tvēris pēc revolvera, taču Onarioss zibenīgi iesitis viņam pa galvu ar dzelzs stieni, un Františeks nepaspējis izšaut. Onarioss izrāvis viņam revolveri no rokas un tikko paspējis apgriezties, kad savas istabas durvīs ar revolveri rokā parādījies trokšņa uztrauktais Donfiljo.

Abi pamanījuši viens otru reizē un reizē arī sākuši šaut. Izrādījies, ka Donfiljo savu revolveri pielādējis ar sprāgstošajām lodēm un to pašu līcis darīt arī Františekam. Ne viens, ne otrs netrāpījis, tikai pret sienām izsprāgušo ložu šķembas ķērušas gan vienu, gan otru. Donfiljo iebēdzis savā istabā, Onarioss dzinies pakaļ. Donfiljo gribējis aizbultēt durvis, bet nepaspējis. Pieskrējušais Onarioss atspiedis tās vaļā un sācis šaut istabā. Donfiljo savukārt atlēcis no durvīm un atklājis pa tām uguni. Onarioss nevarējis tās atvērt, lai lodes neķertu viņu. Briesmīgā divkauja ietilgusi.

Onarioss caur durvju šķirbu apšaudījis istabu, Donfiljo savukārt centies trāpīt šķirbā. No ložu šķembām un mēbeļu šķēpelēm abu pretinieku sejas jau bijušas vienās asinīs, un vietvietām bija pārcirstas arī drēbes. Izšāvis pirmo aptveri ar piecpadsmit patronām, Onarioss atjēdzies, ka viņam nav nevienas liekas aptveres, bet skriet pēc tās pie Františeka nozīmētu nāvi. Tāpēc, pārlēdzis revolveri uz otro aptveri, kas tajā vēl bija, viņš šāvis uzmanīgi un taupīgi. Bet Donfiljo apšaudījis spraugu tikpat neganti, un drīz vien viņam abas aptveres bijušas tukšas. Viņš gribējis ātri ielikt jaunas, bet Onarioss, kurš tikai gaidījis šo brīdi, izdzirdis aizvara klikšķi un, zinādams, ka ienaidnieks pašreiz nevar šaut, tūlīt to izmantojis. Viņš atspēris vaļā durvis un izšāvis tieši uz Donfiljo.

Kaut gan Onariosa acis bija aizmiglojuši sviedri un asinis, kas tecēja no ievainojumiem pierē, tomēr viņš trāpījis Donfiljo sejā. Sprāgstošā lode sašķaidījusi nelieša galvu, un druknais ķermenis nogāzies uz paklājiem.

Onarioss tikko spējis aiziet līdz gultai, kad no pārguruma, bada un pārdzīvojumiem zaudējis samaņu.

Dabiski, ka viss šis notikums atstāja lielu iespaidu uz Onariosu. Mīļotās nāve, daudzās slepkavības, piecu mēnešu ilgais ceļš vientulībā kopā ar diviem līkiem – tas viss radīja smagu psihisku traumu. Onarioss izdzīvoja, bet noslēdzās sevī, kļuva nerunīgs, vienmēr nopietns. Piecus mēnešus Onarioss lidoja kopā ar Donfiljo un Františeka līkiem, kurus pēc tam nodeva izmeklēšanas komisijas rokās.

Onarioss viens pats bija palicis dzīvs raķetē, šajā cilvēces salīnā izplatījuma bezgalībā, kas gandrīz uz diviem gadiem bija nošķirta no pārējās dzīves. Viens pats dzīvs, pārējie nogalināti šā Donfiljo dēļ.

* * *

Tāds bija Onariosa stāsts, ko viņš bija mums tik ilgi noslēpis, un tādi šie ļaudis, ko mums tagad bija dāvājusi jūra.

Nākošajā rītā jūra izsvieda otru Donfiljo. Abi viņi bija zema auguma, it kā platajos, mazliet sakumpušajos plecpos ierautu galvu, rokas viņi pastāvīgi turēja nolaistas, nu, salīdzinājuma pēc teiksim: kā gorillas.

Mēs domājām, ko ar viņiem darīt. Vecais Donfiljo bija pelnījis nāvi. Ko darīt ar šiem? Viņi taču vēl nebija neko noziegušies. Vai tāpēc vien, ka viņi bija noziedznieka kopijas, mēs varējām viņus sodīt? Bet mēs varējām viņus tikai vai nu nonāvēt, vai arī ļaut dzīvot starp mums. Trešās iespējas nebija.

Mēs sarīkojām apspriedi un ilgi debatējām par šo sarežģīto problēmu. Vairums no mums tomēr bija par Donfiljo un Františeka apžēlošanu, jo mēs taču nevarējām nonāvēt cilvēkus, kas savā jaunajā dzīvē vēl nebija izdarījuši nekā ļauna. Tomēr mēs nolēmām ieročus viņu rokās nedot, uzmanīt un vērot viņus, kā arī nelaist nekur projām no mājām. Šādu režīmu viņiem bija jācieš uz nenoteiktu laiku. Tā arī viņi sāka dzīvot starp mums.

Pašu pēdējo mums krastā iznesa kādu meiteni, par kuru es solījos pastāstīt vēlāk. Es tūlīt pazinu šo meiteni. Tā bija Dženija! Iedomājieties, es nekad nebiju viņu redzējis, biju tikai lasījis par viņu grāmatu, bet tagad viņa dzīva stāvēja manā priekšā, meitene, kura faktiski nekad nebija eksistējusi, rakstnieka izdomāta, meitene, kuras dzīves vide bija izzudusi jau pirms sešiem gadsimtiem. Viņa

neapšaubāmi bija radīta pēc manām atmiņām, jo neviens cits viņu nepazīna. Kad es viņus iepazīstināju, tie, kuri bija lasījuši šo grāmatu, bija visai izbrīnījušies, jo, dabiski, ka pēc lasītā vien viņi bija iedomājušies to pavisam citādu.

Kā jau agrāk stāstīju, šo grāmatu es biju lasījis vājuma laikā, kad mana dvēsele daudz vieglāk nekā parasti uzņēma dažādus iespaidus. Un lūk, lasītais manās smadzenēs bija kļuvis līdzīgs atmiņām par reāliem cilvēkiem!

Domājot par visu šo parādību, es nonācu pie slēdziena, ka dīvainais, dzelmē mītošais, radītājs ir pamazām pārgājis uz arvien abstraktākām būtnēm. Es iedalīju šo procesu četros posmos. Sākumā radītājs kopēja Harveju, kad viņa oriģināls, varbūt pat pirmajos mirkļos pēc nogāšanās būdams vēl dzīvs, atradās radītāja rokās. Apguvis šo kopēšanas procesu, radītājs it kā pārgāja uz otru etapu – sāka kopēt mūs no attāluma; kad arī to viņš bija pietiekami apguvis un tas vairs, acīm redzot, viņu neinteresēja, radītājs pārgāja uz mūsu atmiņu par konkrētiem cilvēkiem materializāciju.

Kad radītājs uzsāka veidot būtnes, kuru nebija klāt, vispirms viņš ķērās pie dzīvniekiem. Radīt cilvēkus ar viņu sarežģīto psihisko pasauli katrā ziņā bija grūtāk nekā dzīvniekus ar viņu samērā vienkāršajām smadzenēm. Domājams, ka visgrūtākais radītāja darbā ir bijis sintezēt tieši šo garīgo pasauli, par kuru ziņas viņš varēja smelties tikai mūsos četros.

Kad, beidzot, arī tas viņam bija apnicis, viņš uzsāka jau krietni abstraktāku, iedomātu cilvēku, piemēram, Dženijas, materializāciju. Tālāk viņam vajadzēja pāriet uz vēl abstraktāku pasauli – uz mūsu iedomu tēlu, sapņu un murgu materializāciju.

Tā arī notika, drīz vien jūra iznesa krastā dažus riebīgus briesmoņus, kuros varēja pazīt mūsu gan viena, gan otra iedomātus rēģus. Taču šie rēģi izrādījās dzīvotnespējīgi. Tie nekustīgi gulēja smiltīs un nebūt nedarīja tā, kā bija rīkojušies mūsu sapņos! Viens otrs nedaudz vāji pacilājās, bet drīz vien dzīvības pazīmes viņos izzuda pavisam, jo viņi nebija dibināti uz zinātniskiem pamatiem, kā citi radītāja darba augļi.

Acīmredzot arī šķietami tik varenais zemūdens radītājs pakļāvās visvarenajiem dabas un zinātnes likumiem; pretī tiem nespēja darīt neko. Viņš nebija nekas pārdabisks, neskatoties uz tik apbrīnojamajām spējām.

Pēc neveiksmīgā mēģinājuma radīt visādus ērmus zemūdens iemītnieks aprima. Dženija bija pēdējā, kas mums piebiedrojās. Pēc neveiksmīgās piektā etapa realizēšanas radītājs bija apmierinājis savu ziņkāri par mums, izsmēlis savu interesi par cilvēku, priekš viņa svešu planētu iemītnieku, radīšanas problēmām, interesi, kuru bija uzturējusi iešana uz priekšu pa arvien sarežģītākiem etapiem. Radītājs novērsās no mums un iegrīma atkal tajās lietās, kurās bija pavadījis savu laiku pirms mūsu ierašanās, nelikdamies par mums vairs ne zinis.

Arī mēs neuzdrošinājāmies viņu traucēt, un tā izzuda jebkurš kontakts starp mums un zemūdens iemītnieku.

Mēs netraucēti dzīvojām. Tagad bijām jau trīsdesmit pieci cilvēki. Lielais darba roku daudzums deva iespēju ātri izpildīt ekspedīcijas programmu Buenosa pētīšanā. Mēs izdarījām daudzus urbumus visās Buenosa malās, savācām paraugu kolekcijas no iežiem un augiem, klasificējām tos, uzzīmējām precīzas Buenosa kartes un veicām daudzus citus ekspedīcijas programmā paredzētos darbus. Tai pašā laikā papildinājām savu saimniecību. Uzcēlām jaunu dzīvojamo ēku, iekārtojām daudzas labierīcības, par jaunu pieradinājām mājdzīvniekus, sākām kultivēt daudzus šejienes augus. Dažreiz gājām medībās uz dažādiem, galvenokārt plēsīgiem zvēriem, kurus gribējām iznīcināt, lai derīgie dzīvnieki ātrāk savairotos pa visu Buenosu. Šie plēsoņas bija galvenokārt pirmajā periodā krastā izmestie, jo vēlāk mēs, dežūrēdami naktīs, apskatījām katru iznesto dzīvnieku jau pirms tā atmošanās, un kaitīgos nogalinājām.

Bija jau ziema. Mēs, protams, varējām pārvākties uz kādu citu planētas rajonu, bet, pirmkārt, šis rajons bija mērens no visām galējībām, un tāpēc mums pieņemamāks; otrkārt, nepatika vairs pārkravāties – šeit jau bija uzceltas trīs mājas un vēl citas ēkas.

Mēs jau bijām novērojuši ziemu citos Buenosa rajonos, tāpēc zinājām, kāda tā būs. Mūsu platuma grādos ziemas temperatūra nekad nenokritās zemāk par pieciem grādiem virs Celsija nulles, tikai dažās atsevišķās naktīs ūdens sasala, viss pārklājās ar atkalu, arī mūžamzaļie šejienes augi, kam tas, acīmredzot, nekaitēja. Upes tekošais ūdens un jūra neaizsala nekad, ne ar visplānāko ledu, tikai peļķēs vai citos nelielos stāvošā ūdens daudzumos šādās naktīs bija redzama plāna ledus kārtiņa. Bet visā ziemā šādas salnas kopā vilkāš tikai pāris desmitu stundu. Tad ziema bija pāri, nāca pavasaris, un atkal strauji kļuva siltāks.

Harvejs un Františeks sāka remontēt raķeti. Šajā nolūkā visas mantas no tās noliktavām, istabām un laboratorijām aiznesa uz mūsu sētu, lai meistari varētu netraucēti rīkoties.

Nolēmām sūtīt atpakaļ uz Bettu veco ekspedīcijas sastāvu: es, Harvejs, īstais Leons, īstais Onarios un pirmā Aminta. Tādējādi divi – Aminta un Harvejs – būtu «sintezētie» cilvēki, un Zemes un Teriusa zinātnieki varētu, ja vēlētos, tos pētīt. Mums vajadzēja nogādāt cilvēcei ziņas par neparasti radušos Buenos koloniju un visus ekspedīcijas pētījumus. Harveji solīja raķeti pabeigt remontēt pēc dažiem mēnešiem. Tad mēs aizlidotu, bet pārējie trīsdesmit paliktu šeit. Ātrāk par piecpadsmit gadiem viņiem tad neieraudzīt svešus cilvēkus, jo, kamēr mums raķetē paies pusgads, viņiem veseli septiņi gadi. Tikpat paies, kamēr atkal kāda ekspedīcija atlidos uz Buenosu.

Garajos ziemas vakaros mums bija diezgan laika daudz ko pārrunāt. Es kā biologs un ārsts daudz interesējos par jaunradīto cilvēku psiholoģiju, centos izpētīt, cik veiksmīgi radītājs ir izmantojis mūsu atmiņas jauno cilvēku zināšanu, atmiņu utt. radīšanai. Visinteresantākā šajā ziņā bija Dženija.

Reiz Olvārija, kavējoties atmiņās par savu «bērnību», izsaucās:

– Es atceros tikai tevi, bet ne sevi!

Patiešām, viņa atcerējās no savas bērnības tikai tos periodus, ko pavadījusi kopā ar mani, turpretim neatcerējās nekā, ko būtu darījusi kādreiz vienatnē. Vispār, viņa savu bērnību pārzināja diezgan labi, kamēr ar citiem kolonistiem bija sliktāk. Aminta vai Augustino vēl zināja atsevišķus faktus no savas bērnības, – tos, par kuriem bija mums vienam vai otram pastāstījuši. Bet, zinādami par sevi to, ko par viņiem zinājām mēs pirmie četri, viņi par mums arī zināja tikai to, par ko mēs zinājām, ka viņi to zina. Bettas priekšnieks, turpretī, būdams pilnīgi pārliecināts, ka visu labi atceras no savas bērnības, kad mēs lūdzām kaut ko pastāstīt, bija ļoti izbērnījies un nespēja pateikt pat savu vecāku vārdus.

Līdzīgi bija ar jaunradīto zināšanām. Augustino, piemēram, savu ārsta amatu pārzināja diezgan labi, taču agrāk, par cik medicīna bija viņa pamatspecialitāte, viņš bija te zinājis vairāk par mani, turpretī tagad zināja tieši tikpat, cik es. Un viņš vēl joprojām bija pārliecināts, ka zina vairāk. Tāpat bija ar Františekū. Būdams bortmehāniķis, viņš zināja uz mata to pašu, ko Harvejs, pie tam tie robi, ko Harvejs savā laikā bija ielaidis, palika arī Františekam. Bet Silvio, kurš bija beidzis arhitektūras kursu, sajēdza arhitektūrā ne vairāk kā kurš katrs vidusmēra cilvēks, jo starp mums, pirmajiem četriem nebija neviena, kas pārzinātu arhitektūru. Tāpat Harveja agronome un pedagogs nevēdza savās profesijās neko, bet iedomājās, ka labi māc tās, jo mēs zinājām par viņām, ka viņas to māc.

Tas viss bija ļoti interesanti un sagādāja daudz pārsteigumu. Labi, ka Onarios prata arī pavāra amatu, citādāk starp mums nebūtu neviena, kas prastu labi pagatavot garšīgus ēdienus, tāpat kā neviens no mums neprata šūt, jo arī Dženija tikai domāja to protam. Tātad Onariosa nopelns bija tas, ka tagad gandrīz visas mūsu meitenes prata vārtīt ēdienu, tikai neviena neprata to labāk par Onariosu.

Visai jociģi bija ar Dženiju. Visu viņas autobiogrāfiju varēja izlasīt grāmatā.

Dabiski, ka visiem šiem cilvēkiem, kas citādi bija pilnīgi normāli un izturējās tā, kā viņiem bija jāizturas pēc mūsu domām par viņiem, bija ļoti grūti pierast pie šīm likteņa ērmībām. Taču pārsvarā mēs te bijām jautri un dzīvespriecīgi ļaudis, tāpēc drīz vien samierinājāmies ar to un skatījāmies uz pagātņi kā uz parastu, tikai mazliet neikdienišķu parādību. Uz pavasara pusi viss jau bija kļuvis it kā parastā dzīvē. Taču arī te liktenis nelika mūs mierā un sagādāja jaunas nemierīgas dienas, jaunus uztraucošus notikumus.

10. nodaļa,

Donfiljo savvērestība

Reiz, kad bija jau pilnīgs pavasaris, gaiss bija silts un šejienes augiem plauka krāšņi ziedi, es vienā dienā iegāju priekšnamā pēc kādas lietiņas, kas man bija ievajadzējusies. Mājās bijām tikai es, Harvejs, trīs sodītie un dažas meitenes; pārējie bija aizņemti dažādos darbos ārpus sētas. Mani apavi bija mīkstas kurpes un pa jau atvērtajām durvīm biju iegājis priekšistabā ļoti klusi, kaut gan arī nebiju īpaši centies tā darīt. Aiz durvīm Donfiljo, Adonfiljo un Františeks, savā istabā kaut ko strādādami, diezgan skaļi sarunājās.

Es nebūtu tam pievērsis uzmanību, paņemtu man vajadzīgo lietu un atkal izietu ārā, ja nebūtu pēkšņi izdzirdis Donfiljo balsi:

– To mēs varam darīt tikai tad, kad raķete būs pilnīgi gatava!

Es apstājos un ieinteresēts klausījos, vēl gan nenojauzdams nekā ļauna.

– Protams, – otrs Donfiljo atbildēja, – tūlīt raķetē iekšā un prom! Pieciem tur taisni vietas pietiks. Arī sesto gan jau raķete izvilks, ja tu, Frant, gribētu arī sev kādu paņemt. Sliktākajā gadījumā izsviedīsim laukā tos viņu akmeņu kalnus!

– Nē, to nevar darīt, tie var mums vēl noderēt, – teica atkal pirmais. – Ko gan mēs teiksim, atlidojuši uz Bettas vai kur citur?

Nu jau es ieklausījos uzmanīgi.

– Gan kaut ko izgudrosim. Priekš tam mums būs sešu mēnešu lidojums.

– Vislabāk, šķiet, būtu viņus visus līdz pēdējam nogalināt. Nebūs nekādu pierādījumu. Citi atlidos šurp tikai pēc piecpadsmi gadiem, tad te vairs nebūs ne ziņas no visa šī. Un ja kas, vainu it viegli var uzvelt šejienes brīnumainajai dabai.

– Bet abas Kensijas? Un Franta skuķis? Vai tās neizplāpās?

– Vajadzēs piespiest. Ja ne, mums rezervē taču ir trīs astronautu zārki! – nelietis iesmējās. – Visu ceļu baudīsim visus jaukus, bet neilgi pirms gala palaidīsim lidināties! Ha-ha-ha!

– Vai nebūs šauts pār strīpu? – es izdzirdēju arī Františeka balsi, kas, kā man likās, mazliet drebēja.

– Vispār, protams, jā, – Donfiljo piekrita. – Nolaist no kājas uzreiz trīsdesmit būs pagrūti. It viegli kāds var palikt dzīvs un liktenīgi nospiegt automāta mēlīti. Varam jau mēs arī vienkārši nodurt to nelieti Onariosu, paķert abas Kensijas, raķetē iekšā un prom! Lai šie sviļpj pakaļ! Lai pašaudās un dzenās pakaļ ar «Jotu». He-he... Būs varena sacensība! Bet citi ieradīsies uz Buenosa pēc piecpadsmi gadiem, un tikai tad uzzinās patiesību. Vēl septiņi gadi paies, kamēr viņi atgriezīsies uz Bettas un pavēstīs visu tur. Kas var pateikt, kur mēs būsim pēc divdesmit viena gada? Hi-hi-hi...

– Nu, mēs varam lietot staru ieročus, – ierunājās otrs Donfiljo. – Tādā gadījumā mazas cerības kaut vienam no viņiem palikt dzīvam un nospiegt to tavu mēlīti. Apstarosim viņus no lidojuma caur jumtu no trīs pistolēm reizē, un viss būs līdzeni uz galvošanu! Neviens necelsies.

– Bet staru pistoles taču ir pie viņiem, – iebilda atkal manāmi satrauktais Františeks.

– Ha! Ja tagad ir, tad tas nenozīmē, ka vienmēr būs! Bet tomēr man šķiet, ka nav vajadzīgs aplaktēt viņus visus. Protams, mēs nošausim katru, kas mēģinās mums traucēt. Bet visus? Nav vērts...

– Tomēr drošāk.

– Lai nu kā, bet Onariosam šoreiz no nāves neizsprukt! Cik tomēr dīvains liktenis! Vienreiz viņš mani nošāva un tevi, Frant, nosita kā suni, bet tomēr mums ir dota iespēja pēc nāves revanšēties! Un pie tam nu mūsu ir vairāk, un attiecīgi arī Kensiju vairāk! Liktenis visādi ir mums labvēlīgs.

– Ū-ū, kā man gribas nožņaut to nelieti Onariosu! Arī viņi tagad ir divi. Fu! Reizēm, kad viņu ieraugu un atceros, kāds viņš toreiz parādījās durvīs, kad es lādēju savu revolveri, roka negribot sniedzās pēc dunča. Bet viņš toreiz bija jaunāks. Jā, novecojis, nelietis. Bet mēs jauni kā bijuši! Vai nav lieliski?

– Pacieties! Gan mums katram tiks pa vienam Onariosam.

– Un pa vienai Kensijai.

– Tam visam ir jāpagaida, kad raķete būs gatava. Līdzko viņi visu sagatavos, mēs sāksim. Vai tur daudz vēl darba, Frant?

– Kādam mēnesim.

Tajā brīdī kāds no viņiem piecēlās, krēslam nočīkstot, un es, nobijies, ka viņš varētu iet laukā, izlavījās ārā no priekšistabas.

Nezinādams, kā rīkoties, uzmeklēju Harveju un izstāstīju viņam visu.

– Ā, nelieši! – Harvejs tūlīt iesaucās, sažņaudzis dūres. – Nogalināt mūs visus! – un devās tieši uz māju.

Es viņu apturēju, jautādams, ko viņš grib darīt.

– Sagrābt viņus kā cālīšus un pakārt pirmajā zarā! – viņš atcirta, pūlēdamies izrauties no mana tvēriena.

– Pagaidi, – es turēju viņu, – vai labāk nepagaidīsim, kamēr atgriežas citi? Šā vai tā viņi pa to laiku neko neizdarīs.

– Kas par muļķībām, – Harvejs nebija valdāms. – Es viens pats tiktu galā ar viņiem visiem trim, bet mums divatā tur vispār nav ko darīt! Ejam!

Es nespēju vairs viņu noturēt un vismaz piespiedu vispirms klusi ielavīties priekšistabā un vēl paklausīties, par ko viņi runā. Mēs klusi nostājāmies un gaidījām. Taču viņi neko sevišķu vairs nerunāja. Stāvēdams es domāju, vai prātīgi daru, klausīdams ātro un bezbēdīgo Harveju. Harvejs gan bija lielāka auguma nekā Donfiljo, taču tas bija sīkst, elastīgs un veikls. Šis apstāklis atsvēra viņa zemo augumu, kas it kā centās arī stāvēt vairāk pieplakt zemei. Arī es nebiju nekāds vārgulis, un kopā ar Harveju mēs varētu sekmīgi cīnīties ar abiem Donfiljo. Františeku es neņēmu vērā, tas bija fiziski vājš un, galvenais, neuzņēmīgs. Bez tam man bija automātiskais revolveris, priekš zvēriem pašreiz pielādēts ar sprāgstošajām lodēm. Tādējādi mums būtu cerības uzvarēt, bet vai ir vērts riskēt, klausot Harveju, jo abi Donfiljo noteikti nepadosies bez cīņas. Vispār kāda gan mums vajadzība saņemt viņus ciet tūlīt? Es jau

gribēju sākt atrunāt Harveju, kad durvis pēkšņi atvērās un pa tām iznāca Donfiljo vai Adonfiljo – es nevarēju atšķirt.

Pamanījis mūs, viņš tūlīt no mūsu sejām saprata, ka mēs esam viņus noklausījušies, uz mirkli it kā apstājās, mazliet nobālēja, taču mierīgi devās pāri plašajai priekšistabai uz ārdurvīm, it kā nekā nebūtu manījis. Taču Harvejs ātriem soļiem piegāja viņam klāt un saņēma ar savu spēcīgo roku Donfiljo aiz krekla uz krūtīm. Es nepaspēju tur iejaukties. Harvejs gribēja kaut ko teikt, jau pavēra muti, bet tajā mirklī Donfiljo roka ātri nozibēja gar gurnu, un spožs asmenis ietricās Harvejam sānos. Harveja pavērtā mute izgrūda tādu kā apspiestu kunkstienu, un viņš noslīdēja gar sienu zemē.

Es nesapratu, no kurienes Donfiljo izrāva savu nazi, stāvēju, ātrumā neapjēgdams, ko darīt. Bet Donfiljo pagriezās un, vēl vairāk nekā parasti sakumpis un plecus uzrāvis, ātriem soļiem devās tieši man virsū, savā nolaistajā gorillas rokā turēdams asiņainu nazi. Es ātri izrāvu no kabatas revolveri; to redzēdams, Donfiljo strauji lēca man virsū, es uztraukumā nospiedu mēlīti vienreiz, otrreiz. Revolveris spēcīgi noraustījās man rokā. Izrādījās, ka tas bijis ieslēgts uz «šauj visu aptveri». Abas aptveres – trīsdesmit ložu satriecās Donfiljo ķermenī. Viņa krūtis burtiski izjuka manu acu priekšā, ķermenis nokrita man pie kājām, bet galva aizvēlās sāpus. Man sejā iesitās sīko sprādzienu izšķaidītās asinis.

Istabas durvis ātri pavērās, otrs Donfiljo ieskatījās šajā istabā un tūlīt atkal aizcirta durvis. Es stāvēju, nezinādams, ko tagad darīt, un skatījos uz Donfiljo atliekām. Tas bija šausmīgs un riebīgs skats. Visa grīda un siena bija nopērtā ar viņa asinīm un miesas druskām. Tad es ieraudzīju nekustīgi guļošo Harveju un pieskrēju viņam klāt. Nepaspējis pārbaudīt, vai viņš dzīvs, atcerējos, ka abi pārējie noziedznieki tikmēr var izbēgt, un metos viņu istabā, rokā turot revolveri. Biju piemirsis, ka tas nav pielādēts. Bet istaba bija tukša un logs vaļā.

Arī es izlēcu pa logu laukā un skatījos apkārt pēc noziedzniekiem. Apskrēju ap māju, taču ieraudzīju tikai pārbiedētās meitenes, kas nobijās vēl vairāk, ieraudzījušas mani tādā izskatā, asinīm notašķītu no galvas līdz kājām.

Tai brīdī izdzirdu rēkoņu un pirmajā mirklī nespēju atcerēties, kas tā rēc. Tad iedomājos – «Jota!» Šķūņa durvis izgāzās, «Jota» izdrāzās pagalmā un uzšāvās gaisā. Es gribēju šaut tai pakal, bet revolveris bija tukšs. Drīz «Jota» nozuda skatienam, aizvedama abus neliešus. Es nekustīgi stāvēju pagalma vidū. No lauka šurp skrēja daži cilvēki. Visiem priekšā – Bosvaldo.

– Kas noticis? – pieskrējis viņš uztraukts jautāja.

– Donfiljo, – es atbildēju un pēkšņi atcerējos Harveju.

Metāties turp. Pieskrēja arī Augustino. Trijātā iznesām Harveju pagalmā, nolikām uz palaga un sākām izklausīt viņu. Viņš bija vēl dzīvs. Nazis nebija skāris sirdi, kaut gan iedurts kreisajā pusē. Visi trīs būdami ārsti, sākām sniegt viņam pirmo palīdzību. Iešļircinājām, apmazgājām, pārsējām, aiznesām uz gultu.

Pa to laiku bija salastījušies visi mūsu kolonijas iedzīvotāji. Noturējām kopsapulci. Nolēmām izdalīt visus ieročus, kādi vien mums bija, lai varētu aizstāvēties pret aizbēgušajiem neliešiem. Viņiem gan nebija citu ieroču kā naži un uz «Jotas» uzmontētais antivielas lielgabals, bet tomēr ej nu sažini: ja nu uzbrūk, sevišķi vienam, ārpus mājas? Kaut kāds ierocis tika visiem vīriešiem, izņemot slimo Harveju, jo ieroču pietika sešpadsmit cilvēkiem. Meitenēm aizliedzām aiziet tālu no mājām, bet Kensijām vispār pamest sētu.

Sākās trauksmainas dienas. Baidījāmies «Jotas» uzlidojumu un apšaudes no antivielas lielgabala. Donfiljo tagad taču varēja nopietni domāt nogalināt mūs visus. Lai aizsargātos pret uzbrukumiem no gaisa, Aharvejs savu automātu nostiprināja jumtā un pārvērtā par zenītložmetēju. Nolēmām arī, ka drīkstam pret uzbrucējiem lietot staru ieročus, lai ātrāk atbrīvotos no pastāvīgajiem draudiem, kaut arī vērst tos pret cilvēkiem mums ļoti nepatika. Bet šie nelieši taču bija gatavi noslepkavot mūs visus! Katru nakti viens no vīriešiem dežūrēja.

Pa dienām turpinājām raķetes būvi. Arī tajā tagad naktīs atstājām sargu ar automātu. Sakariem ar māju uzstādījām mazjaudas raidītājus un uztvērējus, kas darbojās automatiski un nepārtraukti. Tos nevajadzēja ieslēgt, ja gribēja runāt, vajadzēja tikai sākt stāstīt. Tāpat tie pārraidīja katru troksni; ja, piemēram, raķetē sāktos cīņa, mājā to tūlīt dzirdētu. Ja neko nerunāja, raidītājs izdeva klusus pīkstienus par zīmi, ka sakari nav pārtrūkuši.

Beharvejs mēģināja noteikt Donfiljo atrašanās vietu, izprovocējot viņu uz sarunu un nopeilējot. Viņš noskaņojās uz «Jotas» vilni un izsauca to. Donfiljo patiešām atbildēja.

– Iesakām jums padoties, – teica Deharvejs. – Cīņa pret mums visiem ir bezcerīga.

– Jūs visus gaida neizbēgama nāve, – ņirdzīgi atbildēja Donfiljo. – Drebiēt un gaidiet to!

Tā bija visa saruna, bet Aharvejs un Deharvejs jau bija paspējuši nopeilēt «Jotas» raidītāja atrašanās vietu. Taču, kad mēs tur ieradāmies ar iepriekš sagatavotajiem lidojošajiem skafandriem,

atradām tikai viņu nometnes pēdas. Viņi negribēja ielaisties cīņā ar mums, acīmredzot zinādami, ka mūsu rokās ir stari, kurus pilnīgi aizturēt nespēj pat «Jotas» metāla korpuss. Nometnes vietā koka zarā bija atstāta uzdurta papīra lapa ar uzzīmētu galvaskausu un sakrustotiem kauliem.

Pēc tam vēl Harveji mēģināja izsaukt «Jotu» un pierunāt Františekus padoties, solot tam dzīvību, bet «Jota» neatbildēja.

Harvejam klājās visai slikti. Nāve nebija vairs tālu. Dūriens bija skāris kuņģi, diafragmu, plaušas. Stāvoklis bija smags. Harveja organisms arī ar visdažādāko preparātu palīdzību nespēja sadziedēt ievainojumu. Brūcē radās iekaisums. Harvejam sacēlās temperatūra, viņš zaudēja samaņu. Glābt viņu varēja tikai nazis – protams, šoreiz ķirurga skalpelītis.

Operāciju izdarīja Augustino, jo viņš bija vairāk pārliecināts par savām spējām nekā es. Viņš iztīrīja brūci, izņēma sastrutojumu perēkļus, sašuva ievainoto kuņģi un diafragmu. Kādu nedēļu pēc tam turpinājās krīze, pēc tam Harvejs sāka pamazām atveseļoties.

Manis nogalinātā Donfiljo atliekas mēs aprakām kādā pļaviņā aiz meža stūra.

Kamēr četri Harveji strādāja pie raķetes remonta, mēs savedām kārtībā visus piecus skafandrus, pielāgojām tos ātrai uzvilšanai un reizēm rīkojām ar tiem ekspedīcijas Donfiljo un Františeka gūstīšanai. Skafandri kalpoja mums reizē kā lidaparāti un bruņas, jo parastās lodes tie nelaida cauri. Mēs pieci – četri Osvaldo un Silvio – pārmeklējām visus tuvākos Buenosa rajonus, meklējot cilvēku apmetnes pazīmes, taču neko neieraudzījām.

Mēģinājām atrast «Jotu» ar īpašu metāla meklētāju, kas bija piemērots neapdzīvotu planētu pētīšanai, kur tīrs metāls reti sastopams, un tāpēc varēja darboties no liela attāluma. Taču Donfiljo un Františeks laikam uztvēra mūsu meklētāja raidītos viļņus, sekoja mūsu gaitai un prata izvairīties no mums.

Tādējādi nesekmīgos meklējumus pagāja četras šejienes nedēļas. Donfiljo un Františeks mums nekādi sevi neatgādināja. Bija jau atkal vasara; kopš nolaišanās uz Buenosa bija pagājis šejienes gads jeb desmit Zemes mēneši. Pa šo laiku Harveji aizlāpīja meteorīta izsisto caurumu, salaboja starojuma bruņas un instalāciju, samontēja vienu bojāto sānu dzinēju un, izlabojuši nolauzto raķetes kāju, uzslēja raķeti atkal perpendikulāri. Bija sadauzīti divi televizoru ekrāni, viens mazais kreiso sānu un lielais priekšas. Bet noliktavās bija tikai divi mazie kineskopi, un Harveji lielā ekrāna vietā iemontēja mazo; citādā ziņā arī televizori jau bija kārtībā. Atlika vienīgi vēl viens sānu dzinējs. Tas bija jāizgatavo pilnīgi no jauna, bet mums nebija materiāla, un iegūt to uz Buenosa būtu ļoti grūti. Cita lieta, ja mēs varētu ziedot vienu «Jotu». Tās dzinējs bija gandrīz tāds, kāds nepieciešams, bet apvalku mēs varētu izmantot gasetes būvei. Tādējādi ar «Jotas» palīdzību mēs bez sarežģījumiem tiktu galā. Taču viena «Jota» kopā ar īstā Harveja līķi gulēja nepieejamā jūras dzelmē, bet otru sargāja Donfiljo un Františeks.

Harveji ilgi laužīja galvas, ko darīt. Beidzot sāka stīķēt. Dzinēja korpusu viņi samontēja no pārpalikušajiem pēc raķetes korpusa remonta rezerves plātņu atgriezumiem un izņemto plātņu kaut cik ciešamajām daļām. Kad vēl arī tā nepietika, Harveji atcerējās četrus astronautu zārkus, kas bija pagatavoti no tāda paša materiāla kā raķetes korpusa ārējā kārtā.

– Ja kāds nomirs, iztiks bez zārka, – noteica Aharvejs, izjaukdams tos.

Tad iznira jauna problēma. Korpuss gan bija burtiski salīpināts no visādas formas gabaliņiem, kas izturīgi sametināti, bet trūka karstumizturīgo dzinēja sprauslu plātņu. Visas rezerves plātnes līdz pēdējai bija izmantotas jau divu iepriekšējo dzinēju remontos. Nebija citas iespējas, kā izmantot šeit augstvērtīgās anihilatora dzinēja rezerves plātnes, kas priekš vienkārša reaktīvā dzinēja bija daudz par labām. Harveji tā arī izdarīja, bet, ja tagad sabojātos anihilatora dzinējs, tad būtu beigas. Degvielas vadus, rezervuārus un aizdedzes sistēmu Harveji izgatavoja, demontējuši izvadītājlīlgabalu, kurš kalpoja dažādu nevēlamu ķermeņu izvadīšanai no raķetes. Ja tagad lidotājiem vajadzēs atbrīvoties no nevajadzīgiem atkritumiem, nāksies pašiem uzvilkt skafandru, iet izejas kamerā, no kuras tad izsūknēs gaisu, atvērt pašiem izejas lūku un izviesiet nevajadzīgo. Līlgabals to izdarīja daudz vienkāršāk, bez tam ar to arī izšāva kosmosā bojā gājušo astronautu zārkus ar līķiem. Tad vēl labojamā dzinēja degvielas rezervuāros tika izmantotas vecas, iztukšotas degvielas cisternas.

Tā visa rezultātā Harveji vēl pēc divām nedēļām bija pabeiguši raķetes remontu. Nebija vairs daudz ko gaidīt. Drīz pieciem no mums vajadzēs šķirties no Buenosa un uz sešiem mēnešiem ieslēgties raķetē. Paredzēto sešu mēnešu vietā mēs uz Buenosa jau bijām pavadījuši desmit ar pusi, tāpēc vajadzēja pasteigties. Sākotnēji plānotajā ekspedīcijas sastāvā izlidot nevarēja, jo Harvejs, kaut arī puslīdz atlabis, vēl nebija pietiekami vesels, lai dotos starpzvaigžņu lidojumā galvenā mehāniķa un stūrmaņa lomā. Tāpēc viņu nomainījām ar Aharveju.

Sākām gatavoties aizlidošanai. Viss līdzī nemamais jau bija sanests raķetē. Noliktavas bija pustukšas, jo lielākā daļa rezerves materiālu bija izlietoti, un ļoti daudz ko atstājām palicējiem. Pārtikas

un ūdens krājumi jau bija raķetē, pati raķete izlidošanas kārtībā, Harveji vēl pārbaudīja visus mehānismus.

Beidzot klāt bija tā diena, kad varējām teikt: rīt izlidojam! Mēs, pieci ekspedīcijas locekļi, sākām atvadīties no biedriem, kurus pametam ne mazāk kā uz diviem gadiem, pēc kuriem atgriezušies uz Buenosa, atradīsim viņus par piecpadsmit gadiem vecākus. Tad es varēju novērot, kas būtu noticis ar mani, ja es būtu palicis te. Cilvēki bieži atceras pagātnes notikumus un domā – kas gan būtu noticis, ja es būtu toreiz darījis citādi? Man būs dota iespēja gūt atbildi uz šo jautājumu. Cilvēks, kas fiziski un garīgi gandrīz pilnīgi vienāds ar mani, dotajos apstākļos aizies citu ceļu un pēc tam abi ceļi būs labi pārrēdzami... Jocīgi!

Pēdējā nakts uz Buenosa. Man ir labi – Aminta brauc līdz ar mani, un citiem Osvaldo nav sliktāk – citas Amintas paliek ar viņiem. Bet nabaga Aharvejs jau otro reizi atvadās no savām Lukrēcija draudzenēm un Bettas dispečeres. Jau otrreiz šāda netaisnība – mana Aminta seko man, bet Harvejam jāatvadās. Un atkal mums abiem jāšķiras no Augustino, no māsas Olivārijas un viņas Silvio.

Pēdējā nakts pirms lidojuma. Jāuzmanās no abiem neliešiem. Viegli var gadīties, ka tieši šonakt tie mēģinās piepildīt savu noziedzīgo plānu. Jo vairāk tāpēc, ka dažos iepriekšējos vakaros Donfiljo bija parādījies raķetes tuvumā, par ko liecināja rītos atrastās pēdas, kas veda no un uz trīs kilometrus attālu noriņu meža vidū, ko nelietis bija izmantojis par «Jotas» aerodromu, pietiekoši tālu no mājām, lai tur nesadzirdētu motora rukoņu. Šajās nakts apskatēs viņš droši vien bija pārbaudījis, cik jau tālu ir darbi ar raķeti.

Šoreiz kārta raķetē dežūrēt Leonam. Mēs ar Aharveju pēc pēdējās apskates atstājām viņam automātu un aizgājām, bet viņš ieslēdzās raķetē. Tās akumulatorus Aharvejs bija atvienojis no dzinējiem. Rīt tos varēs ātri vien pievienot, bet ja gadījumā Donfiljo un Františekam uz mirkli izdotos sagrābt raķeti, tie uzreiz nevarētu pacelties, bet kamēr Františeks, nezinādams, kas par lietu, atrastu vainu, paietu vēl ilgāks laiks, nekā vajadzīgs pašai akumulatoru pievienošanai.

11. nodaļa,

kurā aprakstu nākošo dienu.

Mājās nakts dežūra bija Aleonam. Viņi abi sazinājās pa radio, pēc tam Aleons sāka mierīgi lasīt, un vienmērīgie pīkstieni liecināja, ka viņš var dzirdēt visu, kas notiek raķetē. Mēs devāmies gulēt.

Sākumā es, vēl miegā, dzirdēju kaut kādus kliegzienus, tad mani galīgi pamodināja Harveja varenā balss:

– Augšā! Uzbrukums!

Es izlēcu no gultas. Aharvejs stāvēja istabas vidū un cēla mūs. Viņš arī bija tikai apakšveļā, bet rokā viņam jau bija automāts. Blakusistabā noklaudzēja durvis, kāds smagiem soļiem izmetās caur istabu un, ārdurvīm noklaudzot, izskrēja laukā.

– Nelieši ir meiteņu galā! – Aharvejs kiedza, atraudams vaļā logu un izlēkdams laukā. Arī es neapgērbies paķēru savu automātisko revolveri, atrāvu aizsargu un izlēcu Aharvejam pakaļ. No mājas otra gala, kur dzīvoja mūsu meitenes, skanēja izbiedēti sieviešu kliedzieni. Samiegojušās acis nekā nevarēja izšķirt, tumsā pie mājas stūra kustējās kaut kādi stāvi. Aharvejs pirmais metās turp. Tumsā priekšā nozibsnīja dreboša uguntiņa, un reizē ar ložu svilpieniem mēs izdzirdējām automāta kārtu.

Aharvejs izgrūda lāstu, sagriezās kaut kā dīvaini un satvēra roku. Es pacēlu roku, lai šautu uz iebrucējiem, bet šajā mirklī izdzirdu no turienes, kur gribēju raidīt lodi, Kensijas spiedzienus. Tikmēr priekšā atkal noraustījās automāta uguntiņa, un es nokritu pie zemes. Ieraudzīju sev blakus Deharveju, kurš turēja paceltā rokā staru pistoli, lai tūlīt nospiestu mēlīti. Es iekliedzos, izsītu viņam no rokas pistoli un tikai tad izklicēju paskaidrojumu:

– Tur ir Kensija.

Aiz mājas stūra noskanēja automāta kārta un priekšā atkal trīcēja uguntiņa, tikai šoreiz ne uz mūsu pusi.

Tad mēs izdzirdējām «Jotas» rēkoņu, un ugunīga svītra nostiepās mums virs galvām. Mēs ar acīm ilgi sekojām tai, līdz tā pazuda aiz apvāršņa jūrai pretējā pusē.

Novērsies no apvāršņa, es pamanīju baltu sakņupušu stāvu sev blakus. Piesteidzos tam klāt. Aharvejs tupēja uz ceļiem un, ar kreiso roku satvēris labo, bez skaņas lēnām noliecās un izslējās, tā cenzdamies savaldīt sāpes. Automāta lode bija caururbusi viņa labo roku nedaudz zem elkoņa. Atkal mēs ar Augustino pārsējām brūci. Šoreiz gan ievainojums bija daudz vieglāks – Aharvejam ne tuvo nedraudēja nāve.

Piesteidzās arī Aleons, kurš vienīgais no mums bija apgērbts. Viņš taču bija dežūrējis.

– Kas īsti notika? – es viņam uzprasīju.

– Viņi bija pielīduši pavisam klusi, – teica Aleons, laikam baidīdamies, ka mēs notikušajā vainosim viņu. – Es tikai pēkšņi izdzirdu sieviešu galā kliezdam. Aizskrēju tur, bet durvis bija aizslēgtas. Tad skrēju no otras puses ap māju. Viņi jau šāva uz jums. Tad es izšāvu gaisā, baidot viņus, jo vīrs taču nedrīkstēja šaut, bet viņi nelaida mani sev tuvumā. Tas ir viss.

– Viņiem velnišķīgi veicas. Mums vajadzētu dzīties viņiem pakaļ, – teica Harvejs.

– Skafandri lidošanas kārtībā priekšnamā, – atbildēja Beharvejs.

Tai brīdī Aharvejs pēkšņā sāpju lēkmē sāka griezt zobus. Augustino tūdaļ viņam iešļircināja kādas sāpes nomierinošas zāles.

– Jā, – es noteicu. – Nāksies otrreiz mainīt sastāvu rītdienas lidojumam. Būs jālido tev, Beharvej.

– Laikam gan, – viņš atbildēja.

– Tie nelieši ir nolauptījuši Kensiju, – teica Silvio, kurš tikko kā bija atnācis no sieviešu gala. – Viņi abi kļuva ielīduši pa logu, pēkšņi uzklupuši nabaga Kensijai, satinuši to kaut kādā tīklā. Tad Donfiljo pirmais izlēcis pa logu atpakaļ un sācis šaut, bet Františeks pa to laiku aizstiepis sasiesto Kensiju uz mašīnu.

– Viltīgs un veiksmīgs plāns! Bet tagad taču vajag kaut ko darīt, lai glābtu nabaga Kensiju! – iesaucās Ceharvejs.

– Nolādēts, – izgrūda Harvejs, – kāpsim skafandros un dzīsimies viņiem pakaļ!

– Muļķības. Kur tu viņus vairs atradīsi? – teica Silvio.

– Un vai tad skafandri var mēroties ātrumā ar «Jotu»? – piebilda Cosvaldo.

– Var gan, – pārtrauca viņu Harvejs, – pēc visiem aprēķiniem «Jotai» kurā katrā mirklī var izbeigties degviela. Viņiem aizlidojot, tvertne nebija pilna, bet rezerves degvielu viņi nepaņēma līdz. Es jau tā brīnos, ka viņi var tik ilgi braukāt. Degviela varbūt ir jau izbeigusies un viņi sēž kaut kur netālu no šejienes!

– Nu, tad tik skafandros iekšā un prom! – iesaucās Silvio.

– Bet kā tu zini, kur viņi ir nolaidušies? – jautāja Cosvaldo.

– Lidosim viņu lidojuma virzienā. Meklēsim metālu ar aparātu. Šoreiz viņi neaizbēgs, – noteica Harvejs.

– Bet viņi taču var pretoties. Un mēs nevarēsim šaut uz viņiem pat ar šautenēm, ne vien ar staru ieročiem, – es iebildu.

– Nolādēts! Bet ko tad lai darām?

– Mēs varētu vienīgi atrast «Jotu». Tad iespējami divi gadījumi. Viņi var būt pametuši to; tādā gadījumā mums ar Ceberu jādzenas pa pēdām, jāielenc viņi, gan tad redzēsim, ko darīt tālāk. Tad, galvenais, viņi būs mums rokā un nevarēs aiziet. Uz abiem viņiem būs viens automāts...

– Jā, starp citu, kur gan viņi to ņēma? Viņi taču aizbēga bez ieročiem, tikai ar «Jotas» lielgabalu, – iejautājās Silvio.

– Pagaidi, – es tomēr gribēju pabeigt savu domu. – Otrajā gadījumā viņi būs palikuši pie «Jotas» un tad viņu rīcībā būs arī anti vielas lielgabals. Bet arī tad mēs viņus varam ielenkt un vismaz nelaist projām. Tātad braucam tik pakaļ viņiem!

– Tomēr kur viņi varēja ņemt automātu? – Silvio neatlaidās. – Pie mums ir divi, bet trešais bija pie Leona raķetē.

Visi pēkšņi sastinga. Kas noticis raķetē? Kur Leons?

– Tas ir noticis pirms uzbrukuma mums, jo automāts viņiem jau bija, kad viņi te ieradās. Aleon, vai tu dežūrēdams neko nedzirdēji raķetē? – Es jautāju.

– Nē... Tas ir, šķiet, dzirdēju. Tas bija vēl vakarā, kad Osvaldo ar Aharveju bija tikko kā atnākuši no raķetes. Raķetē bija dzirdams kaut kāds troksnis... nu, kā jums teikt... it kā vairāki cilvēki ātri ietu, tāds kā kunkstiens, tad klaudzēja durvis. Taču es labi nedzirdēju. Jautāju Leonam, kas noticis, bet viņš atbildēja: «Pie manis viss kārtībā». Viss.

Harvejs pieskrēja pie mikroфона:

– Leon, a, Leon! Tu mūs dzirdi?

– Pie manis viss kārtībā, – skaļrunī atskanēja Leona balss.

– Hm... Bet mēs tā nobijāmies. Mums bija uzbrukums.

Mums šķita, ka Leons pasmietos.

– Pie manis viss kārtībā, – viņš atkātoja un izgāja no istabas, par ko liecināja vājais durvju klaudziens skaļrunī.

Mēs nesaprašanā skatījāmies cits uz citu.

– Kur viņi varēja ņemt automātu? – prātoja Aleons. – Viens ir pie manis, otrs uz jumta...

– Ā! – Harvejs iesaucās un tūlīt pat izmetās laukā pa durvīm. Pēc brīža viņš atgriezās ar apjukusu seju un automātu rokās.

– To viņi nav ņēmuši, – viņš teica.

Mēs atkal nekā nesapratām.

– Māja! Ei, māja! Vai jūs mani dzirdat? – skaļrunī pēkšņi atskanēja Františeka balss. Spriežot pēc tās, viņš bija ļoti satraukts.

Harvejs tūlīt pieteidzās pie mikrofona:

– Dzirdam, dzirdam! Kas noticis? Kā tu tur tiki? Kur Leons?

– Mēs esam raķetē. – Františeks uztraukti stāstīja. – Leons nogalināts. Kensija brīvībā. Brauciet ātri šurp! Tikai ātrāk! Viņš nevarēs pacelties! Ātrāk!

Mēs, neko nesaprazdami, saskatījāmies, tad metāmies pie skafandriem. Lidot varēja tikai pieci. Harvejs arī gribēja piedalīties, taču es nelaidu, jo viņš vēl bija nespēcīgs, bet iespējama tuvība. Izlidojām es, Cosvaldo, Beharvejs, Ceharvejs un Deharvejs. Citi palīdzēja mums ietērties skafandros un padeva ieročus – automātus, revolverus un staru pistoles.

Vēl nebijām ieslēguši dzinējus, kad tālumā raķetes virzienā izdzirdējām dažas automāta kārtas. «Kas noticis ar Františekū,» es ar bažām nodomāju, «vai viņš vēl dzīvs?»

Pieci lidojoši skafandri brāzās nelielā augstumā virs zemes. Pēkšņi tālumā nozibsnīja sarkanīga gaisma, un drīz mēs izdzirdējām dobus grāvienus, kas izlikās vareni pat mūsu skafandru ķiverēs. «Antivielas lielgabals!» es nodomāju, un ap sirdi kļuva pavisam nelāgi, iedomājoties tā spēku. Mēs jau bijām diezgan tuvu raķetei, kad priekšā atkal izauga uzliesmojums; šoreiz būdams tuvāk, tas izskatījās vēl briesmīgāks. Pērkondārdošs grāviens aizsita ausis, gaisa vilnis parāva mūs atpakaļ, sagrieza, un mēs gāzāmies zemē, kamēr acīs vēl laistījās žilbinoši sarkanās gaismas priekšgars.

Es nenokritu zemē, jo man izdevās izlīdzināt skafandru un atkal pacelties gaisā, taču man vairs sekoja tikai divi ķermeņi – divi bija nogāzušies un droši vien smagi sasītušies. Pāri mūsu galvām, pie maksimālas jaudas spalgi kaukdama, aizbrāzās «Jota». Es apgriezoties tai pakaļ un izšāvu, taču bez sekām.

Es zināju, ka «Jotā» vairs nevar būt Kensija, ja vien Františeks teicis taisnību, un arī pats Františeks diez vai atrodas vairs blakus Donfiljo.

Trīs skafandri uzdeva ātrumu. «Jota» lidoja māju virzienā. Tā brāzās tik ātri, ka mēs drīz vien atkal ļoti atpalikām. Mēs bijām jau visai tālu no tās, kad ieraudzījām, kā smalks, bet apžilbinoši spožs stars nostiepjās no «Jotas» uz leju; tur, mūsu māju rajonā uzšāvās pret debesīm milzīgs uguns stabs un, tūlīt saplācis, atstāja savā vietā liesmojošu virpuli, kurā līdz spīdēšanai pārkarsēto gāzu liesmas ietina smilšu un putekļu mākonis, kāpēc mājas izskatījās tumšas un sarkanīgi neskaidras. Kaut gan apdulluši no briesmīgā skaņas spēriena un no gaisa viļņa grūdienu, mēs tomēr nenovēlāmies zemē neviens un, pacēlušies augšup, pārlidojām mākonī ar ātri dziestošajām liesmām vidū.

Šoreiz arī «Jota» nebija atradusies augstu un bija šāvusi tieši lejup, kas vēl vairāk tuvināja tai sprādziena vietu, tāpēc lidaparāts tik tikko noturējās gaisā, un Donfiljo tikai virs pašam koku galotnēm izdevās izlīdzināt krītošo mašīnu.

– Osvaldo, Osvaldo, – no grāviena aizkritušajās ausīs jau labu brīdi vāji skanēja Harveja balss. Es atsaucos.

– Osvaldo, – Harvejs pārraidīja no mājām, – neatlaidies, viņam tūlīt izbeigsies degviela! Pēc maniem aprēķiniem jau vajadzēja nogāzties. Neatlaidies ne par ko! Viņš tūlīt kritīs. Brīnos, kā viņš vēl turas. Es izrēķināju visu, ko viņš ir braucis. Turies! Degvielas viņam pietiks vēl dažiem kilometriem, lielākais! Turies par katru cenu!

Pēc sprādziena mēs bijām ievērojami tuvojušies «Jotai», bet tagad tās dzinējs atkal ātri vien parādīja savu pārākumu. Mūsu dzinēji no pārlietu lielās slodzes jau bija tiktāl sakarsuši, ka sāka sildīt mūsu muguras. Bet arī «Jotas» spēki izsīka, tās jauda kritās. Pa to laiku jau bija kļuvis gandrīz gaišs. Mēs ar acīm sekojām tālajai uguntiņai – reaktīvā dzinēja liesmai, kas kļuva arvien vājāka un nenovēršami slīga uz leju. Drīz tā sāka pavisam nodzist un tikai reizēm uz īsu brīdi vēl uzliesmoja. Tagad mēs atkal sākam tai tuvojies. Tad tālā liesmiņa pazuda pavisam. Mēs izretojāmies ķēdē, lai nepalaistu garām «Jotas» nosēšanās vietu.

Diena ausa ātri, un, kad mēs ieraudzījām zālē nekustīgo «Jotas» ķermeni, bija jau pavisam gaišs. Mēs nolaidāmies. «Jota» bija pamesta un līdz ar to briesmīgais antivielas lielgabals. Bet ko darīt tālāk, mēs nezinājām. Donfiljo bija aizbēdzis, bet pēdas atrast mēs nevarējām. Bija jālido vienam pēc Cebera vai pēc ķīmiskā smaržu aparāta. Beharvejs tūlīt gribēja doties atpakaļ, bet es iepriekš sazinājos ar Harveju. Tā izrādījās izdevīgāk, jo abi sprādzienā nogāztie skafandri bija jau atgriezušies mājās. Cosvaldo un Ceharvejs tajos bija diezgan stipri sasītušies, taču nekas nebija laužts, jo viņu kaulus bija

sargājušas skafandra bruņas. Tomēr viņus nomainīja Bosvaldo un Dosvaldo, kuri tūlīt pat, paņēmuši lielā grozā Ceberu, izlidoja pie mums. Suns tomēr ir izdevīgāks pēdu dzinējs nekā aparāts, sprieda abi Osvaldo. Cebers gan sākumā bija protestējis pret šādu piespiedu lidojumu, taču, kad Bosvaldo noņēma skafandra ķiveri un Cebers viņu pazina, suns samierinājās. Dosvaldo pie reizes paņēma arī kannu ar rezerves degvielu, lai varētu atvest «Jotu» mājās.

Pēc viņu ierašanās mēs sākām dzīt Donfiljo pēdas. Gājām uz priekšu ļoti ātri, jo Cebers skrēja pa zemi, bet mēs lidojām tādā augstumā, ka saliektie ceļgali metās pie krūmu galiem. Pēc minūtēm desmit Cebers sāka nikni riet un metās strauji uz priekšu, pēc kā mēs sapratām, ka Donfiljo atrodas krūmu biežoknī mums nedaudz priekšā. Mēs ātri aplencām krūmu puduri.

– Padodies, nelieti! – Beharvejs, noņēmis ķiveri, sauca.

Nekādas atbildes.

– Nāc laukā, mēs šausim ar starojumu! – Harvejs vēlreiz uzsauca un pārlaida garu automāta kārtu pa krūmu puduri.

Atskanēja briksīti, zari pašķīrās, un malā ar automātu rokās parādījās Donfiljo. Viņš gāja stīviem soļiem, tālumā vērstu skatienu. Varēja redzēt, ka nāve jau valda viņā. Viņš necerēja vairs dzīvot, un nāca laukā.

– Nomet ieroci! – Beharvejs uzsauca.

No Donfiljo automāta stobra izšāvās liesma, klādama uz mums svina un tērauda kārtu. Smalki, spēcīgi sitieni pārskrēja pār manu vēderu, ieliekdami un vietām ieklēdami skafandru. Tūlīt ieklabējās otrs automāts, un Donfiljo, nedaudz sarāvies, lēnām nokrita uz muguras. Mēs metāmies pie viņa. Viņš bija miris. Mēs klusēdami skatījāmies uz cilvēku, kurš bija gribējis nonāvēt mūs visus trīsdesmit. Arī tādus mums bija devusi jūra.

Aprakām viņu turpat, daudz nedomādami; paņēmuši nomesto automātu un tās dažas mantas, kas bija viņam klāt, atgriezāmies pie «Jotas». Iepildījām tās tvertnē degvielu un aizlidojām mājup. Sazvērestība bija galīgi likvidēta. Skatoties uz saliektajiem un ieklētajiem skafandriem, mēs nodrebot iedomājāmies, kas būtu noticis, ja Donfiljo šautu nedaudz augstāk. Beharvejam bija noņemta ķivere.

Atgriezušies mājās, mēs tur jau atradām priekšā Františekku, kurš, mūsējo ielenkts, kaut ko stāstīja. Netālu no mājas, mūsu apstrādātajā laukā es ieraudzīju milzīgu krateri, no kura uz visām pusēm lielā rādiusā viss bija nobērtis ar biezu smilšu kārtu. Šķūnītim, kas atradās sētai tajā pusē, kurā bija noticis sprādziens, jumts bija norauts un nosviests pagalma vidū, bet viena siena apgāzta. Vairāk postījumu nebija, ja neskaita izdauzītos logus, saplēstos traukus (pašu gatavotus un tāpēc triecienneizturīgus) un smiltis, kurās atkal bija ieputināta visa sēta.

Donfiljo bija gribējis ar antivielas lielgabalu uzspridzināt visu mūsu sētu, bet, par laimi, nebija īsti trāpījis. Pa to laiku atgriezās Silvio, Augustino un Harvejs, kuri bija kājām aizgājuši līdz raķetei. Viņi sev līdz atveda nolaupīto Kensiju. Viņu atnestās ziņas bija ļoti sliktas. Divi antivielas lielgabala šāviņi, ko mēs bijām dzirdējuši, vēl lidojot pēc Františeka izsaukuma uz raķeti, nebija palikuši bez sekām. Donfiljo bija šāvis uz raķeti. Pirmoreiz nebija trāpījis, par ko liecināja nedaudz sāņus smiltis izrautā bedrē, bet otrreiz... Antidaļiņu strūkļa ietriecās raķetes korpusā, acumirkļi anihilējās, izdalot kolosālu enerģiju, – un no mūsu raķetes palika pāri tikai atsevišķi, gar visu piekrasti izmētāti lūzņu gabali. Leonu viņi nebija atraduši.

Visi pievēršāmies Františekam, kurš bija atnācis atpakaļ pie mums pats, brīvprātīgi.

– Stāsti, ko zini! – Harvejs pavēlēja. – No paša sākuma.

Františeks pamāja ar galvu un sāka:

– Mēs slapstījāmies pa visu planētu. Donfiljo visu laiku uzmanīja jūs. Es noskaņoju «Jotas» uztvērēju uz jūsu viņiem, un mēs uztvērām jūsu sarunas ar raķetes remontētājiem. Pēc tām mēs zinājām visu, kas notiek raķetē, – cik tālu tās remonts, kā to apsargā. Pagājušo un aizpagājušo nakti Donfiljo ar «Jotu» kaut kur uz dažām stundām aizlidoja, kur, nezinu. Vakar viņš pateica, ka rīt, tas ir šodien, jūs lidojat projām, un tāpēc mums jāuzbrūk. Līdzko iestājās tumsa, mēs pielidojām raķetei cik vien iespējams tuvu tā, lai nedzirdētu mūsu motora troksni. Tad Donfiljo izkāpa, bet man pavēlēja palikt pie «Jotas». Pēc piecpadsmit minūtēm viņš atgriezās, turot rokās automātu.

– Kā viņš iekļuva raķetē? – es iesaucos. – Leons taču bija ieslēdzies, un Donfiljo neatvērtu, bet tikai paziņotu mums.

– Nezinu, – Františeks atbildēja. Viņš izskatījās ļoti sagrauzts un noguris.

– Man, šķiet, ir atrisinājums, – Beharvejs teica. Viņš turēja rokā nelielu kastīti, ko bija izņēmis no nošautā Donfiljo kabatas. Šī mantiņa bija atradusies «Jotā», kad Donfiljo to nolaupīja. Beharvejs nospieda kādu podziņu un atskanēja klusa sīksana, tad skaļi un skaidri ierunājās Harveja balss:

– Tas esmu es. Aizmirsu savus cimdus.

– Tfu, velns! – Ceharvejs nolādējās. – Es aizvakar vakarā patiešām aizmirsu savus cimdus raķetē, vēlāk atgriezos un paņēmu.

– Tieši tā tu teici, kad piedauzīji pie raķetes durvīm, un es tev atvēru, – piebilda Dosvaldo.

– Ne par velti Donfiljo divas nakts pavadīja pie raķetes, – noteica Augustino.

Beharvejs pa to laiku atkal kaut ko pārslēdza magnetofonā.

– Pie manis viss kārtībā, – teica Leona balss. Mēs saskatījāmies, pārsteigti par Donfiljo nelietību.

– Labi, stāsti, kas notika tālāk, – Harvejs teica Františekam.

– Tad mēs no jūras puses pielidojām mājai, cik vien iespējams tuvu, un pa smiltīm pievilkām «Jotu» pie pašiem logiem. Tas nenācās pārāk grūti. Tad Donfiljo izsita logu, ielēca pirmais iekšā, es tūlīt aiz viņa; par abiem mēs ātri satinām Kensiju iepriekš sagatavotajā tīklā; Donfiljo atkal pirmais izlēca laukā un sāka šaut ar automātu, kamēr es aiznesu Kensiju uz «Jotu». Pēc tam mēs aizlidojām. Donfiljo lika ar līkumu, jūs mānot, lidot uz raķeti, bet pats aizbāza Kensijai muti un kārtīgāk sasēja viņu. Tad mēs ienesām Kensiju raķetē, kuras durvis bija tikai pievērtas. Atstājuši Kensiju vienā istabiņā, paši devāmies uz citām. «Jotu», kurai jau sāka izbeigties degviela, Donfiljo pameta ārpusē, nedomādams vairs to lietot. Viņš pavēlēja man pacelties, bet pats iegāja jūsu sardzes istabiņā, kur, cik es dzirdēju pēc kāda laiciņa, sarunājās ar jums. Es par to pabrīnījos un nodomāju, ka viņš spēlējas ar jums, domādams tūlīt pacelties. Nestrādāja neviens mēraparāts, kas darbojās ar strāvu, un es sapratu, ka akumulatori atvienoti. Pateicu to Donfiljo, domāju, ka viņš izbīsies, jo bija izsaucis jūs, bet viņš tikai nikni pavēlēja man visu taisīt ātrāk gatavu. Tad es sapratu, ka viņš nav darījis jums zināmu, ka atrodamies raķetē, bet nesapratu, ko tad tādā gadījumā viņš ar jums runāja. Devos uz akumulatorituneli. Tur bija gaišs, tāpat kā visā raķetē, jo mazie instalācijas akumulatori strādāja. Tur es pēkšņi ieraudzīju Leonu. Viņam pakrūtē bija iedurts un atstāts Donfiljo nazis...

Františeks aplkusa, brīdi klusēja, tad atkal turpināja:

– Kā ieraudzīju Leona pēdējās mokās savilkto seju, tā man acīs viss sagriezās un sanāca briesmīgs naidis uz Donfiljo. Viņš bija atkal vienu cilvēku nogalinājis un iegrūdis šajā tunelī. Manī uzreiz pēkšņi sakāpa visa neapmierinātība ar viņu, kurš bija spiedis mani tik daudzas reizes uz visādām nelietībām, un es pēkšņi vairs negribēju viņam kalpot. Paķēru kaut kādu dzelzs stieni, kas te mētājās, un tā vietā, lai pievienotu akumulatorus tīklam, uzsviedu stieni uz spailēm. Stienis tūlīt pielipa un nokaita sarkans. Tagad ar raķeti vairs vispār nevarēja pacelties. Kad izgāju laukā, nezināju vēl, ko darīt tālāk. Es gribēju, lai Donfiljo mani nogalina. Bet viņš jau stāvēja vadītāja kabīnes lūkā un jautāja, vai kārtībā. «Kārtībā», es atteicu, un viņš aizvēra lūku aiz sevis. Es iegāju pie Kensijas, atraisīju viņu, pavēlēju klusēt un izlaidu viņu laukā no raķetes. Piekodināju ātri skriet cik vien iespējams tālāk prom, lai Donfiljo viņu vairs nenokertu. Viņa aizbēga. Es dzirdēju, kā Donfiljo pūlas pacelties. Iegāju sardzes istabā un sāku izsaukt māju. To jūs zināt. Tad izgāju atkal laukā un tūlīt sagrūdos ar Donfiljo. Viņš man nikni uzkliedza, kāpēc nevarot startēt. Es atteicu, ka tūlīt paskatīšos, tikai jāaiztaisa ārējā lūka, ko Kensija bija atstājusi vaļā. Pirms viņš paspēja mani aizturēt, es piegāju pie lūkas un izlēcu laukā. Neskatoties uz lielo augstumu, smiltīs nesasītos un tūlīt metos skriet projām. Donfiljo, stāvēdams augšā, apgaismotajā durvju ovālā, šāva uz mani, bet tumsā mani neredzēja un nevarēja trāpīt. Tad viņš aizcirta lūku un laikam vēlreiz mēģināja iedarbināt dzinēju.

– Un ko tu darīji pa to laiku, muļķi? – iesaucās Harvejs.

– Skrēju uz mežu...

– Ū-ū, nolādētais kretīns! – Harvejs nolamājās. – Tev vajadzēja pievākt «Jotu», tad viņš nevarētu uzspridzināt raķeti un vispār būtu slazdos! Eh, stulbenis!

Františeks sarāvās, sadrūma vēl vairāk un klusēja.

– Sodiet kā gribat, – viņš pēc laiciņa teica, – bet to es neiedomājos. Es vispār nebiju spējīgs domāt...

– Nolādēts! Nu labi, un tālāk?

– Tālāk nekā nav. Viņš redzēja, ka pacelties nav iespējams, izlēca laukā, paķēra «Jotu», dūsmās uzspridzināja raķeti, gribēja uzspridzināt sētu un būtu aizbēdzis, ja neizbeigtos degviela, – es ātri nobeidzu.

– Eh, nolādēts, nolādēts! – Harvejs nevarēja vien beigt sūkstīties par Františeka liktenīgo neattapību. – Raķeti iznīcināja, mūs visus pakļāva nāves briesmām. Tīrā laime, ka nelietis vairāk nevienu nenogalināja.

– Nabaga Leons, pat apbedīt mēs viņu vairs nevaram, – noteica Aminta.

Tās pašas dienas vakarā mēs sarīkojām Františekam tiesu, kurā piedalījās visi mūsu kolonijas iedzīvotāji. Františeks nebija galvenais noziedznieks, bet ar viņa piedalīšanos bija nogalināts Leons, smagi ievainots Harvejs un vieglāk Aharvejs, mēs visi pakļauti dzīvības briesmām un mums uz mūžīgiem laikiem liegta iespēja pacelties no Buenosa, kā arī nodarīti smagi materiāli zaudējumi visai kolonijai. Tāda bija pret Františekū vērsta apsūdzība, kuras abi galvenie vaininieki jau bija saņēmuši augstāko soda mēru. Františeka pusē bija tas arguments, ka viņš bija brīvprātīgi pārnācis mūsu pusē un ka tikai viņa dēļ noziedzniekam nebija izdevies aizbēgt, nolaupot mums raķeti un Kensijai godu un varbūt arī dzīvību.

Mēs visi, protams, būtu par Františeka apžēlošanu, bet to neļāva viens smags arguments, proti – Františekam jau vienreiz, pēc «augšāmcelsšanās» bija dota iespēja laboties. Viņš to nebija izmantojis. Vai tagad arī no šī nepastāvīgā cilvēka nevarēja sagaidīt nodevību? Mums tas bija jāizdibina, jo mēs varējām viņu tikai vai nu nogalināt, vai arī amnestēt, trešās iespējas nebija. Turēt viņu ieslodzījumā mēs nevarējām, cietumu te netaisījāmies atvērt.

Es kā ekspedīcijas un kolonijas vadītājs un arī kā biologs-ārsts-psihologs, vadīju šo rūpīgo lietas izskatīšanu.

– Donfiljo un Františeks ir radīti pēc tavām atmiņām, Onarios, tāpēc šoreiz ir ļoti svarīgi, ko tu par viņiem domā, – es teicu.

Mūsu atmiņas taču nedeva objektīvu cilvēka kopiju, bet gan projicēja cilvēkā to, ko mēs par viņu domājam. Šīs domas varētu būt mums par kādu cilvēku, ko mēs visi pazinām, visai dažādas, taču pēc tām radītie cilvēki nebija dažādi, piemēram, nebija tā, ka viena Aminta būtu radīta pēc manām domām par viņu, otra – pēc Harveja atmiņām. Visas Amintas bija vienādas, jo radītājs tajās bija izmantojis visas ziņas, ko sniedza gan manas, gan Harveja, gan Leona un Onariosa smadzenes.

– Vai Donfiljo varētu pāraudzināt? – es jautāju Onariosam.

– Nē, viņš bija nelabojams nelietis, – Onarios, nedaudz padomājis, atbildēja.

– Nu lūk, – es teicu, – tā tas ir pēc tavām domām. Īstais Donfiljo varbūt būtu pāraudzināms, spētu laboties. Bet tavās domās viņš kļuva par tādu nelieti, ko spēj labot tikai nāve, tāpēc, ka tev skatu aizmigloja naids, ko viņš bija tevī radījis ar savu rīcību, atņemot tev visdārgāko.

– Viņš mani neprātīgi ienīda, – atbildēja Onarios, – viņš toreiz raķetē, mirkli, pirms es viņu nošāvu, aiz naida būtu gatavs mesties man pie rīkles un ar zobiem pārkost to. To radīja viņa izskats.

– Nu redzi, tā tu domāji par viņu. Un tāpēc viņš arī tāds radās šeit, uz Buenosa. Neapslāpējamais naids uz tevi bija viņam jau iedzimts no šīs otrās dzimšanas. Viņš vairs nebija spējīgs laboties, viņš varēja tikai vai nu pārkost tev rīkli, kā tu pats izteicies, vai arī pats mirt. Pēc otrās dzimšanas viņi abi jau bija lemti nelietībām. Bet mēs to neņēmām vērā.

– Mums vajadzēja viņus nosist kā to čūsku, kas mani sakoda, – teica Harvejs nikni, – tad Leons būtu dzīvs un mums būtu raķete.

– Bet, no otras puses, viņi, tie viņi, kas bija te pie mums uz Buenosa, tie vēl neko ļaunu nebija nodarījuši, – iebilda Aminta.

– Tā čūska arī nebija vēl nevienu sakodusi, – atteica Harvejs.

– Kāda, – es turpināju, – Onarios, pēc tavām domām būtu vecā Donfiljo attieksme pret mums visiem pārējiem?

– Tas bija tāds nelietis, kas būtu ar mieru nogalināt jebkuru, kas viņam kaut niecīgā mērā traucētu viņa nelietīgo mērķu piepildīšanā.

– Mēs bijām ar Onariosu, un tā pietika, lai viņi nāvīgi ienīstu mūs visus.

– Šausmīgi, – Kensija nodrebinajās. – Kādi dēmoni!

– Jā, – es teicu, – tie bija īsti dēmoni, par kādiem vienkāršu ļaunu cilvēku bija padarījušas Onariosa domas.

– Bet es jau neesmu vainīgs, – norūca nerunīgais Onarios.

– Es arī nesaku, ka tu būtu vainīgs; es nevienu nevainoju. Mums tagad tikai jānoskaidro, ko tavas domas ir izdarījušas ar Františekū. Vai viņš bija briesmonis?

– Kas par muļķībām, – Onarios atteica un brīdi klusēja, cenzdamies pats sev noskaidrot savu attieksmi.

– Godīgi sakot, – viņš turpināja, – es vēlāk ļoti nožēloju, ka biju nogalinājis Františekū. Pareizāk sakot, es viņu nogalināju nejauši, gribēdams tikai apdullināt, lai viņš netraucētu man cīņā ar Donfiljo, taču uztraukumā biju iesitis pārāk stipri. – Onarios bija ļoti sadrūmis un runāja pavisam negribīgi, tikai vajadzības spiests. Citos apstākļos viņš to nekad nestāstītu. – Františeks nebija nekāds briesmonis, Donfiljo bija viņu tikai apmuļķojis un ar varu un draudiem piespiedis. Františeks taču netika nekādu noziegumu izdarījis, viņš tikai klausīja noziedzniekam. Ja viņš toreiz būtu bijis pasargāts no

Donfiljo briesmīgās ietekmes, nekas tamlīdzīgs ar viņu nebūtu noticis. Viņa vaina ir tikai pakļāvīgais un glēvais raksturs.

– Tātad tagad, izrāvieš no Donfiljo ietekmes un atrazdamies mūsu ietekmē, viņš var pilnīgi laboties? – es jautāju.

– Es domāju gan. Viņš nav briesmonis. Viss, ko viņš darīja, taču patiesībā bija viņam pretīgi un notika pret viņa gribu. Viņš tikai nespēja neklausīt Donfiljo.

– Mums vajadzēja izolēt Františekū no abiem Donfiljo pēc otrās dzimšanas, – teica Aminta. – Mēs paši esam ļoti līdzvainīgi, ka Františeks piedalījās Donfiljo sazvērestībā.

– Un, reiz tomēr saņēmies un izrāvieš no nelieša klausības, viņš bija tā izsists no sliedēm, ka pat nespēja sakarīgi domāt un paņemt «Jotu», – noteica Harvejs, būdams vēl arvien neapmierināts, ka viņa milzīgais darbs, remontējot ražeti, izkūpējis kā nebijis.

– Tam varēja būt arī citi iemesli, – es teicu. – Izdarījis šo liktenīgo soli, sacēlies pret Donfiljo, viņš tomēr nesāka ar to cīnīties, bet gan sākumā gribēja, lai viņu nogalina, bet vēlāk vienkārši aizbēga. Tur visur vainīgs viņa glēvais raksturs. Bet tagad nopratināsim pašu vainīgo. Atvediet viņu!

Beharvejs un Silvio atveda Františekū.

– Kāpēc tu sāki klausīt Donfiljo toreiz ražetē? – es jautāju.

– Man bija viņa bail, – atbildēja Františeks.

– Kāpēc?

– Viņš bija tik briesmīgs. Bez tam viņš stāstīja man, ka Onarioss ir nelietis, noindējis profesoru, lai sagrābtu varu, un grib nogalināt mūs abus, ja mēs stāsimies viņam ceļā. Es gan viņam īsti neticēju, bet man bija no viņa bail.

– Bet tagad, uz Buenosa, pa šiem mēnešiem, ko tu pavadīji kopā ar mums, tu taču uzzināji patiesību par to, kas notika toreiz ražetē?

– Uzzināju gan, – sagrauztais Františeks atbildēja.

– Kāpēc tad tu vēl klausīji viņus?

– Viņi teica, ka jūs neizšķīrot mani no viņiem, ka mums visiem trim esot viens liktenis, viens mērķis, viena cīņa. Bet pēc tam, kad viņi sāka runāt par lidošanu projām un citām nelietībām, viss sākās tik pēkšņi, un man bija jābēg kopā ar viņu, lai mani nenogalinātu, jo iznāca, ka es jau esmu tur piedalījies. Un tā man visu laiku bija jābēguļo kopā ar Donfiljo un jāklausa viņš, jo atpakaļceļa man vairs nebija, kā es domāju. Tā tas viss gāja pret manu gribu kā apburtā riņķī, un es tur neko nevarēju grozīt. Beigās, redzot vēl vienu nelieša upuri ar nazi vēderā, es neizturēju un sacēlos pret viņu... Esmu vainīgs, sodiet mani kā atzīstat par vajadzīgu... – Františeks aplkusa.

Ar vienprātīgu lēmumu mēs viņu amnestējām un atļāvām brīvi dzīvot starp mums.

12. nodaļa,

kurā ietverts viss, kas notika tālāk, un ar kuru stāsts beidzas

Tālāk nekas sevišķs nenotika. Mēs itin mierīgi dzīvojām uz Buenosa. Kādu nedēļu pēc tiesas gan pāri planētai pārbrāzās vētra, līdzīga tai, kādā gāja bojā īstais Harvejs, taču tā neatstāja nekādas postošas sekas uz mūsu saimniecību.

Gāja dienas, nedēļas un mēneši. Dabiski, ka mēs interesējāmies par mūsu pieredzēto neparasto parādību cēloņiem un izskaidrojumu. Pamazām, ilgās savstarpējās pārrunās izkristalizējās mūsu domas šajā jautājumā.

Vispirms – kas tad bija mūsu draugu un ienaidnieku radītājs? Pēc ilgstošiem meklējumiem mēs nācām pie atzinuma, ka dzelmes radītājs nav individuālas būtnes. Zemūdens cilvēki nevarētu tā noslēpt savu eksistenci, mēs redzētu viņu pilsētas, viņu dzīves pazīmes. Tāpat viņi arī reizēm iznāktu laukā no ūdens arī bez tā, kad viņi iznesa savas «dāvanas» mums. Tad mēs kādreiz būtu redzējuši viņu vai viņu darba pēdas. Taču tādu nebija. Arī jaunos cilvēkus krastā nenesa kaut kādas individuālas būtnes, bet gan monolīta masa. Ja zem ūdens eksistētu zemūdens cilvēki, kāpēc tad tiem būtu vajadzīgs protoplazmas blāķis? Vai kā neizsmeļama barības krātuve? Un šie cilvēki dzīvotu savā barībā kā vidē? Nē, mēs bijām pārliecināti, ka protoplazmas blāķis arī ir tas radītājs, milzīga šūna, kolosāla amēba, kas tajā pašā laikā ir dažā ziņā vēl augstāk attīstīta par cilvēku. Mēs izmērījām aptuveni «amēbas» lielumu. Tā bija piecsimt kilometru gara un divsimt kilometru plata, tātad ap divsimt tūkstoš kubikkilometru jeb ap divsimt miljardu tonnu smaga. Šajā kolosālajā, bet pasīvajā dzīvniekā notika augsti organizēti, mums vēl neizpētīti procesi.

Otrs jautājums – kāpēc, kādā nolūkā milzīgā amēba radīja cilvēkus? Mums nebija citas atbildes kā: savas intereses pēc. Būtnei taču vajadzēja kaut kā nodarbināt savas īpatnējās, miljoniem tonnu

smagās smadzenes, tā sakot, vajadzēja kaut ko darīt, kaut kā pavadīt savu laiku. Būtne ieinteresējās par nogrimušo Harveju, izpētīja to un sava prieka pēc radīja tā dzīvas kopijas. Pamazām būtne ieinteresējās arvien vairāk un meklēja iespēju kopēt mūs, pārējos. Kad arī tas bija paveikts, būtni ieinteresēja problēma radīt konkrētus materiālus tēlus tikai pēc smadzeņu šūnu iekšējiem stāvokļiem, kurus būtnei bija iespēja pārredzēt. Tas jau bija sarežģītāk nekā radīt mūsu vai nogrimušā Harveja kopijas.

Tajā briesmu naktī būtne, pētot mūs ar savu starojumu, radīja savās smadzenēs mūsu smadzeņu kopiju, nostādīja savu smadzeņu daļu tāpat kā mūsu smadzenes, lai varētu turpmāk strādāt, netraucējot mūs. Līdz ar to mūsu visu četru smadzenes it kā ieslēdzās būtnes smadzenēs, spēja strādāt ar tām vienotā sistēmā. Būtne savāca no mūsu smadzenēm visas ziņas, kas saistījās ar vajadzīgo tēlu, varbūt pat tādas, ko mēs paši jau šķitām aizmirsuši. Te šī būtne parādīja apbrīnojamas spējas, kā elektronu mašīna (ar to es viņu salīdzīnu tāpēc, ka būtne bieži vien izmantoja ziņas, kuru nozīmi neizprata, neapzinājās), izsijājot no visa, ko mēs zinājām, to, ko mēs zinājām par vajadzīgo lietu un aizpildot baltos plankumus no tā, ko mēs nezinājām, ar to, kam tur loģiski jābūt, kas vienīgais tur iederas, piemēram, radot «mūsu viesu» miesas būvi, kuru, dabiski, mēs smalki nepārzinājām.

Bieži mūsu smadzenes doto nesaistīja ar vajadzīgo, bet tikai spēja saistīt, tas ir, nebija vēl izdomājušas, bet varēja izdomāt, ja būtu kādreiz tādā virzienā kustinātas. Tādā gadījumā būtne spēja ar mūsu smadzeņu kopijām, kas saslēgtas vienotā sistēmā ar būtnes smadzenēm, domāt to, ko mēs vēl nebijām izdomājuši, bet tikai varētu izdomāt. Visvienkāršākais piemērs tam būtu kaut vai tāds, ka es nekad nebiju padomājis un tāpat vēl nezināju to, vai Olvārija zina, ka es esmu devies ekspedīcijā uz A-lambda-3, bet viņa zināja to, jo, padomādams, es atcerētos, ka pirms aizlidošanas no Lukrēcija ziņu par aizlidošanu ekspedīcijas organizētāji paziņoja piederīgajiem. Šī ziņa gan sasniedza tos tikai pēc ilga laika.

Būtne varēja radīt ne vien tēlus pēc smadzeņu stāvokļa, bet arī otrādi: tēlus jaunradīto cilvēku smadzenēs; automātiski radīja iespaidu, ka viņi paši to zina, tāpat būtne bija izpētījusi, kādi smadzeņu stāvokļi šādai pārlicēbai atbilst.

Acīmredzot šai būtni, tāpat kā cilvēkam, bija dziņa uzzināt visu jauno, neparasto, vēl nezināmo. Būtne izpētīja priekš savas zināšanas cilvēka uzbūvi, kā fizisko, tā fizikāli garīgo, t.i. kādā veidā mūsu smadzenes rada domas, iepazīs ar cilvēka uzbūves problēmām, pārbaudīja savas zināšanas savos paraugos un pētīja mūsu attieksmi pret viņas paraugiem. Šādu domu brīžos likās, ka mēs kustamies kā mikrocilvēciņš uz milzu mikroskopa priekšmeta stikliņa, es sev likos kā sīks svešas planētas kukainītis, kas dzīvo mūsu laboratorijās tikai tāpēc, ka mēs to vispusīgi pētām. Pēc pētīšanas pabeigšanas mēs viņu palaižam vaļā vai arī uzšķērzam un liekam zem mikroskopa, bet varenajai būtni nebija vajadzības to darīt, jo tās spējas deva tai iespēju pētīt mūs no attāluma.

Vai būtne domāja? Noteikti – jā, bet ne tā kā mēs. Būdama vienīgā saprātīgā būtne uz planētas (par to mēs pārlicinājāmies), tā nevarēja būt ar tādu psihi kā individuālie cilvēki. Būtne nemira un nevairojās, tā mūžam atjaunojās pati sevī un tāpēc nevarēja saprast, ko mums nozīmē nāve un šī priekš mums tik dīvainā cilvēku rašanās. Tādēļ arī būtne ar tik vieglu sirdi varēja dot mums savas kopijas. Būtne nesaprata, kāda nozīme mūsu dzīvē ir citiem cilvēkiem un tāpat arī to, kādu iespaidu uz mums var atstāt mūsu kopijas. Būtne to pētīja, bet neiedziļinājās mūsu psihē, kā mūs neinteresē tas, ko mūsu laboratorijas kukainītis domā par mūsu mēģinājumiem. Būtne spēja noteikt mūsu domas, spēja noteikt tēlu, kas saistījās ar zināmu smadzeņu šūnu stāvokli, bet izprast, ko mums tas nozīmē, viņa bieži vien nespēja. Vārdu sakot, būtne gan pētīja, bet nesaprata mūs, jo tās psihe bija pavisam savādāka. Pabeigusi pētīšanu, tā atstāja mūs savā vaļā, būdama pārlicināta, ka uzzinājusi visu, ko iespējams un kas to interesētu, bet patiesībā atstājusi nepamanītu to, ko tai neļāva saskatīt tās psihe īpatnības, ko tā, vienkārši sakot, nevarēja ne iedomāties.

Šai ziņā mums, cilvēkiem, ir lielas priekšrocības, jo mēs, būdami sabiedriskas būtnes, tajā pašā laikā esam arī individuālas un varam saprast šo «amēbu».

Trešais jautājums – kā būtne radīja cilvēkus? Mūsu strīdos es aizstāvēju šeit augstāk aprakstīto hipotēzi.

Tādas būtu mūsu domas par dīvaino parādību izskaidrojumu. Mēs esam pārlicināti, ka cilvēki reiz uzzinās dzelmes radītāja noslēpumus. Mēs bieži runājam arī par to, kāda tam varētu būt nozīme cilvēku dzīvē. Protams, zinātne bez raizēm var atstāt cilvēku radīšanu mātēm, bet tagad vēl pat grūti iedomāties, kāda nozīme šiem noslēpumiem būs nākotnes medicīnā.

Gāja laiks. Mēs dzīvojam, kā jau allaž cilvēki, arvien vairāk aizmirdami daži savu, citi savu biedru dīvaino izcelšanos. Tikai dažreiz neparasti faktori mūsu dzīvē to atgādināja, piemēram, Harveji kaitināja viens otru, lielīdamies, ka zina otra pagātnei, otra vecos noslēpumus, vissīkākās tā pagātnes

domas, ko viņš nekad nevarēja izpaust citiem. Katram cilvēkam taču ir tādas lietas, ko neviens cits nekad neuzzina, bet pie mums tās zināja uzreiz pieci cilvēki.

Kopijas, kuras sākumā nemaz nebija iespējams atšķirt vienu no otras un kurām tāpēc mēs likām nēsāt atšķirīgus apģērbus, ar laiku savstarpēji attālinājās, gan fiziski, gan garīgi, jo katrs no tiem taču tomēr dzīvoja mazliet savādākos apstākļos, savādāk notika vielu maiņa un citi dzīvības procesi.

Uzbūvēt jaunu raķeti un aizlidot no šejienes nebija mūsu spēkos, tāpēc mēs arī necentāmies to darīt, bet visu savu darbu veltījām saimniecības attīstīšanai. Tā pamazām izvērtās arvien varenāka un varenāka, mūsu kolonija arvien plašāka un plašāka.

Arī mūsu savstarpējās attiecības nepalika uz vietas. Nākošajā pavasarī es apprecējos ar Amintu; drīz pēc tam pārējie Osvaldo ar citām Amintām, tad sākās vesela kāzu virkne. Kāzas mēs svinējām grezni, cik vien to atļāva mūsu bagātība. Gada laikā nosvinējām veselas piecpadsmit kāzas. Izprecinājām visas mūsu meitenes. Daudzie Harveji precējās ar tikpat daudzajām bijušajām mīļākajām; abi Onariosi ar savām Kensijām, Aleons ar Fortūnu, Beleons ar Dženiju. Beidzot es, kā bijušais ekspedīcijas vadītājs un tagadējais kolonijas galva salaulāju seno pāri – Olivāriju un Silvio. Otrai Olivārijai gan nebija otra Silvio, un viņa bija spiesta samierināties ar Augustīno. Vecpuišos palika tikai Bettas priekšnieks un Františeks.

Ir gan mums dīvains liktenis! Vai tad Onarios vairs varēja cerēt apprecēties reiz ar savu Kensiju, kuru jau kopš piecdesmit gadiem uzskatīja par zudušu priekš sevis uz visiem laikiem?

Vēl nebija nosvinētas pēdējās kāzas – Augustīno ar Olivāriju –, kad Aminta jau dāvāja man pirmo dēlu, ko, manam tēvam par godu, nosaucām par Benini. Pēc tam mūsu Buenosa iedzīvotāju skaits sāka vairoties gandrīz tikpat strauji kā toreiz, kad mums cilvēkus vēl dāvāja jūra.

Te, un sevišķi vēlāk, kad mūsu mazuļi paaugās, lieti noderēja Harveja pedagoģijas studentes no Lukrēcija zināšanas, kas gan, godīgi sakot, bija tikai iedomātas. Bet te es lieku reizi pārliecinājos, cik liela nozīme ir cilvēka pārliecībai par savām spējām. Cilvēks, kas domā, ka viņš nespēj kaut ko veikt un ir pārliecināts, ka tas neizdosies, bet tomēr dara to, nekad neveiks tik daudz un tik labi kā cilvēks, kurš ir pārliecināts par savām spējām, kaut arī patiesībā viņi zinātu vienādi daudz.

Mūsu kolonijas iedzīvotāju skaita ātrā pieaugšana, starp citu, liecināja, ka dzelmes radītājs ir devis mums pilnīgi normālus cilvēkus, kas spējīgi atstāt sev normālus pēcnācējus.

Kad manam Benini bija jau piecpadsmit Zemes gadi, uz Buenosa nolaidās starpzvaigžņu kosmiskais kuģis. No tā izkāpa pieci astronauti. Vai varat iedomāties viņu pārsteigumu, kad tie, domājuši ieraudzīt neapdzīvotu planētu vai, labākajā gadījumā, piecus pusdzīvus pirmās ekspedīcijas locekļus, atrada šeit vairāk nekā 90 cilvēku. Protams, viņi mūs sākumā noturēja par Buenosa pirmiedzīvotājiem, bet, izdzirduši skaidru spāņu valodu, mutes vien ieplēta.

Mēs norāvām viņu skafandriem ķiveres, sveicinājāmies un apkampāmies ar viņiem. Kad mēs stāstījām viņiem savu vēsturi, viņi neticēja, taču civilizētas spāņu kolonijas eksistence uz Buenosa bija nenoliedzama.

– Ieraudzījuši jūs, – ekspedīcijas vadītājs Roberto Dokaļjo teica, – mēs vispirms nodomājām, ka jūs esat tie, kas nonāvējuši Osvaldo Mandosu un viņa biedrus, planētas primitīvie mežoņi, kuriem par upuri kritusi bez vēsts pazuduši ekspedīcija A-lambda-3-I.

Mēs nepacietīgi izprašājām ekspedīcijas locekļus par to, kas notiek uz Betta-26. Viņi pastāstīja mums, kā mūsu ekspedīcija noteiktā laikā nav atgriezusies, kāds uztraukums sacēlies uz Bettas, kā veselu pusgadu telelokatori meklējuši pazudušo raķeti, vai tā nav novirzījusi no kursa, taču veltīgi, kā gada laikā turpat uz Bettas noorganizēta papildiekpedīcija A-lambda-3-II, kas sasniegusi mūs tajā pašā laikā, kad no Bettas noraidītā ziņa par mūsu pazušānu sasniedza Lukrēciju. Kad šī ziņa sasniegs Teriusu, uz Bettas jau zinās, ka mūsu ekspedīcija atradusies. Viena ziņa skries otrai pakaļ ar piecpadsmit gadu novēlošanos.

Mēs uzdāvinājām otrajai ekspedīcijai visus savus no jauna savāktos ļoti bagātīgos materiālus par Buenosu (vecās kolekcijas aizgāja bojā uzspridzinātajā raķetē). Tādējādi otrajai ekspedīcijai ietaupījās darbs, un tie varēja visu uzmanību veltīt mums. Viņi uzņēma neskaitāmas filmas par kolonijas dzīvi, ierakstīja videomagnetofonos mūsu stāstus, nokopēja mūsu kosmiskā kuģa žurnālu, kas vēlāk bija pārvērties par kolonijas hroniku, paņēma līdzī mūsu pirmās ekspedīcijas locekļu rakstus un uzskatus par šejienes neparastajām problēmām. Savākuši tiešām bagātīgus materiālus gan par Buenosu, gan par koloniju, viņi, pusgadu paviesojušies pie mums, aizlidoja. Septiņus gadus vēlāk šīs ziņas nokļuva uz Bettas un sāka ceļot tālāk uz Lukrēciju un Teriusu. Nu jau ir pagājuši turpat četrpadsmit gadu no tā brīža, kad viņi nolaidās uz Buenosu.

Ja gadījumā viņi turpat no Bettas nosūta uz mums jaunu ekspedīciju, tad tā var sasniegt mūs kurā katrā brīdī; laiks ir pagājis tieši tik daudz, lai aizlidotu līdz Betta-26 un atpakaļ. Bet organizēt

ekspedīciju no mazās Bettas ir visai grūti, ja vien pa šo laiku tā nav izaugusi tikpat liela kā Lukrēcijs. Ja ne, tad iepriekš jāsazinās ar Lukrēciju, bet tas prasīs vēl piecpadsmit gadus. Tātad mēs pašreiz varam gaidīt nelielu ekspedīciju, kas apciemos mūs, apgādās ar dažādiem nepieciešamajiem aparātiem mūs un koloniju, bet lielāka skaita speciālistu saņemšanu un kolonistu ierašanos, ar vārdu sakot, parasto planētas kolonizācijas sākumu mēs varam sagaidīt tikai pēc piecpadsmit gadiem...

Mans Benini jau sen ir precējies ar Onariosa meitu, un nu mūs, abus vecos, mani un Onariosu, saista kopīgi mazbērni. Tagad jau mūsu kolonijas iedzīvotāju skaits pārsniedz pusotra simta. Kā redzat, mums šajā laikā ir bijušas vairāk nekā simt kristības, bet, kopš nelaimīgā Leona nāves, nevienas bēres.

Reizēm, par to padomājot, kļūst pavisam dīvaini ap sirdi, ja atceras, ka tikai divi mēs šeit – es un Onarios – esam īsti cilvēki, radušies no parastiem cilvēkiem. Un cik tas tomēr ir dīvaini, ja padomā, ka īstais Augustino, Olivārija vai Silvio mierīgi dzīvo kaut kur miljardiem kilometru attālumā un pat nenojauš, ka arī šeit viņi dzīvo. Un Kensija, kas mirusi pirms astoņdesmit gadiem, vai Dženija, kas dzīvoja pus gadu tūkstoti atpakaļ, vai, pareizāk sakot, rakstnieks viņu tad domās radījis – vai viņi visi varēja paredzēt, ka pēc tik ilga laika kāds cits cilvēks piesavināsies viņu domas un dvēseli un dzīvos viņu vietā tālāk. Galva reibst, kad to visu tā padomā.

Un Leons! Pēc viņa nāves es bieži atcerējos viņa filozofiju. Vēl divi Leoni dzīvoja starp mums. Vai tā nebija aizkapa dzīve, par ko savā laikā tika runājis Leons? Viņš bija dzīvs vai miris?

Lai par šiem neparastajiem notikumiem nākamās paaudzes uzzinātu ne tikai no sausajiem hroniku un zinātnisku apskatu datiem, mēs nolēmām aprakstīt šos notikumus nelielā stāstā. Tam mēs visi piekritām, bet par nelaimi starp mums nebija neviena rakstnieka, tāpēc neviens nebija ar mieru uzņemties šo darbu. Strīdējāmie ilgi, beidzot visi klupa virsū man kā kolonijas vadītājam. Bettas priekšnieks, kurš nenojauta, ka viņa kopija bija kļuvusi par manu apakšnieku, kādreiz ieceldams mani ekspedīcijas vadītāja amatā, uzvēla man kaklā visu smago pienākumu slogu, kas saistījās ar ekspedīcijas priekšnieka darbu.

Es gan pretojos, bet beigās biju spiests padoties. Un tagad es katru dienu sēdu pie galda un skatos laukā pa logu, domādams par to, ka mūsu diena ir pusotras reizes garāka nekā uz Zemes un ka mūs tas nemaz neapgrūtina, jo šeit pie daudz svaigākā gaisa, veselīgākā ūdens un citiem labiem apstākļiem cilvēki mazāk nogurst, augumā padodas lielāki, spēcīgāki un tos nemoka nekādas slimības. Un cik daudz cilvēkiem būs vieta šajā paradīzē! Es sēdu, uzrakstu pa kādai frāzei un atkal skatos laukā, kur vietējie augi zaļo blakus no Zemes un Teriusa atvestajām kultūrām.

Mans dzīves ceļš ir bijis neparasts, un es dzīvoju kopā ar neparastiem ļaudīm, bet tas nupat ir aprakstīts, mans stāsts šeit beidzas, un es esmu ar mieru pateikties jebkuram dievam, jo varēšu ķerties pie patīkamākiem darbiem.

Balvi, 1963.g. jūnijs – novembris

Autora piebilde pēc 40 gadiem

2003.11.01 13:14 sestdiena

Laikā no skolas 1.klases līdz universitātes 1.kursam es iesāku rakstīt apmēram 40 romānus un stāstus, kuri gandrīz visi palika nepabeigti – galvenokārt tādēļ, ka es augu, kļuva vecāks, un man vairs nepatika tas, kā tie bija iesākti. Vienīgais pabeigtais tā laika romāns bija «Buenosa robinsoni», kurš ir šeit publicēts augstāk.

Sestdien, 1963.gada 29.jūnijā, vasaras brīvlaikā pēc 9.klases žurnālā «Zinātne un tehnika», ko abonēju, (jādomā, jūnija numurā, bet varbūt bija jau atnācis jūlija numurs) es izlasīju Staņislava Lema stāsta «Solaris» fragmentu, kur kādā kosmiskajā stacijā virs kādas pētāmas planētas Okeāna vienam no pētniekiem materializējas viņa iedomu tēli. Staņislavam Lemam šie materializētie tēli bija aprakstīti baismīgi; pētnieks ļoti pārdzīvoja šo materializāciju un slēpa savus «briesmoņus» no pārējiem ekspedīcijas dalībniekiem.

Bet man no šī stāsta izlasīšanas spontāni ieslēdzās Ģenerators (kā tas pēc tam ir bijis vairākas reizes dzīvē, kad ir īsā laikā tikušas radītas dažādas oriģinālas Sistēmas) un neaprima līdz pat nākošajam rītam, kad es, naktī ne minūti negulējis, ap sešiem vai septiņiem klusajā un tukšajā svētdienas rītā devos uz skolas basketbola laukumu pamētāt bumbu grozā, lai vismaz kaut kādā veidā atslēgtu savu Ģeneratoru.

Šis ir tas pats galds mūsu Balvu mājas dārzā pie akas, uz kura tika iesākts un pa lielākai daļai arī uzrakstīts romāns «Buenosa robinsoni» – un apmēram tas laiks¹⁴. Un tas puika ir autors. Labajā pusē – vecmāmiņa, kura daudzkārt pieminēta «Lasē» un citās grāmatās (Alvīne Egle – tēva māte, mirusi 1978.gadā; šeit viņai apmēram 73 gadi). Priekšplānā ir kaķis, vārdā Mika. Zināmā mērā (gan ļoti ļoti zināmā) – Mikus Raiņa prototips romānā «Miranda».

Foto: mans jaunākais brālis Juris Egle

Šajā naktī viss romāns «Buenosa robinsoni», ar visiem varoņiem, notikumiem un detaļām nostājās manā priekšā tā, ka pēc tam atlika to tikai vienkārši pierakstīt, vairs neko neizdomājot. Atgriezies no basketbola laukuma, es mazliet pagulēju, bet pēc tam, 30.jūnija pēcpusdienā, paņēmu tukšu kladi, nosēdos mūsu dārzā lapenē pie galda un ierakstīju klades pirmajā lapusē: «Sākts 1963.gada 30.jūnijā. Buenosa robinsoni. 1.nodaļa...»

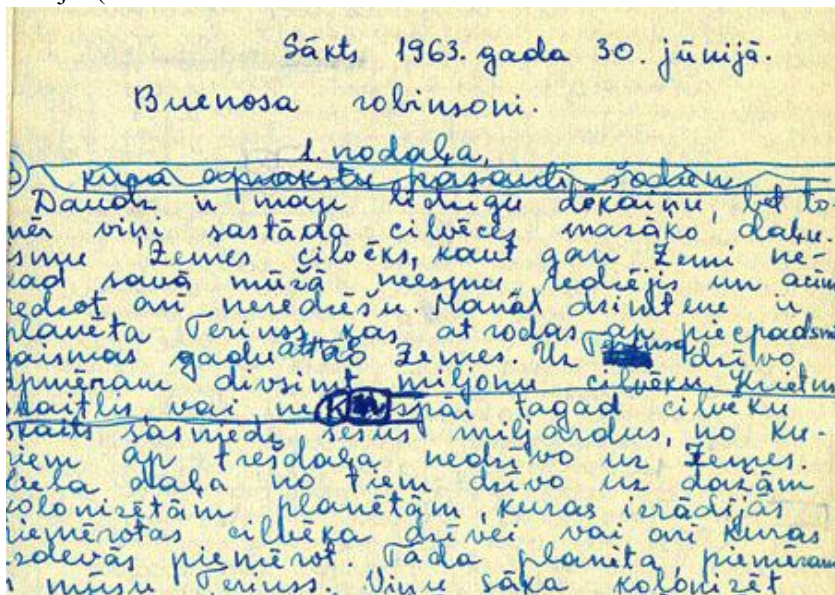
Romāns «Buenosa robinsoni» jau kopš paša sākuma atšķīrās no visa, ko es biju rakstījis agrāk. Iepriekšējos romānos un stāstos galvenais bija SIŽETS – kādās situācijās nonāk varoņi, kādi viņiem gadās piedzīvojumi (atbilstoši tam, kas man attiecīgajā vecumā likās interesanti). «Buenosa robinsonos», turpretim, jau no pirmā brīža galvenais bija IDEJA. Ģenerators man pēc Staņislava Lema fragmenta izlasīšanas tik nevaldāmi ieslēdzās tieši tāpēc, ka es uzreiz sapratu: Lems absolūti nav izmantojis tās iespējas, ko sniedz viņa izdomātais sižets!

Materializētie iedomu tēli kā briesmoņi – tas ir neinteresanti, banāli un vispār: saistīts ar tradicionālajiem aizspriedumiem. Bet materializētie iedomu tēli kā **ĪSTI CILVĒKI** – lūk, Ideja, – ideja ar lielo burtu, lūk, pozīcija, kas atbilst manam pasaules uzskatam un viedoklim par cilvēka būtību!

¹⁴ Nav precīzi zināms, kad tieši ir uzņemta šī fotogrāfija: varbūt tā ir 1963.gada vasara (kad rakstīju «Buenosa robinsonus»), bet varbūt iepriekšējā, 1962.gada vasara (taču ne agrāk, jo 1961.gada vasarā man vēl nebija briļļu – tās sāku nēsāt tajā rudenī) – V.E.

«Buenosa robinsoni» tika rakstīti kā pretstats, pirmkārt, protams, Staņislavam Lemam¹⁵, bet, otrkārt un galvenokārt, kā pretstats vispār visiem tradicionālajiem uzskatiem un aizspriedumiem par cilvēka, domāšanas un «gara» būtību¹⁶.

Tas bija pirmais manā dzīvē šāda veida pretstats; vēlāk no tās pašas uzskatu sistēmas, no kuras skolas laikā radās «Buenosa robinsoni», nāca arī mana Filosofija (studenta gados) un pēc tam Vēras teorija. (Tā ka šim romānam ar visu manis vēlāk zinātnē darīto ir visciešākais idejiskais sakars).

«Buenosa robinsonu» manuskripta pirmā lappuse ar 1963. gada novembra labojumiem.

«Buenosa robinsonu» teksta pirmais variants tika pabeigts laikam tā paša gada novembra sākumā (varbūt jau oktobrī: atceros, ka «Oktobra svētku» brīvdienās, kad es biju jau sācis romānu rediģējot pārrakstīt, mūsu mājā ienāca Vilis Dārziņš, skolnieks no vecākās, 11. klases; es nespēju papīrus noslēpt, kā būtu to gribējis; viņš patvaļīgi sāka manas klades lasīt un bija ļoti pārsteigts gan par to, ka es vispār kaut ko rakstu, gan par pašu uzrakstīto. Tas bija svētku dienā, 7. novembrī pēc demonstrācijas, un tad romāns bija jau pilnībā uzrakstīts).

Tātad apmēram 1963. gada novembra sākumā romāna pirmais teksts bija pabeigts, un es tūdaļ pat sāku to rediģēt, manuskriptā šo to svītrojot, šo to papildinot, šo to pārceļot uz citu vietu, bet pēc tam pārrakstot tīrrakstā. Taču tīrraksts aizgāja tikai līdz trešās nodaļas vidum; pēc tam romāns tika pamests (pārāk garlaicīgi bija vienkārši pārrakstīt ar roku desmitiem lappušu teksta).

Vēl viena redakcija tika uzsākta 1967. gadā, kad es biju jau students un mani vairs neapmierināja gan oriģinālā romāna daudzās vietās skolnieciskā leksika un pat skolnieku žargons, gan arī acīmredzamā nezināšana, piemēram, par Einšteina relativitātes teorijas efektiem. Šī rediģēšana skāra 1963. gada tīrrakstu, bet jauns tīrraksts tā arī netika veidots, un romāns atkal tika pamests.

Šajā publikācijā augstāk ir dots 1963. gada novembra teksts: ar pirmās rediģēšanas labojumiem, bet bez 1967. gada labojumiem. Dažās vietās šajā publikācijā 1963. gada teksts ir viegli nogludināts stilistiskā ziņā, neskarot tomēr neko būtisku, tajā skaitā saglabājot arī mana skolas laika zēnu leksiku un izteicienus (tādus kā: «...spiežu tavu spalvaino roku...», «...jautā kā bērns...» utml.).

2002. gada novembrī viss mans skolas gadu romāns «Buenosa robinsoni» tika iekļauts tagadējā romānā «Miranda» {L-MINDAI} (it kā viena «Mirandas» personāža agras jaunības sacerējums), un tur iekļautajā variantā tika nomainīti personāžu vārdi un daži citi atribūti tā, lai pieskaņotu tos «Mirandas» iecerei un dispozīcijai. Šeit, turpretī, ir publicēts oriģinālais «Buenosa robinsonu» teksts tā, ka lasītājs, kura rīcībā ir abi teksti, var, ja vēlas, tos salīdzināt un redzēt, kas tieši ir ticis mainīts priekš «Mirandas».

¹⁵ Tieši šis apstāklis, kā arī tas, ka starp pirmo domu par romānu un tā faktisko uzsākšanu (jau pie pilnīgi gatava sižeta) pagāja tik īss laiks sprīdis (apmēram diennakts), – šie apstākļi bija par iemeslu tam, ka «Buenosa robinsonu» sižets, tāpat kā Staņislavam Lemam, tika izvērsts Kosmosā, nākotnē un ap kādas planētas Okeānu – V.E. – Man vienkārši nebija laika apdomāt citus variantus.

¹⁶ Tajā laikā presē notika diskusija par tēmu «Vai skaitļojamā mašīna var domāt?», bet es (vismaz daļēji – cik ļāva Balvu mazpilsētas vidusskolnieka stāvoklis) biju šīs diskusijas lietas kursā un man bija savs pilnīgi skaidrs viedoklis par šo jautājumu – V.E.

VEcordia ir Valda Egles elektroniska literāra dienasgrāmata, kurā viņš ir citējis arī daudzus citu autoru tekstus. Vekordija dibināta 2006.gada 30.jūlijā un sākotnēji sastāvēja no lineāri numurētiem sējumiem, katrs apmēram 250 lappušu apjomā A4 formātā, taču vēlāk par galveno izdevuma eksistences formu kļuva «izvilkumi». Vekordijas izvilkums ir fails, kurā atkārtots viena vai vairāku Vekordijas iecirkņu teksts bez lineāras numerācijas un bez iepriekš uzdota apjoma. Izvilkums parasti reproducē kādu Valda Egles vai cita autora grāmatu vai brošūru. Izvilkuma faila nosaukumā pirmais burts «L» nozīmē, ka grāmatas pamatteksts ir dots latviski, burts «E», ka angļiski, burts «R», ka krieviski, un burts «M», ka jaukts. Burts «S» nozīmē, ka fails ir sagatave, kura vēl tiks stipri modificēta, bet burts «X» apzīmē faksimilus. Dienasgrāmatas VEcordia oriģinālos un izvilkumu failus Jums **ir tiesības** kopēt, pārsūtīt pa e-pastu, ievietot WWW serveros, izdrukāt un nodot citām personām bez maksas informatīvos, estētiskos vai diskusiju nolūkos. Bet, pamatojoties uz LR un starptautiskajām autortiesībām, **ir aizliegta** šī faila jebkura veida komerciāla izmantošana bez Dienasgrāmatas autora rakstiskas atļaujas, un **ir aizliegts** šos failus jebkurā veidā modificēt. Ja attiecībā uz šeit doto tekstu bez Dienasgrāmatas autora tiesībām darbojas vēl citas autortiesības, Jums jārespektē arī tās.

Šī sējuma izdošanas brīdī (kurš titullapā apzīmēts ar vārdu «Versija:») Vekordijas galvenās pārstāvniecības Internetā bija vietnes: <http://vekordija.blogspot.com/> – latviešu grāmatām; <http://vecordija.blogspot.com/> – krievu grāmatām.

Satura rādītājs

VEcordia	1
Izvilkums L-BUENOS	1
Valdis Egle.....	1
BUENOSA ROBINSONI.....	1
Buenosa robinsoni.....	2
1. nodaļa,.....	2
2. nodaļa,.....	5
3. nodaļa,.....	7
4. nodaļa,.....	11
5. nodaļa,.....	16
6. nodaļa,.....	20
7. nodaļa,.....	25
8. nodaļa,.....	31
9. nodaļa,.....	37
10. nodaļa,.....	41
11. nodaļa,.....	45
12. nodaļa,.....	51
Autora piebilde pēc 40 gadiem	55
Satura rādītājs.....	57